

ЗМІСТ

Наєнко Михайло. “Вічність у зернині слова...”	1
---	---

ПОЕЗІЯ

Антіпова Ірина. “Холодно, холодно нести на долонях вітер...”, “Вітер слів жбурляє душу...”, “Із хмар зіткнувся білий храм...”, “Колись мені напівзнайома жінка...”, “Падає місячний промінь...”, “На палаючих долонях...”, “Ангели вмирили на вселюдській требі...”, “краплі об камінь ламалися вперго...”	5
Башкирова Ольга. “Коли вітряний вечір приходиться у твій будинок...”, “В калейдоскопі травнів, квітнів, груднів...”, “Внизу - квартали, зорі - угорі...”, “Так минає зима...”	8
Березніченко Ольга. Молитва. Пробач мені. Сучасникам. Берези	10
Бутмирчук Ірина. “Помолися, мій тату, зі мною...”, “На моє підвіконня...”	12
Гаврилей А. “Розважливо розповідати...”, “С...”, “Життєві постійні жарти...”, “тобою сповнена по вінця я...”, “Навпомацки шукати...”, “Чекаєш?...”	13
Гаврилюк Надія. “В зернині слова...”, “Срібними зорями грає блакить...”, “Розлилося літо ливнями лінивими...”, “Він так стужився за тобою...”, “Ось і знов вечоріє надворі...”, “Спогад осені золотистої...”, “Вулички, провулочка і площі...”. Володар мух. “Від болю гострого німіло серце...”	15
Гадасюк Наталя. “Небо чорне до сліпоти...”, “Якби була твоєю тінню...”, “Скільки прощених у цьому просторі?...”, “Цей дивний світ сторіччями зростає...”, “Подихом ночі...”. Сонце й обрій. Королева і кат.	18
Джугастрянська Юлія. “Маємо перейти ще раз ріку часу...”, “Розбиті слова...”, “По майже теплому небі...”, “Вічний не тільки Рим...”, “У кожного Дон Кіхота...”, “Так воскресають...”, “Я люблю...”, “Бульварами стелеться місто...”	20
Кліпкова Ольга. “Вітер із півночі...”, “віддай своє тіло...”	22
Ковальчук Леся. “Банальність слів...”, “зриваю сльози...”, “мускат по венах, як кат...”, “Небо - храм вітрів...”, “Нудно мені...”, “Помираю завтрашнім днем...”, “Страждання слова...”, “ТИ біома нещастя...”, “У мене страждання в клітинку...”, “Я кохаю...”, “Я вже давно стала сніжною...”, “Я на аркушах серце пишу...”, “Я прийшла на свою могилу...”	23
Льон Дмитро. “В добу шукань...”, “В сорочці, зшитій із віршів...”, “Київ вечірній...”, “Гортаючи буквар дитинства...”, “Я відкидаю все слизьке...”	26
Максим Тверезий. Горобець - Божа пташка. Полілог	28
Малюк Андрій. “Ніч. Вітер. Буревій...”, “Я безсоння роз’ятрюю часом...”, “Вже тиждень переходить в тужень...”. Спекотна газеля. “Життя смужкаве...”. Подих Весни. Обжований дискурс. “Сіріле небо хмурило брови хмар...”	29
Мацієвська Валентина. “На брудершафт розпити із бідою...”, “Ламаю серце на тоненькі скибки...”, “Горіли свічі майже до світання...”	33
Могілко Світлана. “Я зубожіла у приречених чеканнях...”, “Доц...”, “Стікають миті у безмовну тишу...”, “Таємний слід очей...”	34
Мудрак Олесь. “Гойдається берег...”, “Чекаю спрагло дотику вуст...”, “Блукає дощ калюжами буденними...”, “Сучасність здерла доброти емаль...”, “Сьогодні м’ята пахне чербрецем...”, “Я обличчям стою...”, “Минуле майбутнього - в пам’яті вічного снігу...” Диптих. “день набігавшись...”, “Перев’язаний розум (й не дивно)...”, “Ледь зітхнула роса...”	35
Наливана Віра. “Розкриваєш конверт порожнього життя...”, “Річкою плине час...”. “Ти звикла мріяти, на жаль...”	39
Огородник Сергій. Етюд. Редеріко Гарсія Лорка	40
Омельченко Тетяна. Осінні. Метелик.	42
Павлишина Світлана. “я з естетики чань мольбертами...”, “забери руки, лягай зверху...”, “тонкі ребра і груди білі...”, “я руку на талію не твою...”, “і на колінах, і як повія...”, “я зранку бачу що мертва...”, “прикрий мене спиною голою...”, “засмага, вузькі плечі, тонка шия...”, “то не депресія коли ти дуже мучиш...”, “в мене щось є від твого голосу...”, “му (перестанемо дихати поруч)...”, “му (плач алюмінієво)...”, “ти помреш, от побачиш, Офеліє...”, “твої міста далеко в Палестині...”	42
Петрук Наталя. “Краплина поту - плід твоєї праці...”, “О, ти...”, “Небо чорне до сліпоти...”, “Кав’ярня на розі...”, “Вони розбіглись...” Садж. “Твоя байдужість...”, “Ти взяв її...”, “Фотографія завагітніла поглядом...”, “Чого мені хочеться?...”, “Швендяєш, блукаєш, як гультьай...”, “Я зненавиділа людей...”, “Як добре...”, “Зіп’ю любов, як піну молока...”, “Знаєш, ми з тобою не схожі...”	46

Пилипенко Олександра. “Уже ніхто не скаже: “Повернись!”...””, “Мені ще ніби й не сімнадцять...””. Слухай радіо своєї душі. “Твоя душа...”, “Коли на мої очі набігли сльози...”, “Ти витяг із мене бажання...”. Чеська еклога. “Якби ж мене хто-небудь розлюбив...”, “Київ-Прага. Знову заметілі...”, “Туманний Київ...”	52
Підпалий Андрій. Жити тим, що варте смерті (Гімни свободі). Погляд у фіорді (Я згоден)	56
Рибальська Яна. “Вірш давно не писався...”, “недосказані уламки...”, “Я урбаніст цього величного коктейлю...”, “Позабыла фортепьяно!..”, “Нікому не покажет строчки...”, “Мы зимою подружились...”, “Що найгеніальніше в житті?..”	59
Сенчило Надія. “Порив душі від емоційних сплесків...”, Я оголошую війну. “Я терплю...”, Під білими стінами.	62
Тихоненко Роман. “Синдром духм’яного похмілля...”, “Сонце Канів колише...”. Невдала спроба написання	64
Ткачук Світлана. Ромео та Джуліет. “Відпустити листя...”, “Найкрасивіше сміятись тоді...”, “В порожнечу самотність при...”, “Думаю...”, “Доки день добіжить до кінця...”, “Нінель...”, “Halloah...”, “Suddenly...”, “Every day’s like the features of mine...”	64
Третяк Тетяна. “Так важливо почувати себе собою...”, “зараз я з лижу твої вус та...”, to be (тобі) U2, Щастя, “впійма you не собі твій погляд...”, “умерти би...”, “ти за too лив мені сон це...”. Загадка: YOU	69
Щербина Дмитро. “Я українець-наддніпрянець...”. Барви Всесвіту. Шлях у вічність. “Чому поети пишуть про любов?..”, Битви пращурів. Романтичні мрії. Весна 33-го	71

ПРОЗА

Антіпова Ірина. Серце	75
Березніченко Ольга. Дорогами життя	77
Кліпкова Ольга. Ножиці	80
Тунель	86
Огородник Сергій. Два зайці і капуста	87
Стусенко Олександр. Карнавал	88
Ліричний підступ	89
Перегавк поколінь	90
Ткаченко Тетяна. Тікячик і Мурмяу (реп-казка)	91
Яровий Олександр. Останній дід	92

ДРАМАТУРГІЯ

Марко Наталка. Риба (п’єска)	96
-------------------------------------	----

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. КРИТИКА

Грицик Л.В. Щасливі ідеї Ірини Дибко	102
Костенко Н.В. Метричний репертуар поетів-“сві-й-танківців” (90-ті-2003 рр.)	105
Абліцова Сніжана. “Замість біографічної довідки, подати лише дату мого народження...”	111
Кореневич Леонід. Видання „Смолоскипа” – очима молодих	115
Андріяшик Оксана. Чужинець у новочасі	115
Антипова Ірина. Дорога до Сиренополя	116
Джугастрянська Юлія. Слово, не приборкане губами	117
Штукерт Ксенія. Обличчя жаху	117
Соболь Оксана. Не вірю!	120
Третяк Тетяна. Стіна від Байчука	122
Забудько Крістіна. „Хроніки” творчого пошуку	122

МЕМУАРИСТИКА

Александрова Л.П. Становлення (уривок зі спогадів)	115
---	-----

ПРОЛОГИ
(твори студентів-першокурсників)

Егерська Галина. “Поцілунком розкрасна тиша...”, Вічне кружіння	126
Загрейчук Василь. Вечірній нарис. Осіння пора. Тепло душі. До себе. “День приходить і відходить...” Солов’ю. Дух поета	127
Озимчук Світлана. ... Тоді у Латинській Америці...	130
Острозький В’ячеслав. “Підходить ранок...”, “На п’єдесталі Голгофи...”, “Герметично замкнений простір...”. Жмуток божевілля. “За хмарами...”	132
Рудніченко Світлана. Мамі. Як жаль... Ні, не питали... Яблуко на долоні	134
Скиба Тетяна. Без назви	136

ДІАЛОГ РИТМІВ
(В гостях у “СВІ-Й-ТАНКУ” – студійці Ніжина)

Гадзінський Олександр. Приборкувачі слова.	138
Бойко Олександр. Ліки від висоти. Скінхед. Амальгама. Він любить дивитись у спину	139
Бояринова Яна. Я заблукала в сизому тумані. Самота.	140
Бондаренко Олеся. “У тобі кров не єдино червона...”, “Ти вже помираєш не вперше...”, “МИ вкотре розвінчаємо Едем...”, “Мені пальці напнуло вітром...”	141
Величанська Вікторія. “Криком...”, Навпомацки.	141
Винник Тетяна. Із “Покровського циклу”. Місяць-перевізник. Міраклъ	142
Гадзінський Ярослав. Колядка-чоколядка. Ностальжі... Вірш із сонетними ознаками	143
Гільчук Володимир. Пам’ять. Час куль.	145
Драгун Олександр. “... І весняний шум...”, “Некст...”, “Ефект безпомічної зими...”	146
Дробілко Людмила. Віра. Надія. Любов. “Титанік” кохання. “Собор осені”	147
Киричок Софія. “Здається, це вже було колись зі мною...”, “Це - зречення...”, “І каміння вклонилось...”	148
Конончук Світлана. Tu es mon moment. Конверт. Самотність	149
Конончук Тетяна. Так бувало. Епілог	150
Макаренко Марина. Вітер. Найдорожчій	152
Малігон Анна. Анастасії К. П’ята палата. Перемога	153
Матвєєва Ольга. “Настали фаршировані часи...”, “Я втомилась...”, “На твоїх нервах грати - класно...”	155
Турчин Олександр. Слизька ситуація. Тигр. “Коли ти гніваєшся...”, “Я смерті не боюсь...”	156
Яценко Юлія. “Мамо, прийди!..”, Слова на осінній мотив, “Побіжу я луками...”	158

НАШІ ЮВІЛЯРИ

У професора М. Наєнка	160
Гімн Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Слова М. Наєнка та В. Юхимовича, музика Ю. Рожкова).	170
Презентація альманаху „Сві – й – танок” – 2003.	172

“ВІЧНІСТЬ У ЗЕРНИНІ СЛОВА...”

Визначень поезії (і літератури загалом) існує стільки, скільки й літературних епох. А, може, навіть – і самих творців. Кожен шукає для себе *своє* визначення. З ними стрічаєшся в кожній поетичній добірці чи збірці, і тому не дивно, що вони трапляються і в черговому числі нашого “СВІ-Й-ТАНКУ”. Крім того, що винесене в заголовок із вірша Надії Гаврилук, можна ще згадати “Розбиті слова На тисячі крихітних сонць” Юлії Джугастрянської, “слова” як “ключі від безодні” Сергія Огородника чи уявлення Лесі Мудрак про поета, як “актора з багатьма обличчями”... Все це – спроби відповісти на питання, що воно таке – творчість і яке місце в ній належатиме кожному з “Я”. Історія знає й дуже песимістичні медитації на цю тему. Пригадаймо Шевченкове: “І, не дознавшись, умираєм...”. А “наша” Наталія Петрук ще категоричніша: “Муза вмерла! Ми вчора її поховали”. Як тут не згадати народного прислів’я: “Скільки світа, стільки й дива...”. Бо ж і сама творчість є чи не найбільшим дивом із див...

Кажуть, що з настанням модерністської епохи в *поезії* (я вживаю це слово не в жанровому, а в універсальному значенні) література втратила комунікативну функцію і заговорила виключно символами. Може, й так, але цей процес ще довго буде не завершеним, оскільки принцип комунікації закладено в саму генетику слова; слова, як одиниці спілкування між людьми і відтворення ним світопорядку (чи безпорядку) в навколишній дійсності. А “предметно” чи “символічно” його відтворювати, то вже смаки і вподобання кожного людського покоління. Коли ми переживали міфологічну епоху, то там панівним був теж символ. Спраглий Тантал і виснажений втомою Сізіф, наш стосильний Кожум’яка і засновник нашої столиці Кий... А згадаймо професійну літературу античності: Едіп, Медея... Хіба це не символи?.. Отже, нехай модерністи не нахваляються, що вони винайшли символ. Вони всього лиш його актуалізували, не відмовившись водночас і від феномена комунікативності, тобто – від бажання з допомогою літературного слова спілкуватись зі світом. Хоча й символами, але спілкуватись...

Читаючи твори “СВІ-Й-ТАНКУ”, я бачу найбільшу цінність їх у тому, що в них нуртує саме оце в молодих авторів: бажання спілкуватись. І шукати відповідей на найбільш важливі питання буття. Про одне з них (“Що таке творчість?”) я говорив на початку. Інше – прагнення влити себе в світ, повести з ним діалог “про спільну долю: і його, і людства”. Дмитро Люй (Буравченко), слова якого щойно процитовані, “одягає” мрію про цей процес у справді оригінальну образну знахідку:

*Руки обидві світу простягну,
І він подасть мені п’ять пальців-континентів...*

Звичайно, світові масштаби – це не обов’язково континенти; безмір бажань може бути розміщений і на площі значно меншій, але від того вони не перестануть бути масштабними. Може, я помиляюся, але Наталія Петрук переконана саме в цьому:

*Знаєш..., чого мені хочеться?
Свободи у твоєму тілі.
Кохання у твоїй душі.*

Душа і тіло – це ті континенти, на яких, думаю, досі залишається більше незвіданого, ніж звіданого. Наближаючись до нього, можна, виявляється, не тільки радіти новим і новим відкриттям, а й зневіритись у своїх прагненнях, у своїй навіть “дорослості”. Олександра Пилипенко пише про це майже відкритим текстом:

*Якби ж мене хто-небудь відпустив
На крилах мрій метеликом до світла!
І хоч на мить дитиною зробив,
Бо я доросла вже собі надридла.*

Так і хочеться вигукнути: отакої! За плечима яких-небудь двадцять літ, а вона вже сама собі набридла. Нічого не поробиш: такий він, цей поетичний максималізм. Сказав же колись романтик Юрій Яновський, що в свої двадцять шість він відчув: молодість не вічна. І тому почав писати роман “Майстер корабля”, де “постарілий” герой своє пізнання світу взявся виразити в найостаннішому літературному жанрі – в мемуарах...

Ще один важливий мотив початкуючих поетів “СВІ-Й-ТАНКУ” – знайти себе в сучасності і зрозуміти, що ж вона собою являє. Як не дивно, але портрет її бачиться їм не дуже виразно. Більше того: для деякого з них вона – в цілковитих сутінках. І найкраща позиція при цьому – перечекати, пересидіти, перетривати. Сергій Огородник так і пише:

*Ми і справді нічого не варті,
Пиймо каву і граймо в карти,
Доки сутінки по кутках...*

Скільки (щоб перечекати) треба тієї кави і як довго можна грати в карти – питання не риторичне. В часи покійного вже соцреалізму поетична розмова на цю тему неминуче завершила б в ідеологічну сферу: патріотизм, народ, вітчизна, класи й т. ін. Сучасні автори подібними категоріями не дуже зловживають. Лиш зрідка в їхньому лексиконі десь визирне “ОУН-УПА”, “Верховна Рада” чи “Україна” як єдиний патріотичний біль. Про останнє, зокрема, знаходимо кілька декларацій у поета-історика Дмитра Щербини (“Я – українець...”), а Світлана Рудніченко запропонувала на цю тему справді болючі й щирі інвективи у вірші “Ні, не питали...”. Зате в більшості випадків проблемі “сутінків” відведено внутрішнє життя нашого сучасника – душевні терзання, сумніви, спалахи любові й ін. Там схрещують шпаги найчастіше розум і почуття, які угоду про примирення, мабуть, ніколи не укладуть. З одного боку, через те, що “розум від намулу відмити складно” (Олеся Мудрак), а з іншого – почуття залишаються в принципі некерованими; наприклад, Наталя Гадасюк (чи її лірична героїня) мріяла бути “твоею тінню”, а вийшло все з точністю до навпаки: “Та звідки ж знать було сумлінню, що сам ти став моєю тінню”.

Здавалося б, що для простеження можливих компромісів між розумом і почуттями більше шансів має проза, що теж займає у “СВІ-Й-ТАНКУ” доволі значну площу. На відміну від “чистої” поезії, проза володіє дуже розмаїтим інструментарієм аналітизму і їй по силах, отже, не тільки ставити якісь питання, а й шукати на них відповіді. Та, на жаль, студентська проза альманаху в більшості випадків є своєрідним продовженням поезії і на аналітизм вона, здається, навіть не претендує. Бо й самі автори її – це ті ж студенти, що на початку альманаху вже подавали голос як поети (С. Антіпова, О. Кліпкова, С. Огородник та ін.). У своїх етюдах чи новелах вони діють майже за рецептом, який “видав” колись О. Довженко: поезія – це та ж проза, з якої викреслені зайві слова... Трохи відійти від цього рецепту намагаються хіба що С. Огородник (“Два зайці і капуста”) чи О. Стусенко (“Перегавок покоління”). Як можна здогадатись із назв, ці твори претендують на гумор чи сатиру, і в них мав би бути присутній подвійний аналітизм; але певна звуженість (чи й зужитість) теми зумовили недопроявленість його та не дуже виразний вихід авторів на ширші, ніж мотив, проблеми. Цьому не надто сприяло і використання авторами (особливо – О. Стусенком) не дуже естетичних натуралізмів, що, до речі, характерне і для віршотворчості Світлани Павлишин, яка полюбляє щось таке на “б...” чи норочить “залізити рукою нижче спини” (цитата перефразована). Як голова редколегії альманаху, я міг би подібні місця “відредагувати”, але залишаю, сказати б, для унаочнення і для можливих роздумів на тему: “Як не треба”.

В літературі, даруйте банальність, має значення все; навіть у такій, як наша, що несе в собі велику дозу навчальності, не має бути скидок ні на вміння (чи невміння) входити в “великі проблеми”, ні, особливо, на серйозність ставлення до мовного

оформлення тих проблем. Класик казав, що мова в літературі – це половина, якщо не більше, літературного успіху. Отже, коли з мовою щось негаразд, то на успіх особливий не сподівайся. Мені, наприклад, не дуже смачно, коли пропонуються в творах такі словечка, як “воплотився” (Н. Гадасюк), “резинки” (Ю. Джугастрянська), “запечатать” (Д. Люй), “стаканчик” (С. Павлишина), “зажав” (Р. Тихоненко), “обвітишав” (В. Загрейчук) та ін. Про розділові знаки я вже й мовчу; дехто їх свідомо уникає; є така “мода” в віршуванні; а Яна Рибальська навіть радить: “Хай читач розставить коми”. Тобто, сам, на свій смак, що в принципі – можливо. Важче, коли тобі пропонують набір слів, яким навіть розділові знаки навряд чи що допоможуть. Я можу помилятися, але складається враження, що, наприклад, А. Підпалій чи С. Ткачук засунули руку в торбу зі словами, набрали їх повну жменю і висипали на аркуш паперу. Як їх не розставляй і які між ними розділові знаки не вживай – “змислу”, як сказав би І. Франко, навряд чи докопаєшся. Я розумію, що інколи дуже хочеться погратися в формалізм. Але є формалізм і “формалізм”. Доречний, мені здається, запропонувала А. Гаврилей у вірші з “формальними” можливостями літери “С”. Є тут і “картинка”, і певний асоціативний ряд, і навіть “стилізація” під щось. Я кажу про це тому, що дехто пробує за тією ж “стилізацією” приховати, кажучи м’яко, серйозність своєї творчості. І пропонує щось на зразок віршованого дописа в стінгазету; наш же альманах – далеко не стінгазета.

Тут я видаюся, мабуть, аж надто суворим критиком, але прошу мене зрозуміти: коли хочеш бути справжнім письменником, бавитись у слова – не годиться. Художнє слово, як казав класик, це – вогонь в його одежі. Або (читай на початку!) “тисячі крихтних сонць”. До чого може призвести гра з вогнем чи з сонцем – нагадаємо: до опіків. Добре, коли вони лиш на пальцях, а коли – в душі? Протягом усього життя їх не позбудешся...

Крім поетичних та прозових жанрів, є в нашому альманасі і спроба драматургії. Маю на увазі “п’еску” (як визначила свій твір Наталка Марко) “Риба”. Хочеться сподіватись, що задум у Наталки був серйозним, хоч обрала вона для нього й неприховано іронічну форму. Але на якомусь етапі авторці здалося, що на серйозність її не вистачить. І нічого їй не залишилося, як тільки здати свої позиції та ще й покепкувати трохи над собою. Головний конфлікт “п’ески”, який розгортається навколо проблеми “кльову” на риболовлі, несподівано вийшов на такий фінал:

З. – Так, світ уже не той, що був перед періодом великого кльову.

О. – Кльову ж не було...

З. – Був, але дуже давно. Зараз уже ніхто й не пам’ятає. Старі люди мені розповідали... Та й риба була не та, що тепер... і листя на деревах було зелене, і пташки літали, і вода прозора... була, і моря... не такі... І п’еси були змістовніші...

“Умри, Денис, краще не скажеш”. Пропоную авторці “п’ески” домашнє завдання: з’ясувати, хто, коли, у зв’язку з чим і про якого “Дениса” сказав наведені слова...

Відродивши видання “СВІ-Й-ТАНКУ”, ми зацікавлені в тому, щоб у цьому проекті обов’язково проглядалася ідея наступності. Щоб відчувалося творче зростання авторів, щоб кожен новий випуск був сходженням на вищий художній і навчально-науковий щабель. Хочу сподіватись, що така програма-мінімум нині виконується. В деяких творах автори попереднього альманаху (2003) значно подорослішали, запропонували якісь нові формальні пошуки, а крім того – дали вдячний матеріал і для деяких наукових спостережень над своєю творчістю. У цьому випуску публікується віршознавча стаття професора Н. Костенко (“Метричний репертуар поетів...”), якою охоплено поетичний доробок не лише авторів останнього десятиріччя, а й тих, що дебютували в попередньому нашому виданні. Думається, що цей почин буде продовжено і в майбутньому, оскільки потреба в ньому безсумнівна: він кличе зацікавленого читача і

до навчальних, і до творчих роздумів. Так само не без уваги залишиться роздум професора Л. Грицька про перекладацьку діяльність Ірини Дибко та публікація одного з її орієнтальних переспівів. Слід сказати, що літературознавча частина в цьому випуску альманаху відчутно багатша, ніж у попередньому. Прошу, зокрема, звернути увагу на оригінальний есей Сніжани Абліцової про Олексу Стефановича та кількох інших поетів відомої вже в нашій літературі “стрілецької музи”. Інтерес до цього матеріалу посилюється підкресленою присутністю в ньому самої авторки: вона акцентує, що досліджувані нею поетичні постаті заслуговують не лише на наукове вивчення, а й на художнє осмислення, скажімо, в романній формі. І, ведучи уявну мову з читачем, пропонує міркування, як би вона це зробила...

Останньою новинкою альманаху є розділ “ДІАЛОГ РИТМІВ”, у якому представлені твори початкуючих поетів з Ніжина, зокрема – студентів одного з найстаріших навчальних закладів України – Ніжинського ліцею (нині – педагогічного університету). У стінах його, як відомо, готувались до літературної праці такі знакові постаті нашої духовності, як Микола Гоголь і Євген Гребінка, Леонід Глібов і Францішек Богушевич... Нині в їхній “школі” навчаються десятки новобранців літератури, а презентує їх в альманасі керівник тамтешньої літературної студії Олександр Гадзінський. Повіriamo його захопливій характеристиці кожного зі своїх підопічних і висловимо надію, що гостювання у “СВІ-Й-ТАНКУ” молодих талантів з інших університетів України буде традиційним...

П.С. (після сказаного). Левову частку публікацій альманаху складають, звичайно, твори студентів університетського відділення “Літературна творчість”. На їхньому тлі все інше часом видається менш професійним, але не менш загонистим у прагненні бути пристрасним і неповторним. Закликаю всіх постійно вчитися художньому ремеслу не лише в класиків та на лекціях в університетських викладачів, а й один в одного. І тоді глибшатиме ваша естетична свідомість, і менше ви даватимете приводів для критичних зауважень щодо ваших літературних огріхів чи недохопів. Звертаючи на них увагу, я роблю це теж з навчальною метою і (признаюсь чесно) з надмірною любов’ю до ваших прагнень стати справжніми письменниками. Навчатися цьому – ніколи не пізно. Ось і професор Лідія Павлівна Александрова, маючи за плечима не один десяток літ праці зі словом, ще тільки почала вчитися писати... мемуари. Побажаємо їй успіхів у літературному навчанні, а кожному з нас - успішно дійти до пори і своєї мемуарної творчості.

*Михайло НАСНКО,
доктор філологічних наук,
професор*

**Ірина Антіпова, студентка III курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Холодно, холодно нести на долонях вітер.
Боляче, боляче віддять ці замерзлі квіти,
Що з неба в землю проросли через людські душі,
Що крізь безодню пронесли мрії відчайдушні.
Холодно, холодно, коли вечір б’ється в ноги.
Боляче, боляче ступить на скляні дороги,
Де відбиваються хмарки й глибина небесна.
Де той іде, хто є не ти – вигадка чудесна.
Холодно, як об край душі черконе наруга.
Боляче бачити пусті й темні очі друга.
Голками зорі розірвуть шкіру і одержу.
Втомлено ти продовжиш путь крізь чужу пожежу.
Холодно, холодно, коли ляже сніг на шкіру.
Боляче, боляче знайти вічність скрижанілу
Там, де всміхнеться небокрай пломенем світанку,
Там, де святий забутий гай плаче наостанку.

* * *

Вітер слів жбурляє душу –
Друге пекло, третє пекло.
Вітер слів ламає душу –
Вперто, вперто, вперто, вперто...
Від-пус-ти!
Де дорога до небес, де дорога до чудес, де...
Від-пус-ти!
Де застигли в буштані зайві небу і землі ті.
Тінь землі зламає світло,
Тінь землі захопить зливу,
Сльози неба недоречні,
Сльози моря невразливі
Смерть відкриє зайві двері,
Смерть – дорога без оплати.
Тільки, вже якщо відверто,
Їх не варто відкривати.
У безмежно-синім небі
Доторкнутись зір руками...
Ти вуглина? Це відверто?
Чом ти тут ще? Гайда з нами!
Є дороги без початку,
Є дороги без кінця.
Є прості. Це не цікаво.
Треба кинуть рукавичку
І дійти. До кінця.

* * *

Із хмар зіткнувся білий храм
Між морем, небом і горами,
Забутих згадок фіміам
До нього стелеться пісками.

Збутих спогадів і мрій,
Якими мріять перестали.
Що йшли до храму всіх надій
І на піску сліди лишали.
Шматочки замороженого часу
Сліди, оті сліди,
Які зникають так нечасто,
Які ведуть у нікуди.
Уламки вічності забуті,
Зізнання, нами не почуті,
Й тихі приреченості кроки,
Які дістануть і крізь роки...
Сліди... На піску.

Напівзавіяні сліди,
Темніючі на узбережжі,
Тих, хто приходили сюди
Чекати вироку безмежжя...
Мене цей всесвіт теж забуде,
Та хтось, хто тут ще буде йти,
Коли мене уже не буде,
Отак знайде й мої сліди.

* * *

Колись мені напівзнайома жінка,
Відверта, як бувають із чужими,
Казала, що душа людська як скринька,
Казала, сни слугують їй ключами.
Про що й помріяти боїшся – там,
І ті, кого утратив назавжди
Приходять в золоті твої сади,
Де куриться до неба фіміам,
Де твій Едем, де вічності плоди
Ти можеш потримати на руках
Й перетворити в білокрилих птах,
Які ще повертатимуть сюди.
Ти раб і бог, ти небо і земля,
Ти створюєш і ти ж руйнуєш замки...
І лиш одне тримає, як петля:
Колись давно забутих мрій уламки.
Вона всміхалась спогадам своїм
І снам, в яких усе, що хочеш мати,
Але, усмішку скинувши, як грим,
Сказала, що боїться засинати.

* * *

Падає місячний промінь,
Пестить обличчя і скроні
І зазирає в очі –
Що він побачити хоче?
Є ж божевільні зорі
В безмежнім його просторі,
Шлях без кінця і краю...
Вітер сказав: не знаю,

Тільки в щасті і в горі
Очі людські палають,
Очі схожі на зорі.

* * *

На палаючих долонях –
Вся безмежна велич світу.
Кров збирається у скронях,
Вимагаючи одвіту.
Синій вітер божевілья
Обійме завмерлу душу,
Трохи п'яний від свавілля,
Від заміни слова “мушу”.
Як ліхтарик сяє шкіра,
Беззахисна і відверта,
Десь зламалась навіть віра,
Зазвичай така уперта.
Б'ється біль із ритмом серця,
Розтікається по жилах.
Відчай заховався, стерся
У байдужості віджилих.
Хтось насмішливо спитався:
“Може, досить? Чи ще трішки?”
Тільки встала на заваді
Неможлива вірність кішки
Що шипіла в невідоме,
Била лапами по болю,
Відпускаючи додому,
Відпускаючи на волю.
І очей зелені іскри
Осявали порожнечу.
Неймовірна вірність кішки,
Що давала шанс на втечу.
Прикриваючи собою,
Шерстю, кігтями, зубами,
І готовністю до бою,
Як святим розп'яттям храму...
Я сказала їй: “Пухнаста,
В душу ти прийшла розбиту,
Ти прийшла прогнать ненастя,
Рану вилізати відкриту.
Я тебе тут не залишу...”
Крок, ще крок, лишилось трішки.
Стала блискавкою в тишу
Неможлива вірність кішки.

* * *

Ангели вмирили на вселюдській требі.
Ангели мовчали і, не живучи,
Крила розпинали хмарами на небі,
Сльози розсипали зорями вночі.
І червоний місяць щось кричав далеко,
А цікаве сонце розглядало світ.

Ангели вмирили під пташиний клекіт,
І ламалась вічність об гарячий лід.

* * *

Краплі об камінь ламалися вперто,
Холодом вітер кричав в переходах,
Сіре і чорне – безглуздо й відверто
Замкнене в тихих й безжалісних водах.
Часу немає, вимерли рухи,
„Вічність” – несмішливий напис на стінах,
Тільки приходять щовечора духи
Плакати на нерозбитих руїнах.
І безнадійно застигле озерце,
Око землі, від пільми не прозріле,
Хмуρο розбите дитиною скельце,
Вічно живе і ніколи не жиле.

Ольга Башкирова, аспірантка кафедри теорії літератури та компаративістики

* * *

Коли вітряний вечір приходять у твій будинок,
Кров'ю заходу набрякає квадрат квартирки.
Більше нікого викликати на поєдинок,
І лежиш долілиць, і мовчиш, і чекаєш зірки.

Ах ці сутінки! В них думки наші кволо в'язнуть,
І змовляються проти нас осмілілі речі –
Тільки серце твоє – твій маленький зухвалий в'язень –
Так принишкне у грудях, неначе готує втечу.

І німа таїна на підлогу ступає рипко,
І гуляє вітер в кімнатах, неначе в дюнах,
І зненацька нізвідки так тихо озветься скрипка,
Ніби хтось нетутешній смичком поцілує струни.

І ти кажеш: „Облиш, адже музика вже непотрібна”,
Та її і нема – тільки раптом нізвідки зрине.
Це не скрипка – це серце тоненькою пилкою срібною
Перепилує грати твоєї грудної клітини.

* * *

В калейдоскопі травнів, квітнів, груднів
Я вже й не відчуваю до пуття,
Як палімпсестами лягають будні
На дивовижну суть мого буття.

Але – гойднеться на порт'єрі китиця
Чи занесе убік автомобіль –
Із-за дахів так недоречно виткнеться
Пронизливий, мов біль, готичний шпиль.

І серце раптом натяк зрозуміє –
Під акомпанементи аритмії
Я пригадаю ніч і дощ – стіною,
Усе, що вже навіки стало мною,
Чого не виміряєш на карати –
Міста, які могла б я заснувати,
Все, що ховаю я на дні себе, --
Лукаву паузку між А і Б,
Всіх, ким була і з ким була на „ви” –
Погоні, битви, клятви, острови...

І ту кульгаву від вибоїн вулицю,
Де ринвами видзвонює гроза,
Де добрий гангстер потайки цілується
З дочкою провінційного туза.

* * *

Внизу – квартали, зорі – угорі,
А ще – дахи з горищами старими.
Там А і Б сидять на димарі,
І я, мов „і”, вместилася між ними.

Внизу – кав'ярні, угорі – зірки.
Між ними – випари міського спліну,
І розчепірені, мов лемент, павуки
Тут, на горищі, в хащах нафталіну.

І ніч, і темно у моїм вікні –
Здаю помешкання дитячим страхам,
А я ось тут, із кленом нарівні,
Де омела сидить, мов росомаха.

Я знаю: А зірветься на зорі
(Світає – вже вовтузяться сусіди),
Залишусь я сама на димарі
(І Б готується до суїциду).

Сама – до пари чорному коту,
Що глипає крізь дахове віконце,
І наді мною крапку золоту
Поставить мимохідь воскресле сонце.

Хто ти? Не знаю. І не в тому річ,
Що ти – землі володар і заручник.
А я... Я сполучила день і ніч.
Я – коротеньке слово. Я – сполучник.

Я зможу ще ходити по воді
І розуміти діалекти раю.
Я починаюся лише тоді,
Коли здається, що мене немає.

* * *

Так минає зима. Потони у старому фотелі
І крізь віяло вій посміхайся і стеж крадькома,
Як згасатиме день, як тремтітиме сонце на стелі.
Напливатиме тінь. Так минає зима.

Так минає зима. Поклади фоліант на коліна –
Власним тілом відчуй проминулих століть ваготу.
Хай у вікна твої посміхається захід кармінно.
Після всіх мудрувань осягай простоту.

Мимо йтимуть волхви. Мимо йтимуть атланти й етруски –
Повз легку аритмію, повз віяла вій.
Зрозумій, що ходити по лезу не треба й завузько
І що ти не сама, хоч тепер зрозумій.

Понад всі мудрування – жаринки ласкаве згорання,
А над світом є Хтось, хоч Камю і сказав, що нема.
І волхвів, і себе, і блаженне оце проминання
Привітай і прийми. Так минає зима...

**Ольга Березніченко, студентка III курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

МОЛИТВА

Малу іконку грію у руках,
Чи руки грію на святім обличчі.
Мій вічний гріх і вічний страх,
Хоч хтось казав: “Боятися не личить”.

В моєму порозхлюпанім житті
Одні слова стирчать сльозами в горлі:
- Пробач мені, пробач, пробач мені! –
Скажу тобі, хоч зараз всі ми горді.

І доки ще не пізно змити гріх
В пропасницькій моїй життя гонитві,
До мами, як ікон усіх-усіх,
Схилюся у неказаній молитві.

ПРОБАЧ МЕНІ

Кроплю свою нескошену надію,
Блукаючи, як тінь, в твоєму сні,
Тебе кохати більше я не вмю
Й за це тебе прошу: “Пробач мені”.

Мене манили далі синьокрилі,
А ти стояв ногами на землі.
Тебе кохати більше я не вмю
Й за це тебе прошу: “Пробач мені”.

Пройшли роки та інші вже обличчя

Тривожать твоє серце уві сні.
А голос мій ще й досі тебе кличе
Й шепоче: “Я прошу – пробач мені”.

Кроплю свою нескошену надію,
Набридло небо, хочеться землі.
А вибачати я тебе не вмію,
Тому тебе прошу: “Пробач мені”.

СУЧАСНИКАМ

Нам кажуть: “Зрадливі таланти,
Невипиті кухлі вина”.
Ці кухлі нема кому брати
Для того, щоб випи до дна.

Межа асфальтованих буднів:
Покриється пилом наш слід.
Не буде у нас незабутніх,
Не буде. Та, може, й не слід.

Проходять штамповані лиця,
Та вітер доріг їх несе.
Засмагли, брудні, білолиці –
Всі лиця на одне лице.

Вони підбирають набуте
І трощать його нанівець,
Щоб бути, забути, здобути
Краплину хоч крові з сердець.

Скляніють вогні магістралей,
Скляніють, як очі у нас,
В обличчях весь Всесвіт минає –
Поети п'ють слово за вас.

І в тому розрада є, бо
Ми – діти колишніх вулиць,
Ми – пасинки часу свого.

БЕРЕЗИ

Усічені болем долі
Стікають, як сік, навесні.
За краплею мимоволі
Стікає життя у тобі.

Як промені сходять до центру,
Чистіше святої води
Берези з воріт онкоцентру
Заманюють наче туди.

А поруч них граються діти,
Чекаючи, доки той сік
Наповнить їм склянку, щоб пити,
Одну, а проте – для усіх.

І тут не читають поезій,
Й молитви, бо віра слаба.
Страшніше колишніх репресій –
Берези та сік на губах.

Порізи, як рани на тілі,
Все крово- чи сокоточать.
Берези, як тінь, побілілі
Стоять і сльозами мовчать.

Життя – лиш гіпотези й тези,
А схочеш побачити страх,
Прийди, подивись на берези,
Приреченість у очах.

**Ірина Бутмирчук, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Помолися, мій тату, зі мною,
Бо стривожений дух,
Бо каміння одне під ногою,
Крик душі ще не вшух.

Я не можу сама подолати
Розпечалену путь,
Хай молитви твої, любий тато,
Перед Богом стають!

Ти підстав під тягар мужні плечі—
Він насправді легкий—
Просто смуток на серці лелечий
Не дає мені йти...

Помолися, мій тато, зі мною.

* * *

На моє підвіконня
опустився голуб,
такий сизий, як небо,
і хоче крізь тюль
зазирнути углиб
кімнати,
де пір'їною з його крила
я пишу
вам листа.
Його розбирає цікавість...
Збентежено здійсмаються
груди...
він дихає,
розтулює дзьобик...
Але й слова не проронив.

Гаврилей А.

* * *

Розважливо розповідати
свою хронологію? Ні.
Того Вам не скажуть дати,
що так не байдуже мені.

Обізвалося десь: “Не потрібна”, -
і луною скотилося вниз.
Тихо-тихо і так дрібно-дрібно
наближатиму риму до сліз.

Міріади тривог – позаду.
Я готова до сотень боїв.
Навздогін за луною заради:
“Не соромлюся сліз – не мої”.

* * *

С
СтиСкалоСя поСпіхом Серце,
СміялоСь, мов Сонце в Ставку.
ПоСлухай-но... Тільки не СердьСя.
Сьогодні поСлухай таку.

За Словом ховалоСя Слово,
СпинилаСь, Серйозна, Смішна....
Сказала, що Се терміново,
Спокійно і тихо пішла.

НаСнилаСя СвіжіСть Серпнева,
Стодзвонами Скинуло з ніг,
веСелка звивалаСя з неба...

... А зранку на Сходинках Сніг.

* * *

Життєві постійні жарти...
Невже остаточно, скажи?

Немає куди поспішати,
бо ти все одно став чужим.

Все світом моїм верховодив.
Не знаю, чому саме ти?

Розбещені вільні свободи...
Розхристані дві самоти...

* * *

тобою сповнена по вінця я,

Могутнє і байдуже місто.
Мене покликала провінція,
Півшепотом, неурочисто.

Так чимчикує сонце далі і –
На захід, золотом залитий....
Обійме темряву за талію
І поспішить її спалити.

Уже сіріє...
Треба синові
Поквапитися...
Доки тиша
Малює ранки апельсинові,
Ще не довершені у віршах.

Там тільки
 можна бути свідками,
Як жито мружиться з проміння...
І розумієш глибше:
 звідки ми.
Бо наше
 саме там
 коріння.

* * *

Навпомацки шукати
по темних стінах двері;
у відчай молитву
про себе промовляти
так, ніби віриш в неї...
Втопись у водоспаді
холодної стіни
і чорної розлуки,
аби на дні нарешті
намацати руками
малесенькі дверцята,
і вийти назавжди.

* * *

Чекаєш?
Досить.
говори,
Напівслідкуючи за змістом,
Коли вилазимо з нори
У пошуках відносин з містом.
Коли блукаємо,
спочинь,
Не обірви зненацька тишу.
Слова...
То для пліток почин...
А тиша все сама напише.

**Надія Гаврилюк, аспірантка кафедри теорії
літератури та компаративістики**

В ЗЕРНИНІ СЛОВА

В зернині Слова – вічність в сповитку,
Що прагне прорости садком Едему,
Тут на хисткім життєвому витку,
Ми криком серця їй назустріч йдемо.

В той крик зернина пада ниць,
Як в землю з побілілими устами
Хмарин роса. Накрий її від птиць
І кроною зеленою ще встане.

Ще забує молоде зело.
Промовч у собі кропив'яне зло,
І нині, як бур'ян тебе не зловить,
Побачиш вічність у зернині слова.

* * *

Срібними зорями грає блакить,
Чистими зорями став мерехтить,
Тихими вербами блукає вись,
Стиха гукає: “Сюди піднімись,

Хмарками-східцями в небо зійди,
Білими росами в трави спади”.
Мрійною тишею, тінню облич,
Місячним відблиском грається ніч.

* * *

Розлилося літо ливнями лінивими,
Порухами вічності, зоряними нивами,
Подихами ніжності, що дана не вами,
І ніким не мовленими тихими словами.

* * *

Він так стужився за тобою,
Та тільки от чи стане хисту
Цей світ, осяяний любов'ю,
Осіяний дощами падолисту,
Не розламати дотиком докорів,
І сумнівів вогнем не запалити,
Кохати так, як не кохав ніколи,
І зберегти навіки спільне літо?

* * *

Ось і знов вечоріє надворі,
Спочиває потомлений день.
Ми з Тобою і в щасті і в горі

Однією дорогою йдем.

І у часі нежданого виру,
Як з-під ніг утікає земля,
Прошепочу немов “Символ віри”
Я Твоє найдорожче Ім'я.

Скрізь і завжди Ти поруч зі мною,
Однією дорогою йдем,
“Я кохаю” озветься луною,
І всміхнеться нам сонячний день.

* * *

Спогад осені золотистої-
Місяць яблуком котиться в став,
І під дерева плащаницею ти стоїш,
І твої уста
Прагнуть вкритися поцілунками,
Сонця променем з уст моїх,
І у серці твоїм відлунює
Золотавий весняний сміх.

* * *

Вулички, провулочки і площі,
Все таке знайоме (до дрібниць)
Ти минаєш. Ти ідеш на прощу.
Над тобою крила білих птиць.

Ти ідеш в замріяні ліси,
Ти ідеш у степові простори,
Щоб, напившись срібної роси,
Заспівати і з небесним хором.

І молитва, наче тиміам,
Лагідно отак над зорі лине.
Всі тебе гукали: “ Меріам”,
Всі тебе гукали: “ Магдалино”.

Я тебе назву Ім'ям Своїм,
Я тебе гукатиму: “ Любове”.
І до неба лине тиміам,
І душа освячується в Слові.

Вулички, провулочки і площі,
Осінь скропить радісним дощем.
Ти підеш. Ти повернешся з прощі,
І всміхнеться ангел за плечем.

* * *

ВОЛОДАР МУХ
(З Голдінга)

1.

З-поміж нас зника довіра,
Чорна тінь сповза на острів,
І знову ми полюємо на звіра,
Щоб вижити. Без нагляду дорослих.

Ми тут самі. Нам холодно і лячно,
А вогнище потроху пригасає,
Нас огортає темрява невдячно,
І де життя, де гра, ми вже не знаєм.

І острів цей тепер для нас не казка,
І вся краса його не вабить зір,
Обличчя наші проковтнула маска,
А що, як ми і є той самий звір?

2.

Кружляєм знову ми в шаленнім танці,
І звідусюди лине люто: “Добивай!”,
Втекти ще жертва буде намагаться,
Ми ж не дамо. Не пустимо і край!

Ніхто, ніхто руки не відведе,
Не спинить нас ні стогін, ні благання,
І стане полюванням на людей
Оте гірке на звіра полювання.

Ззнаєм вдосталь ми від страху муки,
Пітьми володар нас візьме в полон,
А ми малі, такі малі, мов мухи,
Життя ж колишне як далекий сон.

3.

Настане день і порятують нас,
О як тоді ми будемо радіти,
І буде все, як бачилось не раз:
Ми знов малі, ми безтурботні діти.

Повернемось (щоправда не всі) ми,
Та попіл острова не скаже їм про це,
І корабель нас вивезе з пітьми,
І промінь сонця впаде на лице.

А поки що зника з-між нас довіра,
І чорна тінь сповза на острів,
І знову ми полюємо на звіра,
Щоб вижити. Без нагляду дорослих.

* * *

Лесі Українці

Від болю гострого німіло тіло

І сили не було в її руках,
Та слово в серці юному не тліло,
А оживало у палких рядках.

Вона свій шлях зі співом завершила,
І пісня та – величність і краса.
Ніщо не згорне ці тендітні крила –
В них сила серця, що ніколи не згаса.

**Наталя Гадасюк, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Небо чорне до сліпоти,
Дощ спинився на язиці—
Вже не вимовлю слів, бо тим
Розкидатиму камінці.

Хай ця блискавка закричить,
Хай лютують усі вітри
І розколяться, плачучи,
Всі дзеркала кривих вітрин.

Я чманію від цих напруг
І зарядів скажених днів.
І якщо я цей дощ вберу,
Він ридатиме у мені.

* * *

Якби була твоєю тінню,
Я плазувала б по камінню,
Твої збираючи сліди,
І де б ти тільки не ходив,
Покірно йшла би за тобою
Німою й тихою рабою,
Жила б, закута в силуеті,
І з підошов твоїх протертих
Збирала б пил. І завжди поруч
Дивилася б на тебе вгору...
Та звідки ж знать було сумління,
Що сам ти став мою тінню?

* * *

Скільки прощених у цьому просторі?
Скільки рік тече до цих сторіч?
Я нещадно розрізаю постери
Всіх забутих у мені облич.

Марить вічність дотиком ілюзії,
Хмарить небо обпіком громів.
Кварта щастя—і гроза дискусії

Щодо того, чи ж вона—не міф.

* * *

Цей дивний світ сторіччями зростає,
Закрутиться, все ж до осі прикутий.
Волатимуть оmanoю, проте
Волітимуть єдину правду чути.
Але коли збереться звідусіль
І загірчить, воскресла, на планеті,
То чи ж не побіжать вони усі
Топитися в останній ложці меду?

* * *

Подихом ночі в останній цілющий ліхтар
Я понесу божевілля, народжене в темінь.
Вип'ють каштани електрики чистий нектар—
І загоряться свічками у них діадеми.

Ходять слова тротуарами темних дворів,
Там, де ніколи ніхто не захоче їх чути.
І сновигатимуть, скільки б іще не горів
В цій лихоманці бетонний огненний прибудда.

Ранок розіб'є це дзеркало свіжих ідей,
Він нагадає, що сонце—світліше і вище.
Тільки ж як промінь летітиме в дім до людей,
Хай не забуде пройти і крізь темне горище.

СОНЦЕ Й ОБРІЙ

Пекуче й шалене, тремтіло в кістлявих долонях,
Той вічний кулак то ховав його, то випускав.
Був обрій лукавим із сонцем—дощем з Вавілону,
І часто йому хлюпотіло проміння в рукав.
Гарячому й світлому дивні були ті розваги,
Вершина—то й все. Вже як там, то навіщо униз?
І вічно по колу шукало єдиного блага,
Того, що за обрієм з'явиться, може, колись.
Всі широкосердні приймали його якнайглибше,
А ті, що в снігах, дивний бісер збирали з-під ніг.
І думали довго: чи обрій те сонце колише,
Чи сам він від нього добою по колу побіг?
І поглядів безліч вивчали затаєні висі,
Та й досі вони, наче стріли, до світла летять.
Я вже й не згадаю, ким обрій отой воплотився,
Та сонце гаряче—моє незбагненне життя.

КОРОЛЕВА І КАТ

Ця ніч не
Вічна...
Металево
Дзвенить уже розлитий плач.
Вуста розкриє королеві
Якийсь непроханий трубач.

Їй так незатишно у масці,
А він, підступний супостат,
Замилувався нею в пастці
Й вже кілька подихів підряд
Краде...
Зомлій! Втечи у кому
Від цих освячених знущань,
Від снів, від правди,--підсвідомо—
Від всіх не випитих прощань,
Щоб не була така строката
В своїх переспівах земля.
Був саксофон жорстоким катом:
Він також знав про короля.

**Юлія Джугастрянська, студентка III курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Маємо перейти ще раз
Ріку часу.
Омити неминучістю вчорашні гріхи,
Зоставивши на березі буднів
Шати зі звичок,
умовностей і банальностей.
Пилом утоми
наслідить по траві
босонога душа.
Не шукатимемо
води збіглої течії.
Не вертатимемо
“ вітри земні на круги своя”.
Просто
візьмемо
себе у себе
і випустимо на волю.

* * *

Розбиті слова
На тисячі крихітних сонць
Розсипле на землю
Росяногубий
Наш світанок
І ми ще будемо
Вітражами
Одне одного
Між майже не
Середньовічних химер
Нашої пам'яті
Довго-довго
Пронизувані
Сліпучо-тонкими
лезами променів

слів
розбитих на тисячі крихітних сонць

* * *

По майже теплому небі
Вистигле сонце
Котиться спати.
І губляться банальності
З губів,
 як із порваних кишень.
Ловлю напівзахолюлий промінь
і грію подихом.
Не смійся.
Знаєш,
 як він втомився ,
цей маленький сонячний зайчик
зігрівати нашу байдужість?

* * *

Вічний не тільки Рим
Вічна
 кожна Мар'янівка
Коли стелеться
 людськими долями
звідкілясь
 та кудись
І вічне
 навіть
 оте місто –
 з епохи “мікс” –
що вже й вулиця у ньому –
 Хрещатик –
стільки часоплинів
 у ній нахрещено

* * *

У кожного Дон Кіхота
 є свій Росінант і свій Санчо Панса
У кожного Дон Жуана
 є свій Командор
 і своя Дона Анна
У Роксолани – свій Сулейман
За віщо –
 у кожного світу – свій Чингізхан
І ще – тінню чужої тіні –
 в надсвітанковім мерехтінні –
 Боже наш і Боже чужий –
 сохрани спаси і укрий –
 у кожного Києва – свій Батий?

* * *

Так воскресають:
Тихо і неложно,
Поки з душі ще скрапує роса,
Поки ще сонце,
Вічне і тривожне,
По той бік світу
Зорі випаса.
Вчорашній день
Снує спроквола гаму
Про тиху втому
Й те, що не болить.
На посивілих східцях твого храму
Твоя душа в росі
Дитинно спить.

* * *

Я люблю
сонце,
коли воно грає в твоїх очах,
перебираючи струни вій,
тоді ти мружиш вічі
й усміхаєшся.
Я люблю дощ,
коли краплі окреслюють
твої вилиці і вуста,
тоді ти хочеш тепла
і тягнешся до мене.

* * *

Бульварами стелеться місто
Час пробігає вулицями
тягнучи за собою
шлейфи спогадів опалого листа
По теплій бруківці Узвозу
босоніж
біжить
пам'ять поколінь
переплигуючи на ходу
через резинки сонячних променів

**Ольга Кліпкова, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Вітер із півночі –
дзвоник сполоханий,
що межі нот
прокладе собі шлях.
Ніч перевернуто.
День перегорнуто.
Все.
Цвіт приливів зачах.

Вітер із півночі.
Море розплескане.
Перехрестились під небом дроти.
Світ між рядків...
Чорно-білим гротеском
хоче життя
в Лету текти...

* * *

віддай своє тіло
на поталу тихому місяцеві
віддай свою душу
в руки бездумної музики
забудь
що колись бачила сонце
отак і ти
станеш
пере-
верт-
нем

**Леся Ковальчук, студентка IV курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Банальність слів
не говори
Банальність днів
не загуби
Банальність смерті
не знайдеш
Банальні ті –
з якими йдеш

* * *

зриваю сльози –
незабутні миті
саджаю лози –
сміхом шиті
вбиваю смуток –
вмирає радість
цілує жмуток –
тебе банальність

* * *

мускат по венах, як кат,
Венеція, Рим...напрокат
і де віднайти Колізей
моїх нездійснених ідей

і що таке Хер-сон-ес
після тріади лез
на карті білий Хер-сон
сам-сон...і банальний сон...

* * *

Небо – храм вітрів
з синіх колосків
Сонце – царські ворота
шиті з чистого золота
Ризи після дощів –
мрії на крилах птахів...

* * *

Нудно мені повір
Бути твоїм теплом
Пісня небесних лір
Стала розбитим шклом
Звичка любити ... дощ
Гіркий шоколад ... на ... згад-ку
Важко любити ... дощ
І постмодерн світанку.

* * *

Помираю завтрішнім днем
На губах лише дим розлук
Помираю завтрішнім днем
Вся із свя'тих сполук
 Все зламалось до навпаки
 Навіть світлі мої рядки
 Я самотністю поми-раю
 Кілька днів і шматочок РАЮ.

* * *

Страждання самого слова
Сплелось солоним сміхом
Схилилось судомно соло
Смертельно схопивши світло.

* * *

ТИ біома нещасть –
Твоя діаграма з сліз
Ти біома нещасть –
Розруха – це твій девіз.

* * *

У мене страждання в клітинку
У тебе його нема
У мене зазвичай влітку
У тебе за-жди... Зима

Так солодко вени ріже
До болю знайомий сміх.
Скажи мені, любий друже,
Чи пройде долання меж?

* * *

Я вже давно стала сніжною
Впавши весною торішньою
Осінь довершить мене гратами
А можливо навіть і латами

Сонце хрестиком у очах
Небо падає – ранений птах
Я маленький,зловісний маг
Що залишить Вам кілька саг.

* * *

Я кохаю між тараМи
 тіло
 пахне достиглиМи ківаМи
Хто сказав, що холодниМи
 пара-Ми
руки, ноги... займуться гамаМи
Мертві пальці шукають дотику
Між губами наших світів
У очей її синю готику
Щохвилинно впаде сто китів

* * *

Я на аркушах серця пишу:
“Кохаю я тебе...” дощу,
А він, падлюка, не зважа,
І де ж цій підлості межа?

* * *

Я ПРИЙШЛА НА СВОЮ МОГИЛУ
ЗАПАЛИТИ СОТНЮ СВІЧОК
НУ І ЩО,ЩО В ХОЛОДНУ ЗИМУ
КІЛЬКА СПАЛЕНИХ КНИЖИЧОК.
 ПАМ’ЯТАЄШ, ЦВІЛИ СКАНДАЛИ
 НА ТВОЇХ ЗАСОЛОДКИХ ГУБАХ
 ПАМ’ЯТАЄШ, ЇХ СЛЬОЗИ – КАЛЛИ
 ЩОСЬ РОЗКРЕСЛЮВАЛИ, ЯК МАГ
ТВОЇ ОЧІ ДИВИЛИСЬ ВГОРУ,
АЛЕ БАЧИЛИ ТІЛЬКИ ВНИЗ
І ЧОМУСЬ У БАГРЯНУ ПОРУ
ТИ, ДВОЇСТА, ШЛА У ВИСЬ...

Дмитро Люй (Дмитро Буравченко),
студент II курсу історичного факультету

* * *

В добу шукань, розчарувань, тривоги,
Як облітає мрій тонке пелюстя,
Я поведу зі світом діалог
Про спільну долю: і його, і людства.

Скажу йому: “Мій світе, ми усі
Перед тобою чимось завинили.
І хоч митці молилися красі,
Все ж варвари кували чорні сили.

Чомусь так повелося, що вандал,
У серці заховавши мислі ниці,
Людською кров’ю наливав бокал,
Народом грав, немов на шахівниці.

Люблю я палко сивину твою,
Та передчасно сивів ти від горя”.
“Мій друже – мовив світ – я лиш боюсь
За ваше щастя, світле і прозоре.

У серце щастю цілять палаші,
Яtringься на мені криваві рани.
Бурунять болі у моїй душі,
Вже сліз моїх – моря і океани.

Я так люблю вас, люди, милі діти.
Тож заповім тобі, моє дитя,
Скарби мої не кинути на вітер,
Красу не запечатать забуттям.

Моє багатство – гір готичні вежі,
Мозаїка лісів, орнамент круч
Не Чінгісханам, а митцям належить,
Бо ключ від мене – то скрипичний ключ”.

Душа зів’є дві долі у одну,
Не треба тут ні грамот, ані ренти.
Руки обидві світу простягну,
І він подасть мені п’ять пальців-континентів.

* * *

В сорочці, зшитій із віршів, у черевиках з рими
У вісімнадцять років я вхожу у світ.
Два жмутки мрій в торбині за плечима
І першого кохання ще не зів’ялий цвіт.

На пальці перстень із веселки з діамантом сонячним.
Спираючись на блискавку, крокую по землі.
По травах строфи пурхають, немов веселі коники,
Й шурхоче привітання зеленогубий ліс.

Поет я Сонця й райдуг, чий веселий карнавал
Над сивою планетою повік кружляти буде.
А зійде дощ – і в квіти проростуть мої слова,
А синє небо стане посмішкою Будди.

* * *

Київ вечірній.
Наче іскри багаття вогні ліхтарів.
Від розлогих каштанів лягають ламані тіні,
І листки, наче зорі падучі, встилають бруківку доріг.

По проспектах вечірніх неквапом ступають люди.
Всім їм вечір підносить келих вина із краси.
Чути сміх золотий, чути радості дзвін повсюди.
Зашарівся Місяць – рум'яний сонячний син.

Наче ноти музичні, розсипались зорі по небу,
Склавшись у гімн чарівливості вечорів.
Шелестіли дерева тихенько, як на молебінь,
До Хрещатика, що, наче купол соборний, горів.

Вечір стер із душі молодої дошкульне вагання,
Метеорами грона думок засвітив чародій,
І у парку Шевченка народилось кохання,
Сповите в тумани дитячих тривог і надій...

* * *

*Детство наше давно прошло,
Прошлой жизни букварь прочло...
Из пісні*

Гортаючи буквар дитинства,
Гортать сторінки не спіши –
То, може, хвиля найясніша
У леті людської душі.

То на метеликових крилах
Летиш в озорену блакить,
Благаєш в Сонця, щоб навчило
Так само вогненно горить.

І літні лісові оркестри
Співця будили у тобі,
Твої по духу браття й сестри
Веселки сіяли з торбів.

Але ламавсь прозорий пензель,
Ти брав буденний олівець.
Та плюскіт від дитинних весел
Віщав тобі: “Ще не кінець!”

Тож не ховай буквар далеко,
У штабелі товстих томів.
Як стане у житті нелегко –

На сторінках дитячих днів

Знайди дорослою душею
В дитинство стежку споришеву...

* * *

Я відкидаю все слизьке, містичне, темне,
Бо хочу розпізнати потаємне.
Пізнати хочу ту вселенську суть,
Що може все в нічогість обернути,
Із порожнечі народити світ,
Пустить планети колами орбіт.
Та Всесвіт посміхається здаля.
Проста, як небеса, душа моя
Його ввібрати в себе неспроможна.
Та раптом посміхнеться перехожий,
І хтось в буденній суєті метро
Мені хлюпне з очей своїх добро.
У серці дяка й радість розгориться.
Оце ж і є та сама таємниця –
Існує Всесвіт завдяки добру!
Коли людина для людини друг,
Коли в намисті дружби всі планети.
І хоч волають про війну газети,
Я вірю, що всесвітнє братолюбство
Підставиться знаменником до людства.

Максим Григорович Тверезий

- Справжні імена: **Жигун** Олександр Васильович, **Малюк** Андрій Михайлович, **Огородник** Сергій Миколайович. Пан **Тверезий** виникає після надуживання певними рідинами і одразу потребує свого втілення у якійсь конкретній літературній хвормі.

ГОРОБЕЦЬ - БОЖИЙ ПТАХ

ностальгійне

У небо птах крила-хмари здойма
Горобець піднебесний
Божий птах!
Сонцелет його марень скоря наші душі
Слова його дивні!..
Про макотру й макітру...
про удру і видру...
І почерпальник згадаю
забутий колись...
І моністо...
Чарівне моністо, що вабить...
- Ох, дайте куоня!..
Я помчуся...
туди
де моніст незліченні коралі,
і де чутно цвірінькання дуже...
-Ох,

дайте
куоня!

(куонець)

* * *

ПОЛЛОГ
(після іспиту)

- ...Мюнхаузену дамо по хаузу!
- А до чого тут Мюнхаузен?
- А, приплетемо!
- Може, досить вже пити?
- Та!.. Доповземо...
- Мені холодно, я з вами захворію!
- Та хай!
- Не будемо мучити хлопця!
- По-моєму, він ще дурніший за мене...
- Хіба?
- От, сволота, кажу ж...
- Що?
- Що треба Мюнхаузену...
- Чого?...
- Та по морді - того!
- Пішли!
- Йдемо!

кінець

**Андрій Малюк, студент IV курсу,
спеціальність "Літературна творчість"**

СТИЛІЗАЦІЇ

прозовопоетична цикля літературних постережень та рефлексій

* * *

Ніч. Вітер. Буревій. Вогні.. - ворожий табір.
У бій! Біжи і риж! Ворожі лави тни!
Рій стріл - стрічай мерщій - і біль...

притлумлюй біль!..

... Чогось так сплотніло небо... повільно осіда
на серце жаль за чимсь..

*Поцерблене лице Харона.
крапка*

* * *

Я
безсоння
роз"ятрюю чаєм
Мені виспатись треба -
утома.
Недоспаний, недовиспаний недо...

ЛЯ МОЯ

ачи Доля?

Все на краще...

* * *

"Вже тиждень переходить в тужень.."

І посмерком бере мене

із кожним днем

все викінечніша печаль..

Піду на кухню, - руки погубили вправність..

і ріже пальці ніж..

Я до сьогодні не відчував

такої млосної нудоти при виді крові

А тепер..

мене так бридить мною

І голову стискає біль..

Сутужно.. суголосно.. суснажливо..

нам..

сі дні..

з Тобою..

Читачу мій...

* * *

Спекотна газеля

Особлива подяка – справжньому педагогу –

Людмилі Василівні Грицик,

що відкрила нам цей феноменальний,

безмежний, перфектний світ

Сходу!!!

Звір Їй моє вітання, моє страждання, вітер-леготе!

Оповієш Її прохолодою, оповісиш Їй мою муку палку, вітер-леготе!

Кучері Її пишнотномлосні, у яких серце моє заплутало

Розсій на щоки бліді, що їх вуста мої спрагли, вітер-леготе!

Лети нишком і як стрінеш Її оповий Її,

Жаданням моїм марним потаємним облести тіло Її, вітер-леготе!

І мовчи, страдно мовчи, потаюй

Перед чужими мою Таїну, вітер-леготе!

Звірив я тобі тасмницю, що її знати ніхто не має,

Не підведи мене, вітер-леготе!

Бо якщо я не можу нічого вдіяти аби освідчитись Їй, троянді,

Скільки ще терпіти мені, зносити біль шпичаків її, сеї неможливости, вітер-леготе?

Скажи, скільки ще Андрію ран має бути заподіяно,

Скажи, підморгуючи цим шельмам, оббріхувачам, читачам непроханим, вітер-леготе!..

Леготе?..

* * *

На парі зарубіжної літератури, слухаючи Тамару Наумінву Денисову і споглядаючи спину Віри Ковтихи, вбрану у смугастий светрик, однословом - настроєве...

Життя

смужкаве
мов кохта
віренятчина

І смужки ці

сходяться
під пахвою
швом рубцюватим

І миршавий Сартр

задумливо похитує головою:
"Так.. так...
Так мені й думалось..."

Нудота -

то стан перед тим,
коли відторгуєш...

Відгортаю сторінки,

літери, від яких
не утекти...

Сумно.

І світло якось...

І Нудоти не хочеться...

* * *

Хокку зроджене під час довготривалого розбору речення на практичній із синтасису, воно не творилося нами, а прийшло саме, видубуте із позасвідомих глибин Мови, куди ми занурилися, прийшло, і явило нам свою глибину, так, що ми усі на мить застигли, заворожені, наснаженою життям сим, проставістю Сходу, нашій любій, милій і дорогій (скучаємо!!!) Лілії Миколаївні Костич уся літ.творчість2000 (за роком набору) присвячуємо!!!

..Біля порогу самого
задимлена вишня росюю
з нами вітається...

* * *

Подих Весни (дитяча пісня)

Найбільш послідовному постмодерністському критику ув сучаснім літпроцесі, нашому Олександру Степановичу Яровому, що прагнув навчити нас бачити у Бодлері "естетику помойки", а у Превера "мертвотний дух", і якого нам таки вдалося переконати, що Лорка таки поет, який говорив, що ми не маємо читати - "бо все не перечитаєш", а тільки писати, йому, Людині, яка дала нам змогу ізнову відчутти своє дитинство, і яка примусила мене (і це мене!) написати цього вірша, всепроцально, із тихою посмішкою, чуло, на забудь - присвячую.

У Михайлика є котик.
Мама зве його Вуркотик.

Нашорошує він вушка,
Товстий котик, як пампушка.

Як Михайлик йде в садочок,
Котик пісяє в куточок...

Та якби лишень туди -
Не було б тоді біди -
На диван, ще й на стілець,
Ще й на татів гребінець...

У повітрі шал весняний,
Того котик й неслухняний.

* * *

ОБЖОВАНІЙ ДИСКУРС

(дискусійний аспект)

писано весною 2003-го тропізмами

Перестьоби жовтого, подьобана пляма на полірованій столешні, коричневий окуцок сухої гілки, - огризок край парти.

Руки, очі - чого не даєш відповідати, за..
Голос. Голос.

- А по-моєму..
- Але ж..
- Та..

Сюр-сюр-сюр.. - партія Сніжани. Регістр Альони.
- Аф..-аф-аф.. - вперта контратака. А-ра-ра.. - запекло..

- А-ра-ра..

Тиша. Питання, - що скаже викладач.

По павзі..

Жур-жур.. всі вправі..
А сюр-сюр.. А сюр-сюр.. А.. - Сніжана ніяк не погамується.
Дражливо-напірно, - Але ж..

Шурх.. рукою.. М"яке, піддатливе, слизьке...

Пурх на землю..

- Сніжано, чим ви кидаєтесь?
- А.. Дзи-и-инь.. перерва.

Сміх.

* * *

французький рондель про український степ

(що завдяки своїй округлості поставлений мною насамкінець**)

Сіріле небо хмурить брови хмар,
Поволі отискає серце скрута.
І вітер заколисує гіркаву руту.
Полин потомлений дощочекалих трав.

Спустило блимне, гасне сонця шал.

** а мо' й на Сам Кінець?

Впокорено приймає степ спокуту.
Сіріле небо хмуристь брови хмар,
Поволі отискає серце скрута.

Розхристана дорогами земля, без барв,
Без порятунку, без на надії прагне люто:
- Свободи! Вітру! Люди!.. - Пилюгаві пута
уп'ялись міцно, мов павук-лихвар.

Сіріле небо хмуристь брови хмар...

* * *

кінець.

**Валентина Мацієвська, студентка II курсу,
спеціальність „Літературна творчість”**

* * *

На брудершафт розпити із бідною
Старе вино колишніх сподівань,
Щоб потім не лукавити з собою
І не вести щоденники бажань.

Щоб тричі заплатити не довелося,
Не туманіла з болю голова.
Що ж, так давно на світі повелося –
Із пекла краще споглядати рай.

* * *

Ламаю серце на тоненькі скибки,
На золотій тарелі подаю,
А потім душу змучену свою
Вином церковним розливаю в чаші –
Бери, жорстокий світе, причащайся
Тепер перед поетом, як колись Христом.
Ким будеш причащатися по тому?

* * *

Горіли свічі майже до світання.
Із вій вологих капали дощі.
Я завинила... Каюся... Мовчання.
Об стіл похмуро брязнули ключі.

Не йди нікуди. Зачекай ще трішки.
Я просто так себе не відпущу.
І бачу очі – зранені волошки.
Вони для мене більше не цвітуть.

Вони зав'яли, наче від морозу,
В них невблаганна криється зима,
У них нема ні ласки, ні погрози,

У них мені пробачення нема.

Горіли свічі майже до світання,
Лились дощі у пізній листопад.
Я завинила... Каюся... Мовчання.
Кінець. Не повернутися назад.

**Світлана Могілко, II курс,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Я зубожіла у приречених чеканнях.
Чомусь любові забажала ... Ти
Розтанув димом сигарет... Востанне
Гортаю ненаписані листи...
Їх не було, то - листя в парку,
Де нас також ніколи не було...
У цих рядках – сумне чекання ранку.
У нічиїх очах чиєсь кохання відцвіло...

* * *

Дощ... То сльози змученого серця,
Пекельна рана забутого зізнання...
Краплиною твій спогад обізветься,
В долоні шовком упаде востанне...
Забуду, як зорі мріями кружляли,
Коли сплїтались руки, два крила,
Коли із прірви вороття не знали...
Я лиш краплиною на склі була...

* * *

Стікають миті у безмовну тишу,
І накрапає дощ у такт моїм чуттям
Весняне небо вереснево дише...
Ти кажеш: “ Не розумію це життя”
Мине той дощ, і небо буде іншим,
Знов безперервний рух здійме роки...
Про Нього і про Неї хтось напише,
Та зовсім інші будуть то рядки...

* * *

Таємний слід очей, глибоку рану
Підступно залишив на пам'ять ти...
Солодкуватий хміль... Я досі п'яна...
В обійми, шовкові тенета, впусти!
Дзвони, не знущайся, даруючи чекання !
Кохаю й шаленію тінню самоти...
Дивись: я божевільна у коханні,
Тримаю твою руку і благаю: “ Відпусти !”

**Олеся Мудрак, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Гойдається берег
На протилежному боці.
А хвилі летять,
Випромінюють неба красу,
Поглинають вони
Манускрипт вибухових емоцій,
Який крізь життя
Обережно, мов святість несучи.
Хвилюються хвилі,
І в моря стомились повіки,
Дощі розсипають
На березі нитки зітхань...
Чи зміниться доля
Моя молода, сріблолика,
Яка мерехтить
В хороводі одвічних питань:
Вслухаюся в плюскіт –
Милуюся цим ананасом.
Ніяк не збагну нерозгадану
Вічність води...
Не знає ніхто
Скільки нам ще відведено часу –
Швидкоплинного часу
До Вічності – допливти.

* * *

В.М.

Блукає дощ калюжами буденними,
Самотність вхлюпується в тіло збуджене...
В тобі вібрує світ премудро-древній,
Цнота віків, напівбуттям огужена.

Щукаю Мить, а опиняюсь з Вічністю, -
Трощу жах-болі скам'янілі – списками.
...Поглянь: дитинно-стомлена трагічність
Чіпляє Долю за твою розхристаність.

Тікаю в ночі, здичавіла досвідом,
Вагітна почуттями, і – приречена...
...Тулю до неба голі очі вдосвіта, -
Вдивляючись у твій бураний
вечір...

* * *

Чекаю спрагло дотики вуст...
Мені здається, коли ти залишиш на них
Відбиток своєї спраги –
Розквітну на усю Галактику.

...Тільки не охолонь...
А якщо відчуєш самотності холод –
Одягни на себе небо...

І не викинь мітли, на якій я,
Мов сучасна Маргарита,
Прилетіла до тебе з іншої планети.

* * *

Сучасність здерла
Доброти емаль...
А те, що залишилось –
Інший стиль.
Життя – гартована
Сліпуча сталь.
Любов – намоклий
Від страждання бриль.
Живу у спомині
Страшних проваль,
Хапаю творчість
Священну мить...
...Тебе нема...
Лише – пекуча даль...
Не встигла Доля
Сина народить...

* * *

Сьогодні м'ята пахне чебрецем, -
Вростають у повітря пахощі.
Судьба – назустріч – із твоїм лицем –
Гойднувся світ, і суть моя – на згарищі.

Туман чекань згортаючи з плечей,
Навмисне долю плутасеш губами...
... Нагі дощі вбігають у ковчег
Космічний, у духовні свято-храми.

Доносиш осінь вистиглу – весні:
Розкуте небо, почуття – розкуті –
За ґратами в своїй самотині...
...Та, як у вимірах могли ми розминутись?.

* * *

Я обличчям стою
До весни і кохання...
Незбагненна, п'янка
Й неземна наче вся...
...В чорній сукні бреду
На єдине вінчання,
Чорний колір люблю –
Мою юність просяк.

Срібна тишо, заграй
Сніжний марш Мендельсона –
Я віддам тобі все:
Серце, очі, вуста...
Розбуди почуття
Навіжені, безсонні,
Розшматуй темноту,
Що – і квола, й пуста.
...Скрипки дужих дерев...
В їх свавільне звучання
Тимчасово забіг
Вітровій-диригент.
В чорній сукні іду
На єдине вінчання...
Чорна сукня не варта
Мені ні на цент...

* * *

Минуле майбутнього – в пам'яті вічного снігу.
Сніжинки на віях, - у „танці малих каченят”,
Між собою фліртують... А потім – стриб-стриб з розбігу,
На щоку краплиною...чи крапленням.

Червневий мороз, по-грудневому, люто збурився.
І в сонцевороті вороття нам уже не спинить.
Ми у часі могли б, геть по-іншому, - іншими – збутися.
А нині – зазімлений погляд крізь товщу століть.

ДИПТИХ

*...не можуть в четвер
два самотні дощі
розминутись*
А.Шкляр

I

...сонце скаче вздовж зіркових вулиць,
Петрів батіг прилип до піднебесся,
А на долоні Долі – перехрестя,
Де два дощі самотні розминулись...

II

Сон – це? Чи самотність самотужки
Навиворіт, залякано вдягнула
Моя уява?
...Розум від намулу
Відмити складно...
Відректися – тужно
Від цих дощів свавільних і вільних,
Які торкають зачерствілу душу
Пальцекраплями холодно – пружними
і зігрівають...

Шаленію від них...

* * *

...день набігавшись, натрапив на німу,
між стінами затиснуту минувшину...

В собі самотність страдницьку прийму –
Єства шалений спокій сколихнувши.
І ти мене означ – дозріла, etc...
Як донечку, як матір, як бабусю...

Актор із багатьма обличчями – Поет...
І день, як німб, нести він гордо мусить.

* * *

*Чужі обійми, мов намисто,
Ти познімала при мені...*
Д. Павличко

Перев'язаний розум (й не дивно)
Твоїми думками
Про усе... І про те, як заграва життя виграє.
...Ти натхненно торкаєш своїми
Вогнями-руками
Ту секунду, в якій миготить
Щось твоє і моє...

Як сковзнув язичок, і заплутався
В зоряні хащі,
Спрагло так відгукнувся – вібрує: О, та-ак!
О, так – так! О, так-так!! О, так-так!!! –
І з грудей, як з вогненної пращі
Загадково-моє...Шаленію,
Розхристуюсь в такт.

В такт сваволі й твого мускулясто-
Пекучого тіла.
І хитається світ, досягнувши
Самих стратосфер...
У твоїх вулканічних обіймах
Відверто зомліла –
На губах засріблився святково
Первинний етер.
Пелюстки поцілунків, і лодії
Ніжних долоньок –
Вже немає для них
Вільних місць на моєму єстві.
А твоє – розцвіло – надзвичайно
Спокусливий сонях...
Божевільні удвох.
Боже, вільні... у цім божестві!

* * *

Ледь зітхнула роса –
Сонце ніжні обійми розкрило,

Відірвалась од нас
Потолочених днів самота...
В піднебесся ясне летимо,
Мій розвеснено милий,
У серцях буревій
Нароста! Нароста!! Нароста!!!

Оksamити долонь...
Твої пальці...турботливі руки.
Я від них шаленію
І вибухну в ярих дощах...
Ми в огненнім танку
Під роялю розбурхані звуки –
І вигойдую небо
В твоїх бешкетливих очах...

**Віра Наливана, студентка III курсу,
спеціальність “Українська мова та література
з поглибленим вивченням англійської мови”**

* * *

Розкриваєш конверт порожнього життя,
Зазираєш всередину – ніби щось бачиш.
Відчуваєш у мороці без каяття,
Що ніхто ти. В куточку десь плачеш.

У багнюці пліснявих, зачумлених днів
Потопаєш – ніхто не простягує руку.
Попередити всіх про цей жах ти хотів,
Та ніхто із ляльок не знімає перуку.

“ти мізерний нікчема, затям”, -
мовчки чуєш щодня в забутті.
А хіба ж так було ОТАМ –
В щасливому попередньому житті?

* * *

Річкою плине час
Ми ж залишаємось незмінні
Там гарно, де немає нас
І хто сказав, що люди сильні?

А все зникає в глибині
Хаосу сповненому зір
Ти все це бачиш не вві сні
Змиряся з цим, прошу, повір

ТИ маєш шанс, ТВОЯ це мить
Піймай її, бо буде пізно
Твоя свідомість міцно спить
Безпомічність надходить грізно

Ти кращою мене хотів зробити

Я не дозволила тобі. Пробач.
І пристрасті давно зів'яли квіти
Скрізь чується лише жалобний плач.

Навіщо ти хотів мене змінити?
Ти знав, що я залишусь так, як є
Я ладна нігтями засохлу землю рити
Для мене більше сонце не встає.

Я стала янголом, що впав на землю,
Якому підло крила втяли, ти затам,
Не муч себе так жорстко і пекельно
Сама я керуватиму своїм страшним життям.
Ми живемо в прозорім скляному будинку
І чекаємо з жахом, що кине хтось камінець.
Не пробачать тобі і жодного вчинку
У будинку сум'яття й на друзки розбитих сердець

Цей будинок – як клітка, не вибратись з нього нікуди
Ми конаємо мовчки за кров'ю забризканим склом
А вздовж вулиць ідуть заклопотані люди
І до скла ні один не притулиться мертвим чолом.

Вихід є? Ні, немає, змиримося з фактом
Ну хіба що учинить хтось легкий погром
І, можливо, у когось не вистачить волі і такту
Потурбує він нас за брудним і запльованим склом.

* * *

Ти звикла мріяти, на жаль,
Ти звикла плакати ночами,
У тебе є сестра – печаль,
А вчинки вже стають речами.

Не можеш ти себе знайти,
Ти зірка, що ледь-ледь жаріє,
Продовжуєш крізь сльози йти,
Бо у кінці шляху сіріє.

Ти маєш силу, але все ж
Так важко бути лиш собою,
Ти можеш плакати без меж,
Або ж... зливатися з юрбою.

**Сергій Огородник, студент III курсу,
спеціальність “Українська мова ті література”**

ЕТЮД

Дощ втомився бути самотнім
І пішов розлучати людей.
Помовчімо хоча б сьогодні,
Бо слова - то ключі від безодні,
На яку замикається день.

Дощ стоїть коло нас на варті,
Ти облиш свій дитинний страх.
Ми і справді нічого не варті,
Пиймо каву і граймо в карти,
Доки сутінки по кутках.

Ким прокинемось завтра вранці
І за чий за химерний кошт?..
Догнивають боги-поганці,
Таргани, як волхви, - по шанцях,
І виповнює пустку дощ...

І виповнює пустку дощ,
Таргани, як волхви, - по шанцях,
Догнивають боги-поганці...
І за чий за химерний кошт
Ми прокинемось завтра вранці?

Доки сутінки по кутках
Пиймо каву і граймо в карти.
Ми і справді нічого не варті.
Ти облиш свій дитинний страх:
Дощ стоїть коло нас на варті!

Бо слова – то ключі від безодні,
На яку замикається день.
Помовчімо хоча б сьогодні:
Дощ втомився бути самотнім
І пішов розлучати людей.

РЕДЕРІКО ГАРСІА ЛОРКА

Місяць сходить

Щойно місяць виходить,
Німотствується дзвонам
І стежки виповзають
Неосягненні

Щойно місяць виходить,
Землі мариться море
І відпливає серце
Островом у нескінченність

Їсти гріх апельсини
В ніч, коли місяць повен.
Куштувати ж тоді
Плід зелений і змерзлий.

Щойно місяць виходить
У столикій подобі,
В гаманцях неутішні
Срібно схлипують гроші.

Тетяна Омельченко, студентка II курсу,

спеціальність “Літературна творчість”

ОСІННІ

Осінні зорі заблукали у дощах,
Які з очей змивали чорні фарби.
Гроза ритмічно бухала „жах, жах...”
Ти блискавично кидав мені жарти...
Осінні.., з присмаком зухвалості вітрів,
Що гвалтували листя на деревах,
Чорнилами записуючи гнів
Жовтезними, і граючи на нервах.
Осінні дні... Медові поцілунки,
Що танули в шиплячій моросінні,
І наші надсмішні стосунки
Опали.., бо вони також ... осінні...

МЕТЕЛИК

Метелик залетів до перукарні,
Попорсався у фарбі делікатно,
Де витримані норми санітарні,
Де безкоштовно все, а чи безплатно.

Тепер він гармонує із тюльпаном,
Відлунюється сонцезахід там;
І не знайдете ви стоп-крану,
Нема кінця природним почуттям!

Це правильно: зливатись воєдино,
Куштуючи кохання карамелі...
Чому ж це заперечує людина,
І упивається цим досхочу метелик?

Світлана Павлишина (*Ліза*), студентка III курсу, спеціальність „Літературна творчість”

* * *

з естетики чань мольбертами
по Ван-веївськи білим всюди
і очима до болю відвертими
роздягатиму юні груди

раптом збудження
я сувоями
і обоє в стаканчик синій
ми кохаємось під секвоями
і цілуємо плечі в глині

* * *

забери руки, лягай зверху
слухай, я хочу для тебе дитину,
ті сірі очі, таку ж вперту
вона ліпитиме ляльки з глини

ти раптом збуджено, може, дивно
я, мабуть, п'яна, і очі-сливи
і три горішки хтось в стелю кинув
і та дитина як...
...б...!..
як диво!

* * *

тонкі ребра і груди білі
над моїми очима сонно
ти скидаєш ранкові крила
і я бачу шматки бекону

тричі родинка під плечем
тричі зранку скидаєш пір'я
а під пальцями дико пече
розтривожена криком ліра

* * *

я руку на талію не твою
ти п'яна в люстерко плачеш
я божеволію уоу
ти лінзами синім бачиш

губами слиною до вікна
як равлик повзе водичка
а я не в ліжку хоч не одна
і не з тобою моя п'яничко
з ким ти зі школи йдеш
кого чекаєш і мітиш в ноги
я хочу між вами теж
я потім зверну за рогом
кого цілуєш за вушком
з ким ходиш на шторм дивитись
кого розкладеш на смужки
щоб потім ще довго злитись
кого залишиш як вперше
і скажеш що знов не винна
і хто тобі менше бреше
ковтаючи сухо слину

* * *

і на колінах, і як повія
лизала б руки і пружні стегна
я хитромудра, чарівна Клію
на стіл кидаю затерті кеглі

я нижче спини рукою лізу
в пупок мізинцем, вологим в вушко
ти десь далеко впадеш з карнизу
як трахнуть дівчинку в білих смужках

* * *

я зранку бачу що мертва
ти молишся Богу в ногах

а в мене долоні здерті
і зверху не ангел, а птах

загорнешся в тіло мертве
і грузько заснеш від клею
якщо не відпустиш вперто
я житиму завжди під стелею

* * *

прикрий мене спиною голою
і я на шиях у месій
я похилюся головою –
тобі таланить на повій
на п'яти легкий любий лицар
на пальці дужий тонкогубий
а біля ніг весела киця
ковтає сліз і слини клуби
but 4 U

хіба можна видирати кволі очі
так не можна еротично задирати майку
я вже звикла десь о третій ночі
видихати очі в тиху лайку

ти б не снилась ти не можеш бути
reviderchi кицю завтра свято
як мені колись тебе забути
як тебе усюди так багато

* * *

засмага, вузькі плечі, тонка шия
волосся попелясте, різко губи
я йтиму за тобою, я не вмію
пов'язку рвати з бедер щоб не грубо

легкі зап'ястя порухом кривеньким
рука на руку – я тебе боюся
я кроком обережним і маленьким
від тебе істерично засміюся

* * *

то не депресія коли ти дуже мучиш
а я пишу коли занадто мало
ти кілька sms-ok в руки всучиш
і більш нічого і тебе не стало

клубочками згортаюсь на підлозі
і киця лізе просто в чесні очі
багато сплю хоч спати вже не в змозі
бо ти приходиш часом серед ночі

* * *

в мене щось є від твого голосу
а ти не палиш

в мене середній палець пахне kenzom і є вкрадена торбинка
ти мені не лестиш
мабуть прийдеться знову
говорити рубаями, гарно співати
і найчастіше стриптизувати на твоєму столі
тільки так візьмеш на руки
і навіть тверезим запевниш
що купиш домашню тваринку
му

твої листи з найкращого життя
зупинилися на символічно з тринадцяти
як великі очі молитовно
як маленькі світлячки на стелі і біля вікна
я тихенько подарую тобі привиденятко
і зажену в куточок до іграшок
не ворухнешся
а воно до вуст прикривши несонні очі

* * *

му

перестанемо дихати поруч
через п'ятнадцять відрізків
ти тільки на протилежних сторонах телефону
притули антену до пульсу
зробиш відчайдушно
ну хто ж дозволив
тобі все одно
я закінчуюся
воскреснувши крізь три аморфності
передозування не буває

* * *

му

плач алюмінієво
щоб дощ не зміг вибити на дахах ритм твого танцю
і підслухати лимонну шкірку усмішки
сполохавши на присоромлених віях пташенят
завжди не озирайся
і частіше плюй в зірки
їм не боляче а тобі притаманне гумористичне начало
якщо можеш зімітуй сонце
я риба
але зможу дихати яблучним

* * *

ти помреш, от побачиш, Офеліє,
в своїй тихій і теплій келії.
Нецілована, дай-но груди,

Я лікую тобі застуду

В тебе розріз очей як східний,
Ти не будеш схожа на рідних.
Я заплачу і липким тілом
Накладуся на сине білим

* * *

твої міста далеко в Палестині,
слухняні руки різко виб'ють па
ти вузлики на пальцях ніг плестимеш
і лишиться в піску хитка стопа

нестримна самба стане у колінах,
впадеш в сліди на вигнутих руках.
Як ніжна і покірна балерина...

Я побуваю у твоїх містах!

**Наталія Петрук, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Краплина поту – плід твоєї праці
Ти на чолі її для мене принесеш.
А душу вивернеш на таці,
Спитаєш тихо: „Каву п'єш?”

Я плачу з снігом, що на розі,
Цілую ніч у твої руки.
Страждання тихо на підлозі,
Терпить також нестерпні муки.

Мороз по шкірі – пальці мерзнуть,
Я п'ю з очей твоїх красу.
Ти кажеш: „Двом нам не замерзнуть,
Я взавтра щастя принесу”.

* * *

О, ти, що бачив, як цвітуть і пахнуть очі,
Ранок збирає солоний нектар,
Небо тулиться ніжно, муркоче,
Запало на обрії шал.

Листя впаде погрозами глухо,
На землі все земляно-земне.
Муркотатиме небо на вухо:
„Те, що бачив ти – скоро мине”.

* * *

Небо чорне до сліпоти,
Дощ спинився на язиці—
Вже не вимовлю слів, бо тим
Розкидатиму камінці.

Хай ця блискавка закричить,
Хай лютують усі вітри
І розколяться, плачучи,
Всі дзеркала кривих вітрин.

Я чманію від цих напруг
І зарядів скажених днів.
І якщо я цей дощ вберу,
Він ридатиме у мені.

* * *

Кав'ярня на розі. Напружений траффік.
Без правил пливу тротуаром убрид.
Я, принципам всупереч, змінюю графік
І йду замовляти душі обід.

Тримайте. Без здачі! Не зайнятий столик...
Ні, цукру не треба. А є у вас лід?
Я сум запиваю окропом із болю
І ріжу шматочками дум граніт.

А спогади—Боже мій!—скільки в них перцю!
Запечені будні їй-бо не гостріш.
Кав'ярня на розі: яке *intermezzo* !
Тут навіть десерт—пересолений вірш.

І я не здивуюсь, як вип'ю отруту,
Піду, похилившись, спущусь в перехід—
І там—під землею—забуду, забуду,
Подякую світу за пишний обід.

* * *

Вони розбіглись, як безликі тіні,
В свідомістю відведений куток.
І жадібно пили вуста камінні
Їх вистріляний вкотре кожен крок.

Тремтів граніт од сповіді німої,
Гудів той шлях напругою зітхань,
А всі стояли, стомлені від бою,
У металеву спіймані гортань.

Та станція була уже кінцева,
А теплий вітер—зовсім молодим,
Чому ж тоді підземні спрагли леви
Просили ще солоної води?

САДЖ

Довга нічна сорочка. Ти стоїш мовчазний. Курява сірої лампи. Тіні сховались у дзеркалі. Вітер кохався з фіранкою. Пахнув дощ за вікном. Раптом струна обірвалася. Раптом забракло подиху...Падало волосся ланцюгами блискучими, в'язало руки до ліжка. Жадні руки хапали жадане...

Тоне „Титанік” у тілі пекучому. Всім, хто прокинеться – смерть. Пахне любов свіжом'ятою м'ятою. Пахне сорочка травною і тілом твоїм. Місяць прижмурился слину ковтаючи. Падає дощ на будинки. Ринва співає. Ніч дивиться й слухає. Падають знесилені руки на груди.

Довга сорочка на тілі, як сяєво. Курява впала. Ти затихаєш і дощ затихає

* * *

Твоя байдужість така ж гарна, як і ти.
І ця зухвалість тобі дуже личить.
Кричати мушу лиш одне:
„Прости мене, прости
За себе і за тебе...”

(...світ, що не був їхнім світом, не був світом взагалі...)

Тепер ти можеш боятися мого голосу.
Я й сама боюсь себе почути.
Почути і усвідомити почуте.
Про це я кричала до хрипу і болю у горлі:
„Знаєш, світ двохвимірний...
Знаєш, світ двохвимірний...
Чуєш, світ двохвимірний!
Чуєш світ двох...: Я і Ти !

* * *

Ти взяв її, як чисту білизну
брудними руками.
Злетіло небо під ногами.
Ти взяв за руку, як дитя.
Повів у безвість, в небуття
і там покинув.
Тиша. Тиша.
Безсмертний рух в собі по колу.
Забули „Колу”, п'ють отруту.
Життя у безвісті марудне...
А далі Таня чи Марина...
Ти нагадав їй, що вона людина.

* * *

Фотографія завагітніла поглядом, народила спогад.
Наші спільні діти, такі несхожі.
Тепер я знаю, що таке болючий здогад –
Любити і надіятись на „може”.

Нам не переплюнути себе,
Хоч можна наплювати й переплисти.
Всі думають: у щастя денце золоте,
То хай навчаться не печінку, а метал погризти.

А я собі жую повільно м'ясо -- свою любов,
Кривлюся і сльозами запиваю.
В усьому винен ти! Так мало крові !
І тебе в житті моєму, так мало.

Плати аліменти фото!

* * *

Чого мені хочеться?

Свободи у твоєму тілі.
Миті, коли кусаєш волосся на губах.
Сліз, які не висохнуть.
Знати, як ти дивишся через вікно на дощ , на сірі будинки. Палиш.

Чого мені хочеться?

Видихнутись одним подихом.
Вдихнутись в осінню ніч.
Цілувати сліди твого розміру.
Чекати тебе на порозі, як двері.
Навіть на шибках іноді з'являється роса.

Ти знаєш.
Хочу сказати, але брешу.
Повір на мить моєму волоссю, якщо не віриш рукам.
Боюсь, що гляну у твій бік і візьму в руки олівця,
тоді знову брехатиму.
Муза вмерла! Ми вчора її поховали.
Така собі маленька могилка з великим вінком від люблячих,
а поруч рожеві окуляри...

Хочу вірити лише твоїм теплим плечам і запаху молодого тіла.
Якщо буде боляче, то заломаю руки за спиною,
повернуся до стіни, торкнуся носом шпалер
і ридатиму.
Сльози – данина підлозі.
Може, так життя карає
маленьких, дорослих людей
за їхні бажання.
„В куток!”

Хочу знати, що моє місце поруч тебе.
Чуєш?
Знаєш...,чого мені хочеться?

Свободи у твоєму тілі.
Кохання у твоїй душі.

* * *

Швендяєш, блукаєш, як гультяй
на втрачених дорогах.
Я пошлю...свої думки до зграй.

Піду туди, де вороття нема,
де ти і твої очі, де серед страчених ідей
тебе голубити і пити,
впиватися, на дно саме пустити своїх очей.

Примарними рушниками зав'яже хтось біля дороги хрест.
А ми летітимем полями,
придуманими нами на швидкоруч,
на одному диханні. Цунамі.
Скорчившись од вітру, як від болю.

Хто ти?
Загублений, забутий у собі?
Гультьай, що перебрав вина?
А veritas, напевно, не в вині...
Ти швендяєш, блукаєш по світах.
Чужих світах із запахом чужого тіла.
Ти п'яний! Геть! Я впала, та, мабуть, сама летіла.

* * *

Я зненавиділа людей,
тоді коли з'явився ти.
Я втратила свідомість чи судомість, а натомість
нічого.
Люди не відчують болі,
бо ролі вже продані.
Мумії закутані у туалетний папір
наперекір усьому.
До ладу чи в-ладу
прийняв фараон.
Он, твоя маска коханий,
бери її і тікай, ти такий, як усі.
Знаєш, Лазаря воскресили,
вселили дух,
а хто тебе витягне із гробниці,
від мумій, від мух ?
Мої спроби: утроби тебе ще не народили...
Ну що ж, залишайся із маскою смерті.
Не хочеш померти?! Та це ж легко!
Випиваєш,
сідаєш на свого воза і...

Прямо з порога я:
„Щаслива до-ро-га-а-а...”
Втрачаю свідомість,
а натомість
нічого.

Я рятувала себе.
Чіплялася за останню соломинку.
Для чого...?
Щоб потрапити з корабля на бал?

Провал...
Я врятувалася і лиш потім дізналася,
Що то не соломинка, а всього лиш
Твоє русяве волосся...

* * *

Як добре: ти сьогодні прийшов до неї,
Посміхнувся, а в руки лілеї.
Дорогою придбав цю красу,
Їй приніс, я їх більше люблю.

Слово. Так-сяк. На вуха „лапшу”
Знову разом за руки підете.
Я за вами сліди замету,
Дорогу назад від+найдете.

Вона прийде зухвала і тиха,
Похвалиться тобою – на лихо...

Я її ненавиджу й кохаю, бо Ти
Вона прийде. Я зухвала й тиха...
Нехай бігають чорні коти,
Похвалюся тобою – на лихо...

* * *

Зіп'ю любов, як піну молока,
А решту всю віддам котові.
Ти знаєш нам дорога не одна,
Лягла світанком молока і крові.

Навіщо йти і чути лише кроки...?
Мій кіт такий голодний, а сама
Я збилася із нашої дороги.
О, дайте хоча б кухоль молока!

* * *

Знаєш, ми з тобою не схожі
Пауза дивиться в очі,
Хоче сказати: „А може...?”

Ні, „може” -- не бути,
Закриваю очі – не чути...

Душа від кропиви, від болю,
Уся в пухірцях, попеклася.
А ти допускаєш сваволю –
сльоза в очах запеклася...

Знаєш...

**Олександра Пилипенко, студентка II курсу,
спеціальність „Слов”янська філологія”**

* * *

Уже ніхто не скаже: “Повернись!”,
Коли спішу на станцію трамваю.
Мені ще стане боляче колись,
А те, що є – це ще не біль, я знаю.

Уже ніхто не скаже: “Зачекай!”,
Коли, йдучи, дороги не питаєш.
Тебе ще стиснуть туга і одчай,
А те, що є – то не вони. Ти знаєш.

Я боса йду калюжами років,
Де погляд твій розлукою дзеркалить.
Ти не прийдеш. Ти й досі не простив
Мій гріх тяжкий. Що скоро серце спалить.

А може, й ні: не скоро і впече;
Як обпече – з обжитих верховіть
Впаду, мов гілка, на твоє плече –
Суха, слабка... - і спалахну за мить...

* * *

Як пощастило дівчинці в сімнадцять...
Л. Костенко

Мені ще ніби й не сімнадцять,
А вже дивись, як пощастило!
Навчилась я зубами клацать
І розрізняти шило й мило.

Ніколи я не стану вишенька:
Хребет потрапив під колеса.
І хай я кругла, наче вишенька,
Та розмовляю як принцеса.

Лиш раз зіткнулась з неприємністю,
Коли весь рік чекала злету:
Не відповів мені взаємністю
Філкорпус університету.

СЛУХАЙ РАДІО СВОЄЇ ДУШІ

Слухай радіо своєї душі –
І згадуй, кого любиш.
Слухай радіо своєї душі –
І клич кого хочеш:
І тих, хто за тридев'ять земель
У тридесятому царстві,
І ту, яка щасливо плаче
Біля тебе в ліжку.
Слухай радіо своєї душі –
Той канал, який чуєш.
Може, там буду я, а може
Депутат Верховної Ради.

Минув уже цілий рік (ого!) –
І пам'ятник із невмирущої ковили
Прикрасив заритий паралелепіпед,
Всередині якого – моє тіло.
Слухай радіо своєї душі
На частоті 20. 04. 2004,
І нехай моя очищена душа
Буде твоїм ангелом-покровителем.
Ангелом-заощадником,
Ангелом безсмертя...
Слухай радіо своєї душі.
І цей ангел буде з тобою.
Чому саме ця частота?
Бо це є магічне число.
На яке пощастило лише тобі,
І я дякую Всевишньому за тебе.
Слухай радіо своєї душі,
І тобі завжди буде вісімнадцять.
Навіщо той життєвий досвід і мудрість?
Вони отруюють квіти юності.
Знаєш (ні, ти не уявляєш!),
Що таке отруєні квіти юності?
Це смерть! Смерть! Смерть,
Яка гримується під кохання.
Тьху на ці маски!
Слухай радіо своєї душі!
Не тому, що я люблю тебе,
А тому, що я вболіваю за тебе.
Якщо я не одна така,
Слава Богу!
Бо саме Він
Установив радіостанції наших душ...

ІЗ ЦИКЛУ
“ТИ, ЩО ЗАПІЗНИВСЯ В МОЄ ЖИТТЯ”

* * *

Твоя душа
слухається моїх рук.
Моя права рука
велить тобі взяти сітку
і піймати в неї весь наш
жіночий монастир.
Моя ліва рука
нічого тобі не наказує,
тільки дозволяє.
Я не гіпнотизую тебе.
Я просто підняла обидві руки
і здалася тобі в полон...

* * *

Коли на мої очі
набігли сльози,
я наділа чорні-пречорні окуляри.
Коли сльози стали витікати
з-під чорних-пречорних окулярів,
я відвернулася.
Коли сльози не дали мені говорити,
я стала беззвучно ворухити губами.
І крізь чорні-пречорні окуляри
я побачила, що й ти губами ворухиш.
Не перебивай, будь ласка...

* * *

Ти витяг із мене бажання,
мов довжелезну змію,
став зв'язувати мені руки...
От тільки це ні до чого.
Радше б зв'язав мені язика
Та й питав би про свою ОУН – УПА.
Ото б натішився!

ЧЕСЬКА ЕКЛОГА

Спорожнілий проспект. Обережне відлуння трамваю.
Все застигло. А я – наче той Евріпід на агоні.
Бо, на лихо, неправильно бовкнула слово “кохаю” –
І тепер ваша Прага волає і плеще в долоні.

Пляма крові на сході. Збентежене листя акацій.
На готичному небі вальсують бароккові хмари.
Тільки чується хрип: то напружена лють медитацій,
Ніби чеська еклога натягує струни гітари.

І нехай – божевільна, і в Празі загублено святість...
В тебе – музика, в мене – слова, значить, є ще дорога.
Я щомиті до тебе *звертаюсь*, а треба – *вертатись*.
Чи не треба?.. Не знаю. Як вийде. Як скаже еклога.

Спорожнілий проспект. Обережне відлуння трамваю.
Все застигло. Світає... Так хочеться вірити Богу!
Бо, на щастя, неправильно бовкнула слово «кохаю»,
Щоб до тебе прийти – по акорди на чеську еклогу...

* * *

Якби ж мене хто-небудь розлюбив –
Хоча б тому, що я не ідеальна.
Якби ж мене хто-небудь не схотів -
Хоча б за те, що я не сексуальна.

Якби ж мене хто-небудь відпустив
На крилах мрій метеликом до світла!
І хоч на мить дитиною зробив,
Бо я доросла вже собі набридла.

Якби, якби... Ото лише “якби”:
В моїм житті нічого не змінити!
Я не спочину жодної доби,
А вже тим паче – ще й кудись летіти.

Вже навіть думка не сягає хмар,
Вже навіть серце не шукає дива,
Бо замість квітів пахне перегар,
Бо замість крил – чужі презервативи...

* * *

Київ – Прага. Знову заметілі
Завернули впевнено в нікуди.
Нас вінчати вчора ще хотіли,
А сьогодні – наче ми й не люди.

Прага – Київ. Вибач, ненавмисне.
Не вбивай же! Кіллер ти – чи мати?
Наді мною хмарами нависли
Ті щасливі, та нещасні дати.

Київ – Прага. Знаю. Та не вірю.
Я чекала. На початку січня
Ледь не вмерла у своїй квартирі,
Та не вмерла... Яюсь неетично,

Некультурно... не сюжет для пісні.
А для вірша – може, яюсь буде.
Прага – Київ. Вибач, ненавмисне...
Заметілі котяться в нікуди...

* * *

Туманний Київ загасив табло,
Сховав у небі жовті циферблати.
Я знову п'яна, і комусь назло
Я посміхаюсь. Хочеться зламати,
Розбити вщерть небесне і земне,
Щоб не жило. Не мучило мене.

Останні квіти падають до ніг –
Холодних рук прощальний подарунок.
Було так мало осені доріг
На цих важких, зомлілих срібних струнах...
Вона пішла. А я лишаюсь тут,
Потрібна всій землі як п'ятий кут.

Набридлий запах тітоньки Шанель,
Хрещатий шлях розбитий на квадрати,
Мов на шматки покинутих земель,
Що їх уже докупи не зібрати –
То я зламаю! Розіб'ю, порву,
Уб'ю себе – і знову оживу.

Хоча б одну, прозору, світлу мить
Не мучити себе... а я не можу.
Я знову п'яна, і в очах тремтить
Хрещатий шлях, що вірить в милість Божу,
І я ще вірю. І гамую кров.
Ні, не зламаю. Мучитимусь знов.

**Андрій Підпалій, аспірант
кафедри теорії літератури та компаративістики**

ЖИТИ ТИМ, ЩО ВАРТЕ СМЕРТІ (ГІМНИ СВОБОДИ)

1.

* * *

тримайте ж подією лихом і виливаючи твого півлиття тому і вигляненню червоного можуть привабливості плинину і спустошеністю чи потребами упізнань навчань у дивному набридкості у повторенні лавини потреби губитись у червоности та відповідань у призниклих чекань і могутніх вагах;

* * *

слова невчасно мотивують повторенням та виголошені вартим тобі чутливим співанням та крихтою у моєму голосі і впливати тривогою читання та повторювати у неба ловитись у стомленості тихого чуттям для її і тривожного плитками вітру у маленькому гарності залишення та почуть

* * *

Пробаченням того хто проводить у висповіданні і легенді для величчя розвітряно і повздовж литого виходу у повторі і правильному і вагання виграють у сподіванні того хто чекає і голосом у привітові тихого лову подій.

* * *

Виграти у невимушенні та розповідь поділяє твоє невміння і ворогом читай і лити може через подібні втручень тихі лихом повітря і сподівання молодого визначення упійманого та свободи невідрізності у півлитою тобою бажанні вагою моєю і тобі нема чим утримувати потреби плістям довготою чистівного розвітреності права головного потребувань...

...сповзає

* * *

подібне вигарбаннями і твердістю спостереження частувати повідомлюючи такого невтішності втомленням і вогні повітря чи лихо вістей пізнає вона надподібним тобою і висновковістю сподівань не сполучення поєднань і зови

* * *

твої рухи повільно майструють чіткі розповідності тихого і виконують насподівання ламкого і витрачань повітря подій твого локальності потрібнення через дивнуваті та обігнанням вони невигадують і поспішують у течії пристрасності;
тихому співності і виголошення тривалого чуттями утворень тих повітрям рятунок;
тримай й і в триванні

* * *

твої поглинення і крики увогнення та привітуваннями чи повторень і гострі вигинанням та тихим увертанням але ми вражень торішньоподібним і в усьому повторюваному та чимось лихим.

* * *

повторювати і читати твої лихам відсутні тривоги та вивертання у послідовних і нещадності ламань і здивувати для невіри; а водночас повні упевнення знаходжень і вертаю чи тих чому так у пів виглядань і незначень повірити твоє невживання; тим(и)

* * *

перейдемо і втручатись корисно невідомого та вигнаного і поспілкуватись навчанням твого неможливлення єдиного неба низького і свинцевобурого та тихо; листопад спадає у вістях того твоє мовами для неї чи потребування у свідомості власного переваг подією і орудним відчуттям та передморозням

* * *

повірити і червонінням воду подіями у тривай повітрі та ти не віриш і піводнакове невислухане та подібне чи сполученням невідоме і можливим того розумінням і винаходами піднімань і червонуватитись у не вихідному ненавченні лихувань привітувань тихого найпершості. Чемно невірити у мистецтво;

2.

* * *

погляд привітань чотири при- спів- подій і спокій чи варто чи повітря у правій та будь легко і правуй широко провидінням тихо чистівно повітряно лихам вони і сподівань невпинно чуттям лишень твоїх творчості приспівувань неуже можливо невичерпань того невір'я так майже того провісника вгорнутих привітань ловити неможливого помстою та широкістю врахування постійного тиші мрій.

ПОГЛЯД У ФІОРДІ (Я ЗГОДЕН)

* * *

річка поруч стовп поруч столи поруч жовтий... поступово телескоп має свою поверхню і об'єм, що напрямлений м'яко в кольоровій тиші трошки по вільній розм'ягченій косій вгору; а поруч вечір зі зміною температури поруч немає освітлення і поруч далекий шум літнього шосе - хочу до далекої північної країни з низьким небом і чіткими межами в просторі.

Початок роману №1.

Він має небажання розмовляти і рухатись, хоча може зробити рух і уподібнитись.

* * *

Ворона сиділа між білих і сірих кубів простору; При зменшенні тіла ти збільшуєш не таку вже й велику дорогу, робиш її достатньо далекою і широкою, особливо зимою; Кола мають природу розкочуватись на всі сторони і бути роками у спиляних дерев; (Все це не те.) Візьму і змоделюю у маленькому містечку відповідні місцевості нашого міста: наприклад Поділ.

* * *

Виклик потребує певного розуміння; Чоло насичено невимоклими сторонами вітру, який в дірках наче губка; Морозиво солодке, але вештатись по високій башті краще; Ні, можливо просто бути огірком і велосипедом одночасно, чи силою випадку. і бути так на бульварі; Великий лев просить обіду і співає про пінку на молоці;

* * *

Після важкого обіду можу спорожнити ім'я викликати ношу солоности ока і цифри (1...6.. .5...) послідовно гойдаються терези і схил гори дзвенить проскоченням мого погляду

* * *

молотити вечерю звуку коли витоки можна спати в кріслі із пластикових тонкошей переміщення і варіативності сезонів спорудження вежі що прагне до тканини її структури і жирної плями звуку коротких історій

* * *

молоко молоко на півночі Німеччини і мислителі переміщують погляд вздовж зеленого кольору берегової лінії; географи великого сміху і винятку;

* * *

Сніг в руці спостереження кількох секунд; Виклик зчервонення дерев'яного одягу і цей об'єм повітря розмножений в одному напрямі в степу; колись колись;

* * *

дикі клуби проток стерті викинення тканин широкі ваги міжсесоння і розкіш; мисливські вміщення

Пісня про дівчину з жовто-рудим волоссям

1. Червоний напрям зеленню сміється і твої очі малюють маленьку ніч спорожнення високих студій – лиш дика швидкість о площина в тілеснім горизонті

Приспів: Яка бридка ти яка бридка ти... і т.д. яка яка і т.д.

2. маленькі чортики у тебе на спині а доморощені твої проблеми з шовку іди подалі геть в чуттєве око слизу і мій малюнок іржавіє маленьким якорцем

Приспів.

3. шовкові коси очі голубі маленькі вушка і благородний вигляд

ніжність та турбота в твоїх руках моя маленька оксамитна мрія нордична мрія

Приспів: яка чудова ти і т.д. яка яка і т.д.

* * *

вулиця і площі корисна і спірна між і начебто владнає розвинутий вереск пелюсток закінчення звуку вологи і напруження сприймання; маленькі очі покривались кольоровим паперовим листком на вечірньому тлі площі із трьома дорогами в провінції;

* * *

можливість з'їдає сон перетинання і шитва; волосся стає мовою і записується на сторінках ґрунту що знаходиться за 100 метрів від; чоловіки сидять і вдивляються; поруч маленький пес з вифарбованою шерстю.

* * *

порожність моря спливає тонкощами кола і жебракування та минулого; розміркуйте про кінчик шпильки і звук; торти, шоколадні торти при погляді навскоси мали дзеркальну поверхню; блакитно-зелено-сірий попіл.

* * *

вір очам кривим колінам спізнення і витягання вовку та кривим підніманням куряв

* * *

чорний чікаго ворухить смаком і винесенням шукання розчину кола сталевого розмови про колишність вовтузять маленьку; чорний чікаго ворухить шоком і винесенням шукання розчину кола сталевого розмови про колишність вовтузять маленьку

* * *

чорноземні праці спинають вовчу спіраль нагадування визначення і мрійництва великої цукрової виразності щосереді і м...

* * *

чи ж мені не треба і цього і мого і вона і справа спорудження виїнята вагами влаштує коли колисати буде потрібно відчай чарівності шкіри

* * *

коло і воли мирять кран і ...

*Те, що було надто гарячим, стане колись надто холодним.
/Норвезьке прислів'я./*

**Яна Рибальська, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Вірш давно не писався, погасло електрики світло...
Обірвався десь провід? Ні, то з Вами урвався зв'язок —
Я ж дивилась на фото: осяяно, світло,
Зрозуміла, не бійтесь, Ваш жорстокий житевий урок.
Я запилену свічку — стару, та надійну дістану,
Вічну цінність, яка не страшилась аварій технічних.
Я від ямбів - хореїв отримаю, мабуть, догану
За цю різкість рядка, за ці рими незвичні,
За цей біль. І за втомлений погляд,
І за...
Втім, Ви, либонь, не варті. Ваші листи
Не пропущені щиро крізь седечную призму,
Ви не варті на Ви — ти, тільки ти,
Знай, в мене нова доба — оптимізму, не песемізму!

* * *

недосказані уламки
фраз великих настанови
бути першим бути палким
набридають знову й знову
мокро холодно собаку
вивести немає де
телевізор? сльози “драки”
зради ліжко і т.д.
я пройду — в бруківку очі
ти фальшиво усміхнешся
не для дружби не для ночі
нащо ж ти мені прийдеши

нащо ж я тобі прийдуся
змарнувавши стільки років
ти підходиш ближче й ближче
(20 кроків ... 10 кроків)
бачити байдужу постать
це так важко так знайомо
граєш роль цю роки поспіль...

P.S. хай читач розставить коми

* * *

Я урбаніст цього величного коктейлю,
Що зветься Київ і, можливо, я
Йому далеко не годжуся в менестрелі,
У гідну свиту для старого короля.

Знов розчиняюся у вирі перехресть,
А пахощі липневих передзвонів
Нахабно кружать голову ледь-ледь
Батькам, поки донька катається на поні.

В набутих лосках VIP-крамниць,
В класичних блисках академій,
Не загубитись і не пасти ніц,
І не спитать: "О, Києве! а шлях-то де мій?"

А просто вдвох пірнуть в фунікулер,
Відчувши в серці так давно забутий щем,
Сховати книгу до пори (Бодлер),
І просто так зігрить тебе плащем.

...І згадувать на старості, що нам казали
Тихенько колії весняного вокзалу...

* * *

Позабьла
фортепяно!
Эх, лентяйка,
ну и Яна!-
Мне во сне
пропели гномы.
Разве с вами
мы знакомы?
Обещали мне
остаться
Гномы-звуки,
гномы-танцы,
только
лучше будет,
если
кто-то в жизни
станет
Песней.

* * *

...Никому не покажет строчки,
Где слов мало - одни лишь точки,
Их читать - очень больно, больно!
И хоть малым теплом довольна,
Зачеркнет стиха посвященье -
Не поймешь всё равно надрыва,
Помолясь о твоём воскресеньи
И о нежности коротком порыве...

* * *

Мы зимою
подружились -
феи, эльфы мне
приснились.
Люди в сказку
влезли даже,
люди в эльфов
превратились.
В хороводе
закружили,
залюбили,
задружили,
а потом - о землю
больно!
зимний снег
присыпан
солью.
Угодить и
угадать,
трудно верить,
но не ждать,
но намного ведь
труднее
ждать,
и в то, что
ждешь
не верить.

* * *

Що найгеніальніше в житті?
Ну, чого так кволо?
Це ж відоме здавна нам
Звичайненьке коло!

Дивна, філософська річ
Без початку і кінця,
Схожа також ще на вміст
До зарплати гаманця!

Всього п'ять кілець картатих,
Не соромлячись нітрішки,
З одягу на собі має

Олімпійський бурий мішка.

На рибалці крутять коло,
Та що ми про полювання,
Ви послухайте найкраще
Про цікавіші змагання!

Коло – сенс життя жіноцтва:
Кралі крутять халалупи,
Бабки-Йожки ж ним скріпляють
Дерев'яні свої ступи.

Як проводить на роботу
Чи Олега, чи Миколу,
Сіла в ступу-тьху!-в машину
Розширять знайомих коло.

Іграшка цікава є
Йо-йо називається -
Це два кола, одне з одним
Що якимось скріпляються.

Це Йо-йо, таємницю я відкрию,
Найдревніша гра жіноча:
Відіслала - повернула,
Різко, ніжно, хто як хоче.

Ось такий жіночий погляд
На усім відомі речі,
Може й математики
Мені заперечать...

Та усе ж чоловікам
Небезпечне максі
Те кільце, що на віки
Одягають в загсі.

**Надія Сенчило, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* * *

Порив душі від емоційних сплесків
У зовнішніх спресованих світах,
Через бездумний план великих внесків,
Мистецтво ставим у тупих кутах.

Навіщо з себе робимо потвору?
Байдужу маску розриває страх,
Шукаючи новішу тему твору,
Крізь призму часу на німих вустах.

Ми не ідем на зустріч перелому,
Щоб захиститись від передчуття.
А замість крапки завжди ставим кому,
Продовжуючи накриво життя.

Я ОГОЛОШУЮ ВІЙНУ

...Не зберегла, не пронесла крізь призму
Розчарування, болю й самоти,
Зламалась, підкорилась деспотизму
Тепер несла б, та нічого нести.

Ні, я знайду, я поверну належне,
Я підніму із попелу віків,
Навіть тоді, як вогнище пожежне
Зітре мене від вух до каблуків.

Нехай стира, а я стаю до бою;
Трухлий смичок і золота струна,
До перемоги битимусь з тобою_
Між нами оголошена війна...

* * *

Я терплю, я чекаю – не каюсь,
Я босоніж стою у житті.
Та кохання свого не зрікаюсь,
У написанім з горя листі.

Я пишу, я купую конверти,
Клею марки – і як не крути,
Я безсила із пам'яті стерти
Безкінечні любовні листи.

Поетеса. Кому такі треба?
Всеодно тепер мода не та,
Може, б зорі хапала із неба,
Тільки рима, неначе сльота

Все ступає по п'ятах за мною,
Переслідує вдень і вночі;
- Негаразд,- кажуть,- у вас з головою.
- Загубили, напевно, ключі...

Загубила. Та що вам до того?
Я собі, ви собі - от і все;
Я не хочу життя золотого,
Мене Муза у срібне несе.

ПІД БЛИМИ СТІНАМИ

Ось так, кусаю собі губи від безсилля,
Подавлюючи нові атрибути,
Мабуть, в житті лиш марні ті зусилля,
Що не зазнали проявів отрути.

Проте, кусати собі губи – це лиш спосіб
Звільнитися від болю через цисту,
Нам вже потрібен невеликий досвід,
Щоб обірвать украдене намисто.

Закритий шлях, він завжди мав проходи –
Нехай життя іде через рови,

Ми незабаром розшифруєм коди,
Й кусати лікті будете вже ви.

**Роман Тихоненко, студент III курсу,
спеціальність “Українська мова та література”**

* * *

Синдром духм'яного похмілля
Сьогодні б'є мені в чоло,
Як важко згадувать застілля,
Що вчора ввечері було!

Абстрактний час!
Химери-люди!
Здавалось - Істину пізнав!!!

...Сьогодні ж, руки лінкувато
під ковдрою чухмарять п'яти...

* * *

Сонце Канів колише,
Дівчата - фольклору царівни,
І хмари у небі пишуть:
Ми - агніці Галини Петрівни.

* * *

**НЕВДАЛА СПРОБА НАПИСАННЯ КАНІВСЬКОГО ГІМНУ, З'ЯВИ ЯКОГО
ЗАВАДИЛА ГІРКА РЕАЛЬНІСТЬ***

Дніпро шумить
Шалено б'ється серце
Під ритми нашого життя
По Каневу душа несеться
І горнеться до світла і тепла

Канів! Канів! Таранка і пиво!
Канів! Канів! Пляжі і Дніпро!

Знайшов собі я там дівчину
відвів її за село...
А за селом буяли трави
Ніхто нам там не заважав
Вона дістала пляшку пива
А я...
... таранки їй зажав...

**Світлана Ткачук, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

* У співавторстві з багатьма українцями-канівчанами.

Переклад
Вільям Шекспір
Ромео та Джулієт
Дія I

- БЕНВОЛІО Доброго ранку, кузене.
РОМЕО Невже день ще такий молодий?
БЕНВОЛІО Та ж недавно пробило дев'яту.
РОМЕО О так! Сумні години довгими здаються.
То мій батько пішов ізвідси так швидко?
БЕНВОЛІО Так, він. Яка ж печаль подовжує години для
Ромео?
РОМЕО Відсутність того, що могло би їх скоротити,
якби лиш було.
БЕНВОЛІО Полюбив?
РОМЕО Роз –
БЕНВОЛІО Розлюбив?
РОМЕО Розлюблений нею, там, де закоханий сам.
БЕНВОЛІО На жаль! Те кохання, що ніжне таке на вигляд,
Буває жорстоким і грубим на ділі.
РОМЕО На жаль! Те кохання, чий погляд і досі приглушений,
Шлях бачить і без очей поміж людськими душами.
Де пообідаєм ми? О Боже! Що за бійка сталася тут?
Ще не кажи мені, адже я все це чув.
Тут стільки ненависті, але значно більше кохання.
О чорноязика любове! О ненависте кохана!
О будь що! – спершу створене з нічого.
Важезна легкосте! Серйозна марноту!
Безформний хаос на вигляд форм красивих!
Перо свинцю, прозорий дим, вогонь холодний і здоров'я
хворобливе!
Пробуджений сон, що не є тим, чим є!
Таке відчуваю кохання, таку відчуваю відсутність
кохання у цьому.
Ти не смієшся?
БЕНВОЛІО Ні, кузене. Я радше плачу.
РОМЕО Від чого ж, мій любий?
БЕНВОЛІО Від нарікання любого твого.
РОМЕО Така вже є погіршеність у кохання.
Власне горе моє стелеться важко у грудях моїх,
Його ти почувеш, варто лише надавить
Ще й твоїм: та участь, що ти показав,
До надмірного горя мого додає іще більшу печаль.
Кохання – дим, який піднявся випаром зітхань.
Очищений, вогонь ярить в закоханих очах;
Розлючене, море, яке сльози закоханих живлять.
Що іще це? Найстриманіше божевілля,
Убивча злість і бережлива ніжність.
Прощай, кузене.
БЕНВОЛІО Закоханий, я йду самотньо.
Якщо кидаєш мене так, то чиниш ти невірноту.
РОМЕО Хе! Я втратив сам себе; і я не тут,
Це не Ромео; його ж бо де інде знайдуть.
БЕНВОЛІО Серйозно скажи мені: хто та, кого ти кохаєш?
РОМЕО Що! Чи ж бідкатись мені і розказати тобі?

БЕНВОЛІО Бідкатися? Чому ж? Зовсім ні, та серйозно зізнайся мені.
РОМЕО Попроси людину серйозно хвору скласти останню волю.
Ах! Слово “хвороба” набридло тому, хто настільки хворий.
Якщо серйозно, кузене, я кохаю жінку.

* * *

Відпустити
 листя
щоб падати вільно
 і вії мої
вічною вдячністю
 світяться
Я хочу знати
де ховаються дні
Доторкнутись до них
і втонуті в самотності
 неба
що руками блакитними
 торкається
 сум'яття

А далі сходи
і холодні дощі рахують
схили плеча хочуть
 злетіти
А небо самотнє
хотіло б збагнути
 Чому
Бігти по ньому
тримаючи в правій
 руці
босоніжки
А десь там парасолі
І хочеться знати
 вчора
кого не забути
Аж раптом когось
 зрозуміти
І листям чужим відпустить
 Натхнення
бути собою
 Душа

* * *

Найкрасивіше сміятись тоді
коли місяць зникає і у високості
лишаються вічні пісні
Я така ж як усі але голуб
 на вашій долоні
і я знаю сумну таїну весни
Може все це наснилось коли ми
 приходили в осінь

торкнувшись одної печалі
аби не забути ці сни
Але мрії минають і досі
лиш сонце голосить
Від правічного болю що ви
не мій
Але нам і сльози було досить

* * *

В порожнечу самотність крикне
Чорнні птахи злітають крізь вікна
Тільки ти мені і потрібний
Та це мине...

* * *

Думаю Руки і сині дерева
Згубивши рукава у вічності
чуючи спогад який хтось
напевно вигадав
прагнучи в тиші дістати
долонею
Висоту
Думаю сонце не буде проти
Злітають ескалатори
крила солов'їної ніжності
наповнені мріями про жінок
що лишили на них
свій слід
Висота
Обіймаючи віти довіри
до німотного білого неба
сиплячи листя зірок
вам на повіки
І коли думаю що ми
ніколи вже не зустрінемось
і коли я про вас не думаю
і щодня
Висота

* * *

Доки день добіжить кінця
листя зелене підніметься
в небо і там загине
Так зникали найкращі зі тих
кого я любила

* * *

Доки сльоза добіжить до куточків очей
я встигну зморгнути
і двері відкривши в порожню мансарду
вдивлятимусь в небо
що помирає від самоти

* * *

Ми піднімаємось
сходами
і з кожним кроком
твоє обличчя
зникає
Так спливає цей день

* * *

Нінель Поема мого сьогодні
Важко не думати а сонце грає у серці
як тінь Це тільки сьогодні
бо ти розбиваєш завтра
бо кожен твій подих убиває мою любов
Вічності увитримка Повні подяки
долоні а сльози злітають неначе
моє "Отче наш" до висот
Візьми пригорощі мого сьогодні
Бо в мене більше нічого немає
бо кожен твій подих убиває мою любов

* * *

Hulloah How sad is the day I was born in
The cars don't know the truth
They're rushing away and through
I don't like them
But I don't mind
them surrounding my soul
with a music of love
All my days are not what I am used to
notice in them
All my tears – like fish in the autumn –
They want to meet stars
Someone's talking on me –
I don't care – till they hold
my name in their minds
But whenever the birds of disgust
are flying from me from my dreams
I can't help forbidding
that full admiration
for fields where's rye
Where all I can see is the eyes
of the longly untrue camomile

* * *

Suddenly
who can weigh
my delicate sigh about nothing
And to know
for good

what is going to give Paradise
to somebody who trusts
is the meaning of silent eyes
Years of love
stay on my mat
what can I see
Everywhere is my wish to sleep
Shuting my eyes with
 the lashes of understanding
'cause flowers of souls
 are loosing their petals
every day

* * *

Every day's like the features
 of mine
Still the same but the reason
 changes
Still the reason
 at all the seasons
Means definatly one –
 death
though winters try to suggest
who is everything
Different sighns for defendance
 of every love
Bird of time throughs my
 hates
throughs my tart
 heart
in Her nest
I am looking at you just if
 I do
never more
Smile is prologue
 to death

**Тетяна Третяк, студентка III курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

Цикл під назвою „Ю”

* * *

так важливо
почувати себе собою
але тільки з Тобо you
я відчуваю себе Так

* * *

за раз я з лижу
твої вус та
по смаку you ними
немов вершк а ми
стечу по твоєму тілу

холодно тут
я накри you сь тобо you

to be (тoбі)

я хочу to be (тобі) між пальцями
стіка you чи винно you цівко you
або простИлаТИсь над таце you
або у кімнаті стінко you
чи струмом у спинному мозоку
чи кров you у венах густо you
як спалах з одного доторку
як пульс я не дам споко you

U2*

зітха you згаса you мина you
чека you надій не втрача you
літа you від кра you до кра you
тебе я гука you й шука you
лавино you я проліта you
цунамі я проплива you
тебе наяву обійма you
цілу you тебе пригорта you
долон you тво you накрива you
і келих вина допива you
мол you я тебе і блага you
ти будеш зі мно you я зна you
від пристрасти я вибуха you
палуочим вогнем я згора you
you too? я тебе не пита you
коха you ж! коха you! коха you!

**U2 (you too – з англ.) – ти теж*

ЩАСТЯ

Я ступлю крок
і зазиміyou
а ти
пригорнеш мене
щоб розтанула
на краплинки
Щ

А
С
Т
Я

* * *

впійма you
на собі
твій погляд
і сфотографу you
своїм
щоб залишився
яскравий знімок
на моєму
серці

* * *

умерти би
вирвавши серце
спалити
свої відчуття
коли
за мільйон
мегагерців
твій голос
не чу уоу я

моли ти
стуливши долоні
подерти
зі шкіри
паси
чи кулі
в обидві скроні
або
тебе вкрасти
й втекти

* * *

ти за
тоо лив мені
сон це
собо уоу
і став ся
я ти

ЗАГАДКА: YOU

ти ключ до дверей шукаєш
(я двері в них є замОК)
і чари мої випиваєш
для тебе це дивний урОК
сім струн на твоєму тілі
я граю тебе виграю
та знаю що я для тебе
лишаюся загадко уоу

Клавіші
Я заплющуYOU очі
і відчуваYOU
як ти ти снеш
на мої клавіші
ТИ вибухаєш
своїми відчуттями
а я аплодуYOU тобі
і з мене виривається
найчарівніша
музика-а-а-а-а-а-а-а-а-а!!!!!!

**Дмитро Щербина (Богдан Словодар),
студент II курсу історичного факультету**

Я - українець-наддніпрянець.
Я птах і вітер степових лугов.
Немов зоря, горить
Життя мого каганець
Над схилами дніпровських берегів.

Якби я був карпатським українцем,
Уродженцем зелених полонин,
Я був би і для них
Тим відданим синівцем.
Та я не водоспад далеких верховин.

Якби я був таврійським українцем,
Хіба б не слухав шепоту морів?
Я був би романтичним
Моряком-сміливцем,
Що не боїться бурі і штормів.

О, Україна! Скрізь тебе вчуваю!
Міцніла ти із крові і журби.
Родившись над Дніпром,
Я щиро обіцяю
Лишитись українцем назавжди.

От тільки кручі берега Славути
Ніколи не заміниш
Горами Карпат.
Навіки тобі, Дніпре, славним бути,
Повік мені ти будеш ніби брат.

Адже я - українець-наддніпрянець,
Я птах і вітер степових лугов.
Немов зоря, горітиме
Життя мого каганець
Над схилами столичних берегів.

БАРВИ ВСЕСВІТУ

Нас загадки оточують докола,
Життя дарує тисячу принад.
І жоден феєрверк ніколи так казково
Нам не замінить справжній зорепад.
Ось заломилось сонячне проміння
В краплинах чистого дощу,
До, наче сон, барвистого видіння
Я поглядом у Райдугу лечу.
Вертає зір мій на стежинку.
Та губиться вона у сіро-білій млі.
Звільнилися від сонця дощові краплинки
І поєдналися в атмосферному шарі.
Позбавлені тепла, у холоді замерзли,
Від неба відірвавшись, падали униз.
Зірковим кришталем небесні перли
Лягли спочити на зимовий хмиз.
Неначе зачарований, дивлюся і радію.

Морозна свіжість зміцнює мій дух.
Який розумника інтернетний вік зуміє
Змінити цей одвічно звичний рух?

ШЛЯХ У ВІЧНІСТЬ

Нестерпно виє люта хуртовина...
Не сниться промінь теплої весни
Тобі, нещасна, бідна Україна,
Бо в Крутах полягли твої сини.
В сувору і холодну пору січня
Вони уперше вирушили в бій.
Вела їх в невідому вічність пісня
За Україну і за уряд свій.
Відважні кілька сот сміливців
Не побоялись більшовицької орди.
Хоробро бились юні українці.
Стояли на смерть їх малі ряди.
Земля у білім полі червоніла,
Від куль ворожих падали бійці.
О, Доле! Чом ти повеліла
Звитягу дати загарбницькій руці?
Всю ніч вона цих патріотів жерла,
Але коли на розстріл їх вели,
Обнявшись, заспівали "Ще не вмерла".
Щоби нащадки вільними були.
Роки минають, птицею час лине,
Земля чекає нових трударів.
Нехай ніколи пам'ять не загине
Про українських молодих бійців!

* * *

Чому поети пишуть про любов?
Чом зображають у віршах палке кохання?
Мабуть, щоб в читача кипіла кров,
Щоб з уст зринало стогоном зітхання.

Чому поети пишуть про пейзаж?
Описують навіщо дивну природу?
Щоб ми невтомно берегли весь час
Усе, чим Бог дав милуватись зроду.

Чому поети пишуть про війну?
Що їх приваблює у вирі бою?
Щоб на своїй землі відводили грозу,
Та іншим теж не завдавали болю.

БИТВИ ПРАЩУРІВ

Стократ починала Русь
І стократ розбита
Од півночі До півдня ...
"Велесова книга"

Я не люблю писати про поразки,
Не хочу згадувати невдалі бої,
Але скажіть мені, будь-ласка ,

Коли були у нас щасливі дні?

Ми пригадаєм князя Ярослава,
Славетну сивочолу Русь,
Палкий вогонь козацької заграви.
Про інше я і думать не берусь.

Та неможливо ті бої забути,
Де кров за волю пращури лили
Згадаймо Калку, Зборов, Крути,
Далекий час, коли вони жили.

Чимало битв вкраїнці програвали.
Чому не сталося інак?
Невже діди погано воювали?
Чи зорі віщували лихий знак?

Історію, на жаль, не перепишеш,
З минулого не викинеш віки.
В сусідів її теж не запозичиш,
У кожного лише свої стежки.

РОМАНТИЧНІ МРІЇ

Чи є місток в часі?
Чи можна, як в сні,
На мить опинитись
У древній Русі?

Розкрили би рідні,
Слов'янські боги,
Що мовлять нам віщі,
Священні дуби,

Мені б дав наснагу
Купальський вогонь,
Втопив би я спрагу
З чистих водойм.

Коли б світ пізнати
З глибини віків!
Я хочу розуміти
Мову птахів.

Почути у полі
Дівочі пісні,
Я хочу любові
Як тур навесні!

Я - частка природи,
Частка часу,
Майбутні народи,
Не руйнуйте красу!

Нехай ці надії
Дніпро донесе

В часи золотії,
Де мрія живе.

ВЕСНА 33-го

Запахло в небі синьому весною,
Зима холодна йшла у небуття,
Поля покрились свіжою травою,
Зліталися лелеки в рідні місця.

Людей нема. Навколо порожнеча.
Усюди сморід. Й жодної душі
Нема на зустрічі весни предтечі.
Лиш смерть блукає у селі.

І що робить тужливому лелеці,
Який живе лиш там, де є добро?
Вертатися, і в полудневій спеці
Звести на пальмах вічнеє житло?

Він не вернувся. Линули журливі,
Сумні пісні, гіркі почуття.
А люди пухлі й озвірілі
Вбивали в гніздах ненароджене життя.

І не згадають в жоднім тексті
Про птаха із загарбаних полів,
Як з краю Літа до країни Смерті
З останніх сил з надією летів.

ПРОЗА

**Ірина Антіпова, студентка III курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

СЕРЦЕ

Вона сиділа навколішки і тримала в долонях темно-синю слячу краплину.

- Гарний світлячок, - усміхнулись до неї.

- Це не світлячок, - похитала головою дівчинка, відсуваючи свій скарб подалі від чужих очей, а разом і рук.

- А що ж це?

- Кров.

- Кров?

- Уламок серця.

- Кинь негайно!

- Ні!

- Всяку гидоту в руки брати!

- Це не гидота!

- Кинь!

- Ні! Ні! Ні, ні, ні...

Шелест легких дитячих кроків віддаляється від голосу, і він, можливо, хотів би наздогнати малу, але дорослі не вміють гратися в піжмурки, вони не бачать Темряви, великої, яскравої,

теплої, веселої, вони баячать темінь – дрібну завісу, заваду для очей, ворога, неприємність. На темній галявині не знайти дитини, впевненої, що вона – в казковому лісі.

- Кров? – здивовано спитав інший голос. – Звідки ж тут...

- ...таке? – закінчив третій.

- Уламок серця? – задумливо проговорив четвертий. - Його?

- Гей! – крик першого голосу перекрив його кроки, важкі, незграбніші за дитячі. – Агов!

Мала! Мала, де ти! Мала, віддай це! Віддай, чуєш? Це не можна, це його, це ж... Мала!

Але тільки сміх був йому відповіддю. Таємничий, напівказковий, він летів звідусіль, і здавалось, що сміється сам ліс.

Вона сховалась під довгими вітами старого дерева, притискаючи до грудей краплину – світлячка і повторюючи одними губами: „Не віддам, не віддам, не віддам!” І дерево не сумнівалось – не віддасть.

Чиясь рука легенько торкнулась віт.

- Тук, - почулося - Тук-тук. Можна до тебе?

- Це ти? – підняла голову дівчинка.

- Я.

- Заходь! – очі і усмішка її сяяли назустріч гостю.

Віти розійшлися і пропустили юнака років сімнадцяти, високого, худорлявого, блідого і світловолосого, з неймовірно зеленими очима лісового ельфа, яким він ніколи не був.

- Дивись, - сказала дівчинка, протягуючи йому краплю на долонях. – Це все, що я змогла знайти. Пробач.

- Нічого, - криво всміхнувся він. – Переживу.

- На, візьми. Це хоч щось.

- Ні, - похитав він головою. – Те, що ти віддав, тобі вже не належатиме. Ніколи.

- Ти... Знаєш, це було страшно – дивитись, як вони бігли по тобі – по тобі і по твоєму серцю... Ця іскра впала біля мене, тому я її і вберегла, а решту... затоптали, - легенький схлип, зсутулені плечі. – Я несла її тобі.

- Дякую, маленька, - опустився він біля її ніг не коліна. – Тільки не треба було. Я... все одно не можу взяти. Але знаєш що – візьми її собі! Я давно хотів подарувати тобі шматочок серця.

- Але в тебе ж більше немає, - тихо мовила вона.

- Це нічого, живу ж я якось. Не плач, добре?

- Не буду, - схлипнула вона і витерла кулачком сльози. – Я візьму твоє серце – до мого, - піднесла вона руку з краплиною до рота. – От так. – але маленька рука тремтіла, і крапля не потрапила на уста, вона скотилась по підборіддю вниз, в ямочку на шії і застигла там вогнисто-багряним оком.

- Я...

- Нічого, - торкнувся зкам'янілої вміть краплини юнак. – Гарна вийшла прикраса. Хоч на щось воно годиться.

- Тобі без нього погано, так?

- Не турбуйся, маленька. Я потроху звикаю.

Шелест торішнього листа. І от вони вже сидять поряд, втішаючи одне одного.

- Не йди, будь ласка, не йди, - попросила вона.

- Я... Звідки ти знаєш? Хоча – яка різниця... – обійняв він її за плечі. – Я просто не можу лишитись, розумієш? Без нього – не можу...

- А я не збрала...

- Нічого. Ти зберегла хоч це, - кивнув він на уламок свого серця, впавлений в її шкіру. – Вони ж могли все – затоптати...

- Я їх ненавиджу, - тихо, але серйозно мовила вона.

- Не варто. Вони такі, які є, і вони в цьому не винні.

- Але ж я не така! І ти, і ти теж!

- Ми... таке буває, маленька.

- Можна, я піду з тобою, Данко?

- Не вийде, - сумно мотнув він головою. – Хоча це було б здорово.

- Ну давай хоч спробуємо, а? Якщо добре постаратися, я думаю, в мене може вийти, а з твоєю допомогою...

- Не треба, добре? Для цього тобі доведеться віддати забагато. А я хочу щоб воно, твоє серце, лишалось на місці.

- Данко...

- Нічого, маленька. Це не найгірша доля.

- Угу.

- Я б не проміняв її на їх життя.

- Бр-р... Ніколи! – з жаром погодилась вона.

- Ну от.

Мовчали. Вітер тихо переговорювався з листям, і небо плакало зорепадом за його розтоптаним серцем.

- Мені час, - торкнувся він губами її чола.

- Знаю, - короткий кивок і срібляста краплина впала поряд із вогнистою.

Його обійми здавались вітром, і так само, як і вітер, його неможливо було втримати. І вона мовчала, мовчала і дивилась, як він розчиняється в зорепаді червоною зіркою.

- А я тебе все одно знайду, чуєш? – ледь чутно прошепотіла вона. – Я зможу, правда. Там самому холодно і страшно. І тут теж. Я тебе знайду. Попри все. Чуєш мене?

Але багряна зірка вже загубилась серед безлічі інших.

**Ольга Березніченко, студентка III курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

ДОРОГАМИ ЖИТТЯ

Дорога до Бога – дорога до себе. Щодня ми прагнемо пройти цей шлях, і в той же час – йдемо в протилежний бік. Ми це розуміємо, але вперто сунемось вперед, чи то пак, назад, віддаляючись у сіру прірву. Впертість наша від того, що щиро віримо у свою винятковість, сподіваючись, що десь раптом знайдеться ця вічна дорога.

Теплі сірі хвили хапалися за ноги, мовби прагнучи вибратися на берег. Сьогодні вони були похмурими, як нерідко вже бувало в такі дні. Десь за обрієм мляво піднімався чорний стовп, погрожуючи створити бурю. І лише три скелі стояли мовчазними і впертими стінами, немов хотіли сказати, що вони нічого не бояться. Скелі завжди народжували у її душі спокій. Цього разу море не втішало, її гнітило затишшя перед бурею. Вона останній раз подивилася в далечінь і вирішила – на сьогодні досить, потрібно відпочити...

Знову це відчуття нереальності. Вона лежала, заплющивши очі і, здавалося, без кінця падала вниз. Спочатку відчуття реальності втратили руки. Вони немов були окремо, десь у іншому просторі і часі. Потім почали зникати думки, якимось так раптово, наче хтось знищував магніфонний запис. А тоді перед очами почали з'являтися кольори, що наче дзига розходились колами.

На столі лежали пасма калини. І з якого б то дива, чорний кіт бубонів щось на вухо. Ягоди калини краплями розсипались на простирadlo, наче висохла кров. Кіт кудись зник, і вона спробувала пригадати, звідки взялася калина. Але в голову вперто лізли якісь легенди. А й справді, чого б то кісточки калини нагадують серце. Тисячі, тисячі сердець лежали на простирadлі, вона намагалася вирватися з-під них, але вони гнітом лягли їй на груди.

Вона оговталася і, щоб відкинути тяжкий сон, подивилася на море. Сьогодні воно було спокійне, десь там сходило сонце. Море – це дзеркало її настрою. Вона знала: яким сьогодні здасться море – такий і день чекає попереду.

- Таню, Тетянка, - цими словами розпочинався кожен новий похід до дзеркала. Це не був аутотренінг. Скоріше, вона хотіла впевнитися у своєму існуванні, перевірити, чи не забула ще своє ім'я.

З новим днем з'являлася і буденність. Вона приходила у вигляді знайомих облич, реплік, банальних до нудоти; грибів, які вона їла з Нікою.

Ніка – це Тетянина знайома. Насправді її звали не так, але, напевне, від тяги до романтичного, вона називала себе Нікою. Та, в принципі, Тетяну найменше хвилювало це питання.

Хто оточує її? Люди з інакшим типом мислення, зі своєю дивною філософією життя. Вони навалюють свої проблеми, а вона їх хапає великими ковтками, як риба ковтає, фільтруючи свою воду. Навіщо їй проблеми інших? Щоб не думати про власні. І Тетяна кидалася у вир чужих історій, переживань, немов хапаючись за рятівний круг. Сьогодні – це Ніка, вчора була інша людина, завтра буде ще хтось. Таня не жила у цьому світі, вона перебувала на сторінках чужих книг. То чому б і не Ніка! Ця дівчина випадково з'явилась у житті Тані і лишила в душі свою історію.

Ніка була маленькою дівчинкою, яка застрягла між дорослим життям і дитячими мріями. Її світ межував між білим зайцем з рожевими вухами і плакатами на стінах, примітивними у своїх “дорослих” зображеннях; між Данте і чоловіком, який з'явився, щоб використати її для своїх, знову ж таки, дорослих потреб. Вона не отримувала задоволення від цих зустрічей, але кожного наступного разу знову йшла, навіть не розуміючи, навіщо це їй потрібно. Первісний інстинкт? Можливо. А можливо, це і є та дорога, довга дорога до себе, якою потрібно пройти. А Данте так і лежав нечитаний.

Хвилі бубоніли щось заспокійливе. А три скелі, розтерзані морем, нагадували Тетяні її життя. Зараз, стоячи коло моря, вона роздумувала над кожним пройденим кроком, над кожною хвилиною у цьому морі, сьогодні блакитному як ніколи.

Сирій плин часу захопив потік сводомості. Знову те ж: кожного дня автоматика відпрацьованих рухів. Тролейбус, метро, лікарня, метро, тролейбус, дім.

Вона колись читала чи бачила по телевізору, навіть важко згадати, як одному хлопцеві сказали, що він хворий на рак, а потім виявилось, що трапилася помилка. Але за кілька тижнів він закінчив усі свої земні справи. Тепер і вона за тиждень очікування кожною клітинкою свого тіла відчула запах смерті. Не такої смерті, де все миттєво і безболісно. Ні! Смерті, яка надходить повільно, дихаючи тобі в обличчя. І кожен день, кожну годину, хвилину, секунду ти відчуваєш біль і знаєш, що врешті-решт твоє життя обривається з кожним новим ковтком повітря. Ти ненавидиш усіх довкола за те, що вони безтурботні; за те, що вони не бачать твого болю і почувають себе добре. А ти звертаєш свої очі до “Отче наш”, що червоними літерами виписаний на твоїй стіні. І раптом, напевне, з милосердної волі Всевишнього, все стає не так і погано, і ти отримуєш ще один шанс, шанс знайти світло, а не йти у темряві. І тоді ти розумієш, що ти один, самотній серед сірого безглуздя життя, і єдиний, до кого ти можеш зветнутися, знаходиться Там, куди ти панічно боїшся потрапити. І нехай Там краще, але ти усіма поривами своєї душі прагнеш лишитися у цьому мерзеному. І цього дня ти, по праву, є найщасливішою людиною у світі. І цього щастя не може забрати ніхто, бо воно нікому не потрібне, тому що ніхто його не розуміє. Його можеш оцінити лише ти та ще той, хто за тиждень пережив те ж, що й ти. І ти починаєш шукати дорогу, яка б вела тебе з мороку своїх думок.

Вже другий тиждень Ніка жила своїм новим захопленням – чорнооким Ігорем. Він поглинав увесь її час, не прикладаючи якихось зусиль. Він був інакшим. Не таким, як Ніка чи Таня. І останній здавалося дивним, що думки цього хлопця досі не знищили його зсередини. А втім, він був лише новим об'єктом спостереження. Ігор був отруйним. Отруйним, як павук, який затуляє у свої тенета і вбиває, паралізуючи своєю отрутою. Але не дарма очі називають дзеркалом душі. Вони видавали його з головою, з усіма його помислами. Ні, нічого такого, що б могло принести зло, у звичному розумінні, в ньому не було. Його зло крилося в іншому. У погляді, який блукав кімнатою, у словах, відірваних від життя. Так-так, ось у чому його отрута: його слова містили присмак смерті, оцтовий присмак. Здавалося, думки пожирають його думку і лише окремі, окремі фрази видавали в ньому живу людину. Живу не у фізичному плані, а у моральному, духовному. Ігор дивився на “Отче наш”, не розуміючи, навіщо вони займають

центральне місце на стіні; не розуміючи, як такі прості слова можуть володіти душею, заспокоювати, надихати її, розмовляти з душею, зцілювати. Ці слова викликали лише роздратування у його очах. Та очі не могли кричати так, щоб їх почули: вони лише відтінювали якийсь потаємне світло, незрозуміле Тетяні.

Ігор все більше зачаровував дівчину, як пантера, що готується до стрибка. І Таня заспокоювала себе тим, що ця приреченість у думках і погляді лише їй здається.

Та й нарешті, навіщо він їй здався? У неї є море, яке завжди відповідає на всі питання. Часто Тані здавалося, що серед хвиль вона бачить дорогу, яка веде до чогось знайомого, але куди – не могла збагнути. Море гралося почуттями. Дівчина знала, що в глибині приховане щось страшне і таємне. Вона знала, що у морі є багато жажливих істот, але не вірила, що у її морі криється щось подібне. Її море було чарівне, навіть у годину негоди. Воно приваблювало, кликало до себе, на свою дорогу. Але Таня з дитинства боялася води.

Сьогодні їй знову наснилися страхіття. Її сні могли б перевершити будь-який фільм жахів. Але ж кажуть, що тільки пісня зовсім не про те...

Бані Лаври золотавились у проміннях весняного сонця. Один, два, три...двадцять... Дерев'яні сходи дзвіниці відгукувалися у стомлених ногах. Один, два, три...все далі від землі. Один, два, три...десь поруч небо. Ось холодне повітря б'є тебе в лице, ще раз і ще раз. Втоплена, ти бачиш Київ по обидва боки Дніпра. Київ зовсім не такий, яким він буває з вікон зелених тролейбусів, що нагадують гусінь, таку ж зелену і повільну, що вклоняється кожній більш-менш складній частині свого шляху. Ні! Київ такий, яким його бачили наші пращури. І не потрібно читати жодних історій, а достатньо лише пройти х-кількість сходинок у дзвіниці Лаври і ось він, справжній Київ, такий, яким ми його чомусь не бачимо.

А потім темрява печер. Тетяна похапцем витирає помаду на губах. Печери, скільки життів і таємниць ви криєте в собі! Темно. Протяг. Ланцюг свічок з мерехтливим полум'ям, і лише Тетянина свічка вперто не хоче горіти і гасне, гасне на кожному кроці. Чийсь голос шепоче, яка це препогана прикмета. А свічка все гасне. Задуха. Тані не вистачає повітря.

Їй здається, що вона зараз впаде отут, коло них, усіх цих святих, які й не здогадувались за життя, що їх спокій, їх вічний сон будуть споглядати сотні, тисячі людей, які й не бачили і не побачать їх облич, а лише висушені, схожі на дитячі тіла, загорнуті у блакитну тканину і сховані під склом. І все це у мерехтінні свічок та лампадок, у повній тиші, яку розриває лише голос екскурсовода.

Тетяна вже жалкувала, що прийшла у ці печери подивитися на моші. Зараз їй не вистачало світла, повітря, їй хотілося простору. Хто його зна, чи це був напад клаустрофобії, але їй ще більше захотілося жити, жити під цим небом, в яке дивилися бані соборів, величних і спокійних у своїй красі.

Повернувшись ввечері до кімнати, Таня побачила, що Ніка збирається кудись: одягає білу перуку, коротку спідницю... Це вже була не Ніка. Сьогодні це – Інесса, білявка з кривавими губами. А вранці вона знову стане тихою і спокійною дівчиною, яка плаче над книжками. І ніхто не буде замислюватись над тим, чому вона плаче там, де потрібно сміятись. Над цим буде думати лише Таня, яка зрозуміє, що раптом стало пізно рятувати залишки великого і прекрасного у ще дитячій душі.

Дорога вела степом і зливалася з горизонтом. Сонце нещадно пекло її. Земля порепалась так, немов хотіла відчинити ворота пекла. Величезні тріщини з острівцями дороги нагадували черепки розбитого глечика. Кожна тріщина могла б поховати в собі десятирічну дитину чи дорослу людину середнього зросту – по плечі. Та тріщини були вузькими. Дорога вела до моря. Парадокс! Море води не могло дати й краплини для дороги, яка слугувала для нього ж. Та на те вона і дорога.

Спека несе пожежі, епідемії, голод. Та дорозі байдуже. Вона існує сама в собі, єдина, неповторна і довга. Дорога довжиною в життя.

Протягом місяця Тані снівся один і той же сон. Вона бачила, як Сергій падає під колесами автомобіля. Ще раз і ще раз. Таня знала, що він десь там, один самотній і жаданий як ніколи. Та вона знову пройде поруч, коли він цілий місяць буде лежати паралізований. Хоч подумки щохвилини буде рватися до нього. Та він гордий. І вона горда. Вони обоє горді і...

- Кохання тут зайве – шепотіла вона собі.
- Кохання зайве не буває – відповідало серце.
- Чи знаєш ти щось про кохання?
- Я знаю все.
- Чому ж так склалося, скажи?
- То доля.

Мати часто казала, що ми самі робимо вчинки, спираючись на долю. Ми самі вершимо свою долю. Можливо. Але чому ж тоді не все наше життя складається так, як нам того хочеться, навіть коли ми взагалі не втручаємося.

Чому, мамо?

Навіщо ми робимо те, що не варто робити, знаючи про це? Чия рука нас веде?

Дорога від Києва до Одеси. Обабіч стоїть дівчина з Данте в руках. Що вона тут робить? Цього ніхто не знає.

Кожен сам обирає свою дорогу. І куди вона заведе його, знають лише двоє: він сам і Бог.

А ще цю таємницю знав сьогодні водій чорного джипа, який був цієї ночі на тій же дорозі.

Тетяна прокинулася від страхіть, які знову мучили її уві сні. Ніки й досі не було.

Вранці на дорозі зібралося багато людей. Вони займалися своїми справами: креслили, фотографували, шукали щось. На дорозі лежала дівчина, поклавши руку в руду висохлу калюжу. Поруч прилипла до асфальту біла перука зі злиплим від крові волоссям. І навіть її криваві губи не були такими червоними.

А на іншому кінці дороги, що вела до Одеси, їхав чорний джип. За кермом сидів хлопець з чорними очима і посміхався. Правда, не зовсім. Посміхалися його очі. Якоюсь такою приреченою посмішкою. Ігор їхав в Одесу. Асфальт парував, витворюючи попереду потворні примари...

Таня зупинилася біля собору. Били дзвони, сповіщаючи про новий день. Софія стояла блакитна, як весняне небо. Тетяна подумала, що вона ніколи не була в Софії. Та проте вона багато де не була. І раптом зрозумівши, що не все, чого бажаєш, можна встигнути в житті, Таня зробила крок вперед, чи то пак, назад... від Софії.

Вона дивилася і дивилася на море, на цю дешеву картинку за дві гривні і бачила, як хвилі повільно відходять в різні боки від скель, і стає видною дорога, яка веде до двору... до порогу... Додому.

А значить треба встигнути побувати там, де ще не був. Бо саме туди веде тебе дорога. Твоя дорога.

**Ольга Кліпкова, студентка II курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

НОЖИЦІ

* * *

1

Повільно насувався туман. Підійшовши до вікна, він спросоння подумав, що світу нестало. Але стріпавши з себе сон, лише перехрестився і відігнав ті безглузді думки. Просто день трохи запізнювався, і ночі довелося чекати на нього, хоч як вона не намагалася піти геть.

Він давно вирішив, що ніч не надто любить людей. Та й день, якщо подумати, любить їх лише під настрій. Але хіба то так принципово? Людям немає діла до того, хто там їх любить чи ні.

Він похитав головою. Знову почався ранок тими самими думками. Глянув на годинника. Вже час іти. Тікати звідси. З цього нелюдського мурашника, де життя аж надто живе.

Коли Ігор, потягнувши з надщербленої чашки вчорашньої кави, виплівся на ганок, день був ще десь у дорозі. Мабуть, він геть не квапився. Власне, як і Ігор.

Намацав у кишені телефонну картку. Все йшло звичним колом. Зараз він підійде до автомата, набере холодними пальцями столичний номер, і завжди сумна дівчина скаже йому, щоб він ніколи не приїздив, щоб викинув з голови її номер і адресу... Скаже, що вона спалює його листи, не читаючи. Але ж він знає, що це брехня! Вона завше читає його листи, потім, може, і спалює, але читає! Він не раз кричав про це по телефону, і дроти, що покійно несли Ігорів голос до столиці, закипали. А вона лише причмокувала язиком десь там, у Києві, і без відповіді вбивала їхню розмову. Далі – короткі гудки.

І зараз буде майже так.

Майже. Бо тепер він усе для себе вирішив. Сьогодні це буде востаннє. Сьогодні востаннє він дочекається її голосу, скаже на прощання щось коротке, позичене в бульварному романчику, почує вдячне зітхання у відповідь, і оце знайоме “Бувай”. А потім повернеться до маленької метушливої кімнатки, і попри численні осміювання, напише їй останнього листа. Навіть з поміткою прямо на конверті: “Тішся, мила! Останній.”

З-за рогу вигулькнув автомат. Ігор зупинився. Він тисячі разів продумував кожне слово цієї бесіди, але зараз усі ті слова повилітали з голови, ставши попелом вчорашньої цигарки.

Намагаючись пригадати хоча б заплановане привітання, він простояв там, на протязі, кілька хвилин. Вітер підіймав до неба зелені хвилі його старого шарфа.

За спиною почулися жіночі кроки. Наче їх власниця навмисне голосно клацала по тротуару дзвінками підборами. Раптом кроки стихли, і немелодійний жіночий голос тихо прошепотів:

- Нічого в тебе не вийде, my dear...

Не повертаючись, Ігор похитав головою:

- Вийде, бестіє. У мене завжди виходить.

“Бестія” тепер тихо, майже не торкаючись підборами землі, обійшла Ігоря і уважно глянула йому у вічі.

- Повір, хлопчику, тобі не порішити з цим.

- Чому?

Дівчина виглядала старшою за Ігоря років так на чотири.

- Бо ти заміцно до неї прив’язався, і, що б вона тобі не казала, вона до тебе теж. Зараз чи потім доля зведе вас на одному шляху.

Ігор скептично посміхнувся:

- Ні. Не зведе.

Вони постояли мовчки. Вона, намотуючи на пальця білявий кучер. Він, вигадуючи нове привітання.

- Хіба ти не розумієш, що мені б вигідніше вмовляти тебе кинути їй в обличчя якийсь докір, назавжди розірвавши нитку, що вас з’єднувала до сьогодні?

Вона похитала головою і пішла геть. Стук її підборів лунав по всьому провулку.

Ігор швидко пішов за нею. Наздогнав одразу за рогом, де вона, мабуть, вповільнила ходу, чекаючи на його постскриптус. Вхопив її за лікоть і розвернув обличчям до себе.

- А що тобі до того? Тобі мало б бути байдуже, чуєш?

Вона спокійно висмикнула ліктя.

- Що ти казав цієї ночі? Що збираєшся втекти від світу? Втечеш, якщо втечеш від неї. А мені ти потрібен тут. Нехай ти щодня її дзвониш, пишеш листи... Але коли ти нарешті забуваєш про неї, ти мені потрібен. Все просто.

Вона впевнено перейшла на інший бік вулиці, і скоро лише її стрункий силует нагадував Ігорю про те, що, крім дня і ночі, в житті бувають вечори.

Він простояв на тротуарі кілька хвилин, ні про що не думаючи і вдивляючись у точку горизонту, де зникла вона. Це ж треба! Боїться, щоб він не втік. Хіба ж?.. Рано чи пізно це...

День, прийшовши нарешті і на їхню вулицю, смиренно позіхав.

Ігор повернувся до автомату і з чистим серцем набрав номер. Хвилина, друга чекання – ніхто не відповідав.

Ігор розчаровано зітхнув. Невже ще один день мине в чеканні умовного іспиту на силу волі?

Він сидів за невеличким столиком у тій маленькій кімнаті, яка стала його притулком принаймні до того дня, поки його випроводять без почту і свити з гуртожитку за якийсь пияцтво абощо. А поки міське господарство ласкаво прийняло його під своє іноді тепле, але частіше без газу і світла крило.

На столі перед ним лежав подвійний аркуш, вирваний з чийогось (ймовірніше сусідового) зошита в клітинку. У верхніх клітинках було криво написано самотнє “Мила!”. Більше він ні на що не спромігся.

За вікном так само самотньо пролітав дрібненький сніжок. Це він лише вдавав, що летить до землі, насправді він підіймався до неба разом з димом від Ігоревої цигарки, що хаотично пхався крізь відчинену квартиру на свіже повітря.

Ні, мабуть, день зовсім не любить людей! Принаймні, сьогоднішній день не любив Ігоря. Примхлива доля заважала назавжди покинути дроти, які з’єднували його з сумною дівчиною, що кидає трубку при кожній телефонній розмові.

Легкий стукіт у двері вихопив Ігоря з річки думок, якимось чужим голосом він тихо прокашляв:

- Заходьте...

Двері так само тихо відчинилися, і хтось прослизнув тінню у дверну щілину.

- Ти що пишеш? – вдаючи байдужість, запитав незрозуміло чим наляканий дівочий голос.

- Листа, - механічно відповів Ігор, кидаючи ручку на стіл, і замастивши при цьому аркуша чорнилом.

- Зрозуміло, - наче сама до себе, сказала дівчина, - що ти ще можеш робити...

- А тобі що?

Вона замовкла.

Ігор ненавидів мовчанку в розмовах із нею: ця мовчанка завжди була вкрай важкою, ніби насаджувала йому почуття провини незрозуміло за що. Але він не порушував її, розтягуючи свій біль і ледь дотягуючи до кінця, щоб не зірватися. Нарешті, вона стиха запитала:

- Останній?

- Звідки знаєш?

Вона знову замовкла. Але тепер ненадовго.

- Так, кажуть.

Ігор ніскільки не здивувався.

- Кажуть... – зітхнув він.

Не минуло й доби, як він сказав про свій намір одній-єдиній людині, що з самого ранку стоїть на сторожі його почуттів... Виявляється, затонкі стіни в цієї коробки.

- То як, останнього? – наполегливо запитала вона, уперто вдивляючись в його обличчя.

- Та не виходить.

Вона посміхнулася, і він вперше помітив, якою красивою може бути її усмішка.

- Тобі б частіше посміхатися, - раптом сказав він. – Чому ти не посміхаєшся?

- Навіщо?

Він стинув плечима:

- Зрештою, яке то має значення...

Вона знову замовкла, думаючи над його пропозицією. При цьому посмішка зійшла з її обличчя і більше туди під час розмови не поверталася.

- Я тобі допоможу, - врешті сказала вона.

- Ти про лист?

Вона закивала головою.

- Думаєш, сонце, я сам не справлюся?

- Ні. Тобі сили не вистачить.

- Ти ба, скільки благодійників віднайшлося! – він здійняв руки до неба.

- Я серйозно. Я ж краще її знаю...

- Послухай, дівчино, - він глибоко вдихнув повітря, - забудь про мене і про неї хоч на день. Я краще пригощу тебе кавою і ми поговоримо про сніг і цигарки. Але при мені не згадуй про неї, добре, сонце?

Повела плечима.

- Я, мабуть, піду. Не слід було мені приходити.
- Не слід, - пробурмотав, коли двері за нею зачинилися.

Сніг іронічно усміхаючись, кружляв за вікном. Ігор зім'яв аркуша. Чому, взагалі, він мусить писати цього останнього листа? Ще один лист, який вона прочитає і знищить, і більше не думатиме про пусті слова на папері. Ще одна крапля в чашу її терпіння. Але може, саме цього листа не вистачає, аби вона, врешті, не кидала трубку? Якщо це мав бути саме той лист, який вона з любов'ю пригорне до себе і плакатиме над ним усю ніч?

Ігор розривняв папірця у клітинку і пильно до нього придивився.

А потім, зранку, виплакавшись, вона його спалить...

Ні! Вже краще він сам спалить його!

Ігор знайшов на столі під стосами зошитів сірники, і підпалив майбутнього листа з двох кінців. Він сумно дивився, як напівгорить, напівтліє аркуш із чужого зошита. Полум'я метеликами обхопило його з двох сторін і повільно жувало.

Ігор обережно поклав тліючого аркуша у попільничку.

Це мав бути останній лист.

Він одягнув пальто, дістав з кишені телефонну картку і уважно подивився на неї. Саме так. Це і є той час, коли потрібно нарешті все вирішити. Відкинути усі сподівання, забути про почуття (власне, чи вони є, чи вони просто додумувалися ним усю осінь?) і назавжди попрощатися з сумною дівчиною з минулого.

Ранкова білявка чекала Ігоря на ганку. Невідомо скільки вона стояла там і курила дорогі цигарки, невідомо які думки роїлися в її кучерявій голівці.

- Ну що, king of sorrow? – усміхнено запитала вона. – Розбив своє серце?
- Осінь тому, - цинічно відповів Ігор, роздратований її англійськими зворотами.
- То це добре, бо вже не боляче.

Дим від її цигарки кружляв разом зі снігом. Відтак, підхоплений несподіваним поривом вітру, мчав просто їй в обличчя. А вона покійно приймала його удар, і випускала у відповідь нову порцію диму.

- Дим... – філософськи прошепотіла вона. – Сніг і дим – одне й те саме, я думаю. Воно тане.
- То й що? – запитав Ігор, стискаючи у кишені картку.
- Сказав? – замість відповіді запитала вона.
- Ні.

Сніг з більшою жагою метушився довкола. Повз них проходили люди, і кожен з них комусь кидав недбале "Вітаю".

- Отакої... Не думала.
- Ти ж казала...
- Ну й що, що казала? Я ж жінка! Чекала на твою протидію словам, на докази протилежного...

Вона кинула недопалок через перила в сніг і, здригнувшись від холоду, пішла геть.

- Коханко, зупинись! – театральні вигукнув він, та не дочекавшись відповіді, якої і не мало бути, покрокував до автомату.

3

Мила!

Я ніколи тебе не втрачу. Шкода, але я втрачаю себе. Як дивно: мене вже немає, а ти залишилася! Світ не любить людей... Може, лише мене. Так, я спалив твого листа, не читаючи. Але ти не повіриш. Коли ти постукаєш у двері тієї кімнати, що з'їла мою душу, мене вже там не буде. Я маю твердий намір ніколи не повертатися. Я тікаю від світу. Але не від тебе. Вибач. Тобі знайоме відчуття, коли з тобою говорить вітер? А от мені здається, наче це не вітер, а ти... Знаєш, я їду у твоє велике місто, щоб загубитися. Мене навіть кинула білявка з кімнати навпроти... Не злися, це шкодить твоєму здоров'ю. Привітай від мене Всесвіт.

До випадкової зустрічі на вулицях великого міста, my dear.

26 грудня

* * *

1

Повний місяць бентежно згасав, коли Власти виходила на землю з метро. Він якось гармонійно влився в реальність, що одразу її ухопила в свої обійми. Сніг падав на ще не метений асфальт, чи пак – у брудну сніжну кашу, що налипала на чоботи і залишала на них в'їдливі сліди солі – вічної супутниці сірої міської зими. На розі Терещенківської двірник великою лопатою відшкрябував від плиток, якими було вкрито тротуар, сніг і згрібав його до бруківки. Він голосно співав якусь знайому пісеньку про людське щастя, назву якої Власти так і не спромоглася згадати. Ні тоді, ні пізніше.

Щодня Власти так само виходила з метро, і чим ближче підсувалася зима, тим яскравіше сяяв місяць над порожньою вулицею. І щодня цей самий двірник, згрібаючи спочатку поодинокі листочки каштанів, далі цілі юрмиська поживклого брухту, а тоді – перший сніг, голосно співав знайомі їй з дитинства пісні. Іноді вона пригадувала їхні назви, але частіше – ні.

Зима затулила собою усі дірки, що лише існували у київському просторі. Численні рекламні плакати сповіщали про новорічні й різдвяні свята, і численні організації терли руки в передчутті новорічного ажіотажу майже на все. Кольорові журнали кричали чарівними, багатообіцяючими заголовками, за якими, найчастіше, маскувалися банальні статті з минулого, осучаснені й доповнені новою статистикою. Новорічна феєрія використовувалася до останньої краплі, з неї видушувалося усе неможливе. Це ж скільки потрібно талановитих людей, що б тримали на собі роботу цієї грандіозної машини, думала Власти і крокувала далі.

Скоро сонце розмерзлося і таки почало присвічувати повнолюдному світові. Вперше Власти подумала, якою красивою може бути ця повноводна річка – вулиця Хмельницького, що впадає в Хрещатик і розчиняє в ньому тисячі доль на добу (цікаво, в яких одиницях це виміряти? – кількість доль на метр кубічний чи за хвилину?).

Біля неї зупинився мікроавтобус і, перевівши подих та висадивши самотнього пасажера, порипав далі. Чоловік, розмахуючи шкіряною папкою, швидко побіг до метро, де його слід згубився назавжди. Але, врешті-решт, так багато людей проходять повз нас щоденно, і шанси зустріти когось ще раз у цьому задиханому місті, що скажено несеться колом життя, близькі до нуля.

День набирав обертів.

Власті раптом стало цікаво, чи це той самий вітер зараз метушиться навколо неї, що розжаріло підхоплював її волосся літніми ночами? Складалося враження, що це був саме він: ніжний, але невідступний володар маленького простору її аури. Він з цікавістю заглядав у її сумні очі і наче хитав головою. “Ну що, що ти хочеш мені сказати?” – ледь не вигукнула вона в запалі думок. І раптом посміхнулася собі сама, уявивши, як дико це виглядатиме серед каламуті зимової вулиці. “Ти все одно приречена...” – ніби почувалася відповідь, старанно схована в кучерях її волосся.

Їй захотілося танцювати від такої відповіді. Дивачка, вона вже не сподівалася, що колись оживе її мрійливе минуле на цих застиглих вулицях. Що ці вітри не чужі їй, що це її простір, що мрії не можна змінити. Неможливо! І тепер щось вперто нагадує їй про забутий обов'язок – виконати мрію.

“Я загадую бажання, я їх і виконую!” – так колись казала її інтуїція. Казала тихо-тихо, наче цю репліку доля ніколи не надрукує в кінцевому варіанті сценарію Властиного життя.

Власті згадалися повні безглуздох слів листи, що пекельним колом душили її протягом осені. Вона намагалася розірвати це зачароване коло омани й болю, але зв'язок з минулим був заміцний. І річ не в тім, що їй не вистачало тієї сили, яка допомагає затулити назавжди минуле. Найважливіше, що то був не час для глобального знищення себе зсередини. Та й навіщо? Нове життя не почнеш з нічого. А що Власти мала за душею, крім того напівсвітлого минулого, яке з неймовірною силою намагалася забути? А тепер виявляється, що її обличчя ніжить той самий вітер...

2

- Коли тебе любить Всесвіт, - розповідала Власта пухнастому коту, що тихенько спав на її колінах, - ти розумієш, наскільки дріб'язкові твої проблеми. Але як зрозуміти, чи любить тебе Всесвіт?
Якби кіт не спав і вмів говорити, він сказав би щось приблизно таке:
- Всесвіт усіх любить.
Але Власта навряд чи погодилася б. Вона б мрійливо похитала головою, посміхнулася з виглядом "нічого ти не розумієш" і продовжила монолог:
- Він суперечливий. Тобі добре – і він тебе любить, він навіть посилає тобі услід повітряні поцілунки... А якщо ні...
Задзвонив телефон. Власта обережно зняла кота з колін (той відкрив засоловілі очі і невдоволено щось проворкотав) і потягнулася за трубкою.
В трубці щось зашипіло, і лише після того вплив знайомий голос:
- Привіт, ось і я.
- Ти... – Власта сумно зітхнула.
Все поверталось до початку.
- Вибач, кохана, я попроситися дзвоню...
Щось у Властиній душі перемкнуло. Попроситися? Ні, їй почулося. Поганий зв'язок чи ще щось. Звичайно, почулося.
- Попроситися, мила моя...
Він свідомо це каже? Власті зробилось ніяково.
- Ти мене чуєш?
- Чую...
- Вибач, що турбував. Останній лист не прийде до тебе за кілька днів, і в ньому не буде сліз чи обридлих слів про любов. Нащо слова, коли ти все знаєш сама.
- Що ти кажеш?
- Власта трохи його не розчула. Про що він, взагалі, говорить? Яке прощання, коли нарешті вона навчилася слухати вітер?! Коли вона вже навіть звикла до листів і щоденних дзвінків?!
- Кажу, що ти сама усе знаєш!
- Знаю... – розгублено сказала Власта, а в її голові шалено бігали думки.
Що б сказати, аби він перестав таке говорити?
- Стільки місяців різати мене по живому, і раптом – прощатися? Занадто легко, як для тебе!
- Що ти кажеш?
- Кажу, що тобі тепер мене не збутися! Я сама тобі писатиму листи! Щоб, нарешті, зрозумів, як хороше мені було увесь цей час!
- На мить повисла тиша. Власта глибоко дихала. Нарешті обурений голос запитав:
- Та ти що, знущаєшся? Ти ж мріяла, аби я дав тобі спокій!
- Мріяла! – Власта перевела подих. – Чекай листа. Зі сльозами й набридлими словами про любов. Нехай і тобі буде непереливки.
- Не дочекавшись відповіді, Власта кинула слухавку.
Вона сіла в крісло. Пухнастий кіт дивився на неї з подивом, ніби питав:
- Невже він знову тебе засмутив, улюбленице Всесвіту?
- На що Власта однозначно відповіла:
- Так, засмутив. І на цей раз дуже засмутив.
- А потім вона підійшла до вікна, але по її щоках не сповзали дрібні сльозинки, як це буває зі звичайними сумними дівчатами, що кидають слухавки при розмові. Вона дивилася на будинок навпроти, і наспівувала якусь веселу мелодію. З тих, що співав на вулиці Хмельницького самотній двірник. Хоча, чому вона вирішила, що він самотній? Може, він так само, як вона, вдало вдає самотність? У вікнах навпроти поступово гасло світло. Цікаво, а що б сказав їй вітер зараз, у цю мить неясних думок? Чи заховав би в її волоссі відповідь? Чи, може, вона просто вигадала, що він розмовляє з нею мовою її душі?
- Десять далеко падаюча зірка повільно шепотіла бурхливому світові:

*Переклади мою душу
мовою руху.
Матимеш не самбу,*

*не польку
і навіть не танго –
може, загальмований вальс,
а може, пришвидшений полонез...
Переклади мою душу
мовою поглядів.
Матимеш власні почуття
у сповільненій зйомці.
Але не берися
перекладати мою душу,
якщо не знаєш
мови оригіналу...*

“Звичайно, Власто! – тихо говорив новий місяць, зачепившись за міське небо, - ти просто в зимовій сплячці. І ти не одна така, отже не берися розгадати таємницю себе...”

Кіт уже спав. Йому було достеменно відомо, що вона не спатиме цілу ніч. То навіщо чекати?

3

Жорстокосердий!

Ти кинув мене саме тоді, коли про тебе мені нагадав вітер! А я якраз впевнилася, що світ-таки любить людей. То був краший ранок за останній час, а ти... Вибач. Це я винна. Я знаю, що мої листи збиратимуться у покинутій тобою поштової скриньці. Ти, мабуть, поїдеш з міста... Чи до міста...

Чому б тобі не завести якусь білявку з кімнати навпроти, як часто трапляється в усіх історіях? Може, вона б витримувала твої роздуми про те, що світу нестаче.

Скажи, хіба це велике місто не прийме тебе в свої обійми так, як прийняло мене? Ти помиляєшся, коли думаєш, що я тут нещаслива. І ти будеш щасливим. Ти скажеш, я чекаю зустрічі з твоєю тінню? Ні, твоя тінь давно прослизнула повз мене. От лише.. Що примусило тебе змінити курс? Нічого, мій пульс стабілізується після потрясіння, щоб не казали лікарі... Це так просто: моя гордість терпить нищівну поразку, але я сильнішаю. Щоб ти не думав, що розбив мене назавжди. Мені нагадалися ножиці: дві лінії долі, що йдуть за різними векторами в одній площині доходять до кульмінаційної точки і раптом – міняються ролями. Бач, ми з тобою разом дуже небезпечні для цього світу. То, може, ми праві? Може, нам треба саме тікати від цієї вершини почуттів у різнобіч? Бач, доля навмисне плутає мій шлях до тебе. Чи від тебе. У Всесвіті більше немає місця для кульмінацій.

Дивись, може, ми колись зустрінемося на вулицях мого великого міста, king of sorrow?

26 грудня

ТУНЕЛЬ

Крапля за краплею. Піщинка за піщинкою. Що? Здається, я змінююся. Я відчуваю, як спокійно розтинає простір колесо. І де розуміння – чи то воно обертає мене, чи я просто спостерігаю його цинічним поглядом. Чогось бракує. О, це “чогось” було в мені ще мить назад! Але зараз я вже й не скажу точно, що воно таке. Відчуваю ланцюг. Ні, він не стримує мене. Хтось просто протягує його крізь мене. І я хапаю ті ланки, що найбільше мені пасують, намагаюся втримати у собі. Я не на силі. Випадковий погляд у дзеркало – та я вже зовсім інша! У чорних дірках пам’яті знаходжу заклик не бути пасивною. Згадай. Згадай, що розповідали тобі на лекціях з етики. О, я ніколи не чула таких лекцій! Може, тому я просто стою та спостерігаю, замість кинутися у бійку з самою собою?

- Щось не так.
- Ти помиляєшся – так має бути.
- Але мені це зовсім не подобається!
- Хіба ти в змозі чимось зарадити?
- Так, я могла б... зупинитися!

- Тебе не вистачить для цього.
- Але ж нас двоє.
- Не має значення – ми лише два боки тої самої медалі.
- Нам потрібен час.
- Навіщо? Часу було вдосталь.
- Шкода, що нам ніколи не розійтися...
- Хіба? Тоді не було б середини.
- Ти просто сильніш ніж я... зараз.
- Ні, це ти слабшаєш.
- То, може, це ти – добро?...

День поза день. Та більше – ніч поза ніч. До зимової сієсти ще кілька тижнів - чекаю її, наче зльоту пасажирський літак. І боюся. Хоч насправді вона – тунель зі спалахами штучного світла. Погано пам'ятаю, якою я була в передчутті. Сподіваюся, що знаю, якою буду під час спогадів. Навчитися рахувати, щоб знати, котру піщинку проштовхує через перешийок скляного годинника історія?

**Сергій Огородник, студент III курсу,
спеціальність “Українська мова та література”**

ДВА ЗАЙЦІ І КАПУСТА

(Казка для маленьких нових українців)

Ну, короче, лягай, малий! Ща спати будеш... тіки очі жмур, як папа перед стрелкой. а то, - січеш? – всяке може бути. Ще повилазять.

Лягай-лягай і не понтуйся! Без базару, ща тему перетрьом. Мені ще дід Panass був настукав, як я в армії Батьківщину, мати нашу, позорив... Що таке Батьківщина? А підростеш, - врубисся, коли закосиш. А як не закосиш? Ну тоді визнаєш і що таке Дідівщина. Як знаєш?! А... дитячий ваш зоопарк... тьху! Садок!..

Ну, тоді втикай на стелю і доганяйся казочкою, як мої предки казали.

Короче, були чисто собі такі два братки. Ну, вухасті, тіпа Степашки. З зубами двома... Не, не кроліки... Ну тіпа кроліки, тільки дикі. Так от, вони були братками не по поняттям, а чисто предки в них біли ті самі. Як ті самі? Ну, я знаю... мама може лоханулась, або папик не лось. Так от один з тих братків був чисто наш чувак, пацан правильний. Навіть цього, як його, ну вухастий такий. З зубами двома, тіпа Філі... Не, не собака. Ну тіпа собака, тільки дика. Ну ти в'їхав. Так от він всіх цих собак дико строїв у своєму районі. Видать, в папіка пацан пішов. Конкретий.

А другий капловухий лохом був. То вже мама постаралась. Старшенький брателло за нього всюди мазу тянув. Раз було на меншого в школі муха Це-Це каку поклатала, так старшенький з неї зробив муху Туди-Сюди, так, подай-принеси-прибери. Вона й досі ма"ть коло параші літає... і не жужжить, як не розбилась об цепочку од бачка. А то її раз було мало не змило. А що ж... її по пиво послали... таке доверіє, можна сказати... а вона... І казали ж їй: “Баночне бери, баночне!”

Ну та харе про лохів бакланить. Африка, вона і з лохами Африка. Що їй станеться. А ти, малий, од лохів подалі кентуйся, а то з лохом поведешся, то такого наберешся, що і за дві ходки по червонцю людиною не станеш.

Так от. Врубився старший, шо... Гей, малий! Малий, не спи! Ти ще казку не дослухав. Як ну то й шо?! Ану облиш бабулю куйовдити і прокидайся, мала заразо. В Африці он негри голодні, і ті не сплять, і казки їм ніхто не чеше. Ну, нікому. Всі ж вночі мамонта чекають. А він не приходить. От і голодні ... і казку нікому розказати.

Що?.. Не в'їжджаю... Шо за гнилий базар? Ти куди мене послав?! А, в Африку з мою казкою?.. Ну, то ще нічого, - я думав ближче. Що? Ти мав на увазі?!

Не, ти в мене добазаришся, малий. Заб'ю тобі завтра стрелку і почну виховання. “Ре” по “Же” називається... Шо, не чув? Нічого! Так, в натурі, відчуєш! Це тобі не “Школа радості”, а я не Макаренко.

Короче, слухай далі, як жить хочеш.

Врубився, значить, старший, що братан у нього – наслідок лікарської помилки. І подумав він: “Що б такого замутить, щоб з нього людина, значить, була? Ну, - думає, - візьму його на дело. Хай хоч на шухері постоїть. Тут уже й сиранутися наче ніде...” Підійшов до брата і давай ботать, тіпа, “без базара, завтра капусти зрубимо, а ти, як мусора побачиш, - то свисти “Мурку””.

Ну, ОК. Без базара., так без базара. “Мурку” так “Мурку”.

Ну й пішли на дело.

І що ж ти думаєш, поки реальні пацани баригу доїли, лох цей, значить, меншенький, побачив бичок на підлозі, - мусор, значить, - і з сусідським котом підірвався на поле капусту рубати. Ну, там його терпіли колгоспні ментам і здали. А що ж він хотів? Кіт нявчить, мов недорізаний, у мішку з капустою, а той його заспокоює: “Цить, Мурчику, я ж тебе свиснув”. Ну, дали йому палочку-заміталочку і ушанку-невидимку. А що ж? Хай повідьмує 15 суток, хуліган хренов.

А мораль, синку, така – по поняттям жить нада, по поняттям. Січеш? Ну а тепер дрихни. А то мені завтра на шухері стояти, як наші баригу на капусту трястимуть.

P.\$ от і казочці кінець, а хто не дослухав – тому, в натурі, - капець!

P.P.\$ Як хороша моя казка – то ось вам відмичок зв’язка.

**Олександр Стусенко, студент V курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

КАРНАВАЛ

– Сьогодні ми поговоримо про постмодернізм, – оголосив доцент Лазько, очікуючи похваллення в аудиторії.

Студенти завмерли.

“Ще не прокинулись”, – вирішив доцент Лазько і подумки позіхнув.

– Шановні, постмодернізм у літературі – це передусім нищівний регіт, – кинув доцент Лазько першу тезу, після якої мала йти логічна пауза – перед тим, як він почне підкріплювати свою тезу фактами.

Але цю паузу було грубо знищено. Реготом. З останньої парти підвівся цей безнадійний Сатанюк і, дико регочучи, наблизився до викладача. Доцент Лазько витріщився на свого проблемного студента, не знаючи, як відреагувати на цю постмодерну провокацію.

– О-о-ох, – здихав Сатанюк від сміху. – Регіт... Це ти пра-авильно заявив!

Доцент Лазько вже зібрався відповідним до ситуації чином висловитись, але безнадійний Сатанюк раптом іще більше цю ситуацію ускладнив, бо, реготнувши, по-панібратськи поляскав доцента по пузі, після чого промовисто відригнув і, шкірячись, вийшов за двері.

Доцент Лазько навіть не встиг усвідомити, наскільки він шокований, як в аудиторії раптом стався вибух. Це вибухнув карнавал. І поперли, невідомо звідки виникаючи й невідомо куди западаючись, алкоголіки, бубабісти, воріженьки, гімнографи, геї, демократи, екс-прем’єр-міністри, єдинороги, жандарми, заратустри, 11-а літера алфавіту, істерички, їхні подружки, йорики, кастрати, людолови, мудаки, наркомани, онаністи, педераста, росіяни, стукачі, торбешники, убивці, філологи, хама, циніки, чорнокнижники, шльондри, ще більші шльондри, ь, юди, яблунові плодояжерки... На стінах ожив досі невидимий орнамент: із дупи вола вилазила свиня, з дупи свині вилазила мавпа, з дупи мавпи вилазило витіювате стебло хмелю, яке тут же поїдав, слідом ідучи, віл. І все це автоматизувалося, бродило, відкладало по всіх усюдах екскременти, галасувало, гелготіло, дуріло, еволюціонувало, схиждувало, жебоніло, заслинювалося, икало, інтегрувалося, їло, йовкло, конало, линяло, мастурбувало, неслося, обкладало матом, псувало повітря, ригало, сміялося, тремтіло, уклонялося, фліртувало, хиріло, цілувалося, чаркувалося, шкварчало, щипалося, ь пропускало, юродствовало, яріло...

Отетерілий доцент Лазько вже було зовсім зібрався божеволіти, як раптом із усього цього карнавальнo-балаганного місива, з якого раз у раз виринали то в тому, то в іншому образі знайомі доцентoві обличчя його студентів, виткнулися невідомого походження руки і бахнули викладача по лобі томом Бахтіна.

Нараз карнавал зник, і доцент Лазько прокинувся у своїй спальні-бібліотеці. До запланованого дзвінка будильника лишалося 17 хвилин.

Відчуваючи себе розбитим і з головним болем (видно, удар Бахтіним безслідно не минувся), доцент Лазько поспішав на тролейбусі в університет.

–Шановні, – сказав він в університеті, зійшовши на кафедру, – сьогодні ми поговоримо про постмодернізм.

Обвівши поглядом аудиторію, доцент Лазько не помітив ніяких ознак очікуваного поживавлення.

–Постмодернізм у літературі, шановні, – це передусім тотальний нищівний регіт! – виголосив доцент Лазько і з острахом зиркнув на останню парту, де сидів цей безнадійний Сатанюк.

Найнепередбачуваніший у своїй безнадійності студент потоку дивився в себе. “Ще не прокинувся”, – з полегшенням подумав доцент Лазько і вже збирався було почати підкріплення своєї тези фактами, як раптом відчинилися двері. Доцент Лазько озирнувся. В аудиторію поважно зайшов схожий на міністра харчової промисловості, з трьома підборіддями, в крислатому капелюсі й пузатому пальті, декан.

Студенти завмерли.

–Вітаю вас, – прогуділо навчальство. – Як тут у нас учбовий процес?

–Вичитуємо помаленьку, – мекнув доцент Лазько і автоматично поправив свої темні мішки під очима.

–А яка у вас тема?..

–Постмодернізм у контексті сві...

–А-а-аха-ха-ха-а-а!.. – громоподібно зареготав декан, і смачно заколихалися три його підборіддя, і важко задвигтіли під пузатим пальтом складки черева. – Це ти пра-авильно!.. Молодець, кандидат ти наш дисертацький!

І з цими урочистими словами декан раптом ні з того ні з сього по-панібратськи поляскав своєю вагомою п’ятірнею доцента по животу.

Шокований доцент Лазько, вирячивши очі, зігнувся – і зараз же отримав під зад слонячим деканським коліном, що змусило його виструнчитися знов.

–Ну, продовжуй! – благословило навчальство, посуваючись на вихід.

І тут в аудиторії пролунав вибух. Це в бідолашного доцента Лазька висадило низ. Бо в його шлунку на нервовому ґрунті ще від ночі почався карнавал...

ЛІРИЧНИЙ ПІДСТУП

Семен перехворів на менінгіт та й зробився собі дебілом. Іде ото він вулицею, роззирається... Візники, люди, трамваї, люди, шшшш, бі-бо-бу, фффф... Біжать машини брудні, як свині, метушаться спішоходи, дибають обвішані вузлами непідкупні перекупки, що й на півкопійки бублика не вступають, – і аж нікому нема діла до того, що Семен собі дебіл.

Він іде – і вірші йому лізуть у голову. Він зупиняється, лапаючи себе за кишені, чи не завалювався там, бува, недогризок олівця й клопоть підтирочки, а його хитрі нехитрі вірші тим часом зникають. Рушає Семен далі – а вірші знов у голову пхнуться!

Щоб хоч якось донести їх до народу, хай навіть і без літеральної фіксації, Семен починає декламувати їх напромау. Він іде, вони лізуть, він декламує, він іде, вони лізуть, він декламує... А люди озираються, а люди озираються... Реагують тобто на творчість.

До вечора так ходив Семен. І до вечора йому вірші в голову набивалися. І до вечора він їх чесно виголошував. І не помічав, що слідом за ним невідступно тягається якийсь педикульозного вигляду інтелігент і всі його вірші нотує собі в блокнот.

А насправді то був і не інтелігент зовсім, а рафінований інтелігент: він постійно смоктав грудочку рафінаду, пачку якого завжди мав у кишені, а за освітою був вічномайбутнім

психотерапевтом: прослухавши у відповідному вузі 1 курс, кинув і вуз, і свою дівчину, з якою цілий курс займався по вечорах психотерапевтичними вправами на придбаній спеціально для цього каналі.

Тепер він вечорами на тій каналі перечитує крадені вірші й мріє в майбутньому стати поетом майбутнього.

Його дівчина з горя вийшла заміж за декана психіатричного факультету, який, до речі, теж збирався стати поетом, та все було ніколи, а після одруження й поготів. Тому вночі, коли дружинка засинає, він на кухні бавиться в прозаїка, тобто записує у щоденник прозу свого з нею життя.

А Семен як був дебілом, так і залишився.

ПЕРЕГАВК ПОКОЛІНЬ

Весна в авральному режимі звідусіль прибирала рештки снігу, бурульки сходили життєдайним соком, і клумби, паруючи від насолоди, підставляли під ті краплі свої оголені лона.

В 99-ій аудиторії сидів потік із 99-ти студентів. За похилого віку катедрою похилого віку професор щось добросовісно белькотів, раз-по-раз перегортаючи свої аркушки, але те його бельканто мало хто слухав, а ще менше хто чув. Хтось грав у карти, хтось писав додому слізну епістолу (вишліть грошей, бо так голодую, що нема за що повести дівчину в диско-бар), хтось готувався до другої пари, переписуючи з чужого конспекту домашнє завдання, а хтось, здививши свій фалічний пеніс, розповідав дівчатам із задньої парти гінекологічні анекдоти, від яких реготалися дівчата аж на передніх партах.

Отже, в аудиторії стояв робочий шум, лекція йшла своїм ходом, як самохідний картоплезирач КСК-4А-1, аж раптом відчинилися двері. Було б дивно, якби на цьому місці моєї оповіді нічого раптом не сталося. А так – в аудиторію увійшла заступник декана з виховної роботи. Викинувши крізь зуби в бік професора банальні привітання й вибачення за втручання й навчального процесу переривання, вона басонула в зал:

–Так, прізвища, які я зачитаю, підійдіть зараз у каб. 77!

Виголосивши 8 прізвищ, вона втомилася й вирішила, що досить. А відтак викотилася за двері, після себе їх не зачинивши. Цю справу вона цілком слушно залишила на тих “прізвищ”, які, роблячи запитальні обличчя й перемовляючись зі своїми друзями, яким не пощастило бути внесеними до благодатного списку врятованих від професорової казочки про білого бичка, тяглися за нею.

А сивий професор за сивою від пилюки катедрою, не зважаючи на всю ту суєту, ні на мить не припиняв свого беззубого белькотіння: ні коли замдекана перед ним вибачалася за своє цілком логічне в моїй оповіді втручання, ні коли вона басогласом вигукувала записані на її рупці прізвища студентів, ні коли ті студенти, створюючи додатковий робочий шум, висотувалися в коридор. Професор читав лекцію! В цьому галасливому інтер'єрі він скидався то на божевільного, який марив собі вголос і нікому тим маренням не заважав, то на актора за лаштунками, який у товаристві завжди балакучих статистів масовки повторював свою роль, то на старенького професора, якому вже три чисниці до пенсії, а він усе ще тримається обіруч за пенсійного віку катедру і розтягує своє вербальне мливо, бо вірить: поки він читає, то перебуває в цілковитій безпеці, у святому колі науки, та як тільки зупинить свою начитку, на нього зразу ж накинеться вся бюрократична нечисть вузу і з оркестром, аплодисментами та шампанським салютом виштовхає його в плечі на давно заслужений відпочинок.

Отже, в аудиторії стояв звичний робочий шум, лекція йшла своїм ходом, як самохідний кукурудзозбирач КСКУ-6 “Херсонєць-200”, аж раптом белькотіння викладача почало перериватися дивними хрипами, потім перейшло в суцільний хрип – і старенький професор почав осідати на підлогу. Опустившись на коліна, припав лобом до облізлого паркету, завалився набік (на лівий) і вже не ворухився.

Потік із 91-го студента продовжував займатися своїми поточними справами. Хтось тасував карти й лавав свого напарника, що той невдало підіграв, і взагалі: треба було не тузом, а дамою, і взагалі: в мене за всю гру не було жодного козира, ну хіба що сім-вісім-десять і вальта

ще наприкінці підібрав, і взагалі: на *ти* тасуй! Хтось дописував свою слізну епістолу додому (бо якщо не вишлете хоч гривень 75, то завалю не лише минулу, а й цю сесію), хтось готувався до третьої пари, домовляючись із друзями, в яку забігайлівку вони на ній підуть, а хтось, настовбурчивши свій по-весняному уважний щуп, розповідав дівчатам із усіх задніх парт анекдот про яйця (ні, ні, не курячі).

–Може, йому справді погано? – спитала відмінниця з першої парти.

Її сусідка зиркнула на неї затуманеним поглядом, навряд чи зрозумівши, що відмінниця мала на увазі, і продовжила своїм подружкам із сусіднього ряду жалітися на критичні дні, які завжди чомусь невчасно...

Так пара своїм ходом і підійшла до кінця, про що засвідчив посилений шум у коридорі й регулярне просовування у двері скуйовджених голів, які прагнули прилизаних знань. 91-студентний потік, перегукуючись, пирскаючи сміхом, позіхаючи й долаючись за карти, посунув на вихід. Старенького професора обходили, переступали, хтось об нього навіть перечепився, а в аудиторію вже натоптувався інший потік, мостячись подалі від почесної катедри за обписані матюками парти.

За кілька хвилин у цю аудиторію жвавим кроком увійде молодий, підігрітий весною і пивом кандидат наук, змете з допотопної катедри якісь списані тремтячою старечою рукою аркушики і почне читати лекцію, автоматично роблячи компаративістичний аналіз бюстів своїх студенток, і визначаючи таким чином претендентку на автоматичний іспит.

А, так, – перед тим під його черевиком іще хрухнуть окуляри старенького професора, які під час нападу сповзли з його носа. Ці окуляри свіжий кандидат наук міг бачити на професорові ще тоді, коли, будучи студентом першого курсу, робив вигляд, що слухає його лекції.

**Тетяна Ткаченко, аспірантка
кафедри української літератури ХХ ст.**

ТІКЯЦИК І МУРМЯУ (реп-казка)

У найнезалежнішому і найвитребенькивішому царстві Муркос жили муркитяни з наймажорнішим президентом-королем Кицякітом на чолі. Мешканцями країни були звичайнісінькі коти – предки наших домашніх та вуличних. Серед них зустрічалися різнопородні та різнофарбні пухнасті тваринки, крім власне чорних. І жила в королівстві персидська білявка Тікяцик. Вона була дочкою Кицякіта, першою леді країни. Вродлива і вередлива. За своє недовге кицяче життя вона вже встигла відмовити найкрутішим женихам країни: і Коту в Чоботях, і Леопольдові, й коту Муру, і навіть ”новому муркитянину” Матроскіну – всесвітньовідомому олігархові, який мав чималу приватну власність – корову з телям. Врешті-решт Кицякітові набридло доньчине перебирання нареченими. Отож, він розпочав широкомасштабну рекламну кампанію-агітацію. Приїхали представники з усіх галактик: прилетіли гуманоїди та птаханоїди, прийшли динозозіди та людиноїди, прискакали кенгуроїди та комаханоїди й ще багато-багато ноїдів нашого безмежного всесвіту. Звичайно, були зібрані найкращі. Адже айк’ю потенціального нареченого мало становити щонайменше 95 балів.

А в цей час на дискотеці репер Мурмяу слухав у прямому ефірі завдяки CD-плеєру передачу про тусовку в королівському палаці. Звісно, він теж був закоханий у Тікяцик. Колись Мурмяу на майдані показував їй нові па. Тепер він вирішив потрапити на вечірку як через вищезазначену причину, так і тому, що просто хотів відірватися. Аби його не помітили, вилив на себе діжку смоли, вставив чорні лінзи, щоб зберегти гармонію чорного кольору. Отже, наймані Меркут та Кітмон прогавили репера.

Вечірка була в розпалі. Горілка ”Мурчине щастя” текла рікою. Тікяцик зробила супермодну зачіску і тепер нагадувала кішку Тома Сойера. Вона загравала з усіма підряд. Мурмяу не міг на це дивитися. Отож, репер по-реперськи репнувся до центру зали та схопив

Тікяцик. Вони разом поринули у шалений вир хіп-хопа, чарівний світ хард року, у спокій та затишок хеві метал. А навколо лупали дивалками: хто цей чорний нахаба?

Нарешті музика зупинилася і королівна оголосила, що виходить заміж за темного незнайомця, котрий є репером Мурмяу. Зала випала в стан шоку. Кицякіт узяв лапи в себе і рішуче сказав: "Нашій найдемократичнішій родині тільки репера бракувало" та наказав тулубоохоронцям викинути Мурмяу на вулицю.

Репер поплентався додому. Він не здобув кохану, не заспівав новий хіт, не зміг віддерти смолу і найжахливіше – не спробував "Мурчиного щастя".

А президент-король чемно розігнав наречених та гостей палацу і наказав стерегти кімнату дочки. Він настільки гарно напив..., вибачте, розважився, що не помітив – Тікяцик не було в кімнаті. Вона, крокуючи лапами, наближалась до двокімнатної хатини коханого.

Тієї ж ночі красуня і репер втекли з королівства, захопивши півтрейлера "Мурчиного щастя" – єдиної стабільної валюти у всесвіті.

На ранок всю котицію змусили шукати зниклу першу леді царства. Проте пошуки виявилися марними. Король-президент відмовився дати коментар засобам масової інформації. Однак жовта преса розповсюдила по кітінтернету чутки про чорного кота-чаклуна. Вони не знали (і не знають), що кохання долає навіть кошачу ієрархію.

Минули століття. Персидська білявка і чорний плебей і зараз живуть щасливо, зрештою, як і чутки. А ми, на жаль, настільки дурні, що й досі віримо забобонним чуткам про злого чорного кота, проте не родинному щастю Тікяцик і Мурмяу.

**Олександр ЯРОВИЙ, кандидат філологічних наук,
викладач кафедри теорії літератури та компаративістики**

ОСТАННІЙ ДІД

Новела з циклу "Ненаписані романи"

Зараз таких дідів немає – вимерли, як фольклорне весілля на Середній Наддніпрянщині... І не буде – дідами зараз поставали нудні комсомольці брежнєвської епохи, яким хочеться вже не виняткового, а – погратися самим в небачені комп'ютерні ігри онуків. А наші онуки ще невідомо, чи будуть – бо невідомо, як у найближчій часі зі світом – стоятиме, чи ні.

... Діду, діду! Ми вже ніяк не можемо поспілкуватися з тобою у традиційних формах діалогу – ти вже в тому світі, де якісь інші вияви та виміри, тим паче неувяні спорожнілими глобусами наших глобалізованих бідних голів. І тому перекинемося слівцем подумки, я, можливо, чогось прибрешу, та не від лихого наміру – бо й сам не завжди вирізняю, чого не було, що було на поверхні, а що – в серцевині за тридцять три літа грішного мого життя.

... Приходжу влітку до твоєї могилки, на ній три кольори – так зворушливо. Блакитний хрест, зварений сільськими патонами із традиційної труби діаметром п'ятдесят міліметрів, зелений споришевий дерн та жовта кульбабка – старорежимною золотою кокардою. На ту гору мені підійматися якимось оксюморонно: і легко, й важко. Як ото сьорбнути йорданської води – холодна, аж зуби кришаться, й водночас тепла, не застудишся ніколи, хоч пірни з головою. Логікою тут не поясниш. Кладовище – а легко на душі, бо, мабуть, тут лежать багато праведників. Село – воно таки ще чистіше... Міські кладовища тиснуть безпробудною печаллю, стандартом і лицемірством. Якщо не стрінеш там батюшки з кадилом, мажорний дзенькіт якого вселяє-таки відчутну віру в покращення після нашого такого оптимістичного життя – то можна просто звихнутися й задихнутися від туги цих геометричних рядів, сіробетонних склепів, схожих на поставлені сторчма цистерни, де покояться, тіпа, прахи неспокійних багатих братків, застрелених своїми та чужими; можна нервово заридати від художньо страшних написів та віршів, покликаних виражати скорботу; можна, врешті, перелякатися меланхолійних працівників спецтресту, які вже стали подібними до своїх клієнтів од сильного пияцтва... А найбільше стає тоскно від невтішної думки, що вся ця чорно-сірість, і креповість, і тупобетонність шаблонної життєвої крапки є закономірним вислідом шаблонного життя тисяч і тисяч, життя, яке нагадує отаке ж кладовище – але на цвинтарі не заведено сміятися, а в "житті" веселі живі покійники шукають собі все нових і нових розваг, посад, полегшень, і не відають, бідні, що їм тільки

здається, ніби вони – живуть... Бо весь результат потім – ось тут. А що ж лишається поза тілом? Поза трупом?..

Про діда можна було б написати багато патетичних фраз (для молодого покоління, зокрема), які б засвідчили незнищенність численних позитивних рис нашого народу. Але я просто почудуюся: і де зараз поділися такі люди?.. Вони були щоденно-звичайними. І водночас містили в собі подвійну сутність, як йорданська вода: видиме й невидиме, зовнішньо-природне і внутрішньо-виняткове. Вони розповідали одну історію на десять хвилин, на три тисячі знаків, але історія, поселяючись у голові нащадка, важила на світових терезах більше, ніж триста тисяч шизофренічних томів, дорогих, дурних, однакових.

Мабуть, із цим народом жив Бог.

Але про Нього в сучасній Україні говорити нудно. Бо середній українець не може збагнути, для чого йому Бог. Бо середній-пресередній сердега українець чекає чергової перемоги чергового ослобонителя на чергових виборах, де все одно виберуть не того, за кого голосував сердешний середній. І ось так середній сердега українець живе, дивиться дурне телебачення з двадцяти каналів, яке в цілому ще дурніше за брежнєвське із двох, обговорює з дружиною цінники найближчого універмагу, вимикає на ніч телевизор, що став ніби членом тіла, і від того робиться ще дурнішим, позбувшись такого протеза, такого складника своєї мисленневої системи, і відтак засинає.

І живе він також, наче спить.

А нашим дідам боліло, коли щось на світі виглядало не так, негарно було, “не людськи”. Траплялося, вони сліпо гнулися й корилися, бувало – сотрясали земну кору якщо не бунтом, то гнівним ударом підбора. Вони раювали й мучилися, кохали і проклинали, родили і вбивали (Бульба), більше таки родили. Але ніколи вони не жили отак не по-українськи, ось так ПОРОЖНЬО.

... Дід ніколи не казав мені: не бійся смерті. Навпаки, повторював, що лиш дурень її не боїться. Але з ним я вчився не страхатися кошавої. Він ходив зі мною на згадане кладовище косити конюшину і з лагідним гумором перемовлявся з тими своїми колегами по сільському й загальному існуванню, які вже знаходилися по той бік огорожі. Для нього всі були живі.

Багато оповідей його треба було чути із перших вуст. Я просто печалюся, що, покладені на сухий папір, вони втратять усі свої барви, навіть якби викласти їх дослівно.

Фігурувала, пам’ятаю, тюрма тридцять сьомого. Про це зараз пишуть багато і плюскло. А тут потрібні слова виняткові. Не жарти: вороги народу робили сам народ ворогом народу.

Дід розказував... У Пирятині очолював ЧК намаханий садист Баргаміров (здається так, пригадується на звук). І чого згадуємо катів? (А чого по церквах на співи Символу віри щодня згадують поруч зі святими іменами – Пілата? Бо пам’ять – це пам’ять, вона не вибіркова, – думаю я, стоячи в храмі й дивлячись на зображення останньої Вечері, де, скільки світові земному стояти, поміж ризами учнів Спасителя метлятиметься фіолетова пола Іуди...) Навіть бродячі собаки, забачивши Баргамірова, перебігали на протилежний бік вулиці. Його мовчки ненавиділи, зокрема, телефоністи: якщо ідіотові щось не подобалося з почутого у слухавці, він вихоплював нагана й палив у неї, розстрілюючи недосяжний голос. Отаких ми заробили собі господарів, зрадивши себе... Його боялася вся округа. Заїжджий дід (не було йому тоді ще тридцяти) перекушував із селянами в якійсь пропахлій дешевим капустаком пирятинській чайній, а під ногами крутився прибудний пес. Чекистське одоробло, зайшовши, насолодилося першою паузою, потім з металом у голосі запитало кострубатим суржиком: “Чей собака?” – “Та чий же собака? Сучий!” – не змовчав дід-іроніст. Одоробло мовчки вийшло, бо дідове зухвальство похитнуло образ страховища у свідомості співрозмовників.

А за кілька місяців вони зустрілися.

Дід стояв у шерензі неголених тюремних новобранців, з яких той готував замах на Сталіна, той планував закидати щибінкою Біломорський канал, а той – через тунель махнути до Японії. Інородець Баргаміров походжав уздовж тої шеренги, мов шукаючи знайомих. Наблизився до діда, зі зловісною ввічливістю запитав: “Дак чей собака?” – примружив єдине своє півняче око, й побрів далі. Дід, гадаю, й не змигнув, дивлячись у півняче око, хоча звідти прозирала сама світова ніч... Звісно, ті – нічого не забували. Свідчень наклепників та заздрісників вистачало на розстріл. Боятися, крім розстрілу, було вже нічого. Але Бог милував.

Н-да, а ще ж його врятував Ленін на поїзді. Саме на поїзді, а не на броньовику. Це був парадокс. Ведений з однієї тюрми до іншої, дід стояв під конвоєм на пероні й міркував, чи не кинутися під найближчий поїзд, аби лишили в спокої дружину (мою бабцю) з чотирирічною донькою (моєю матір'ю) за відсутністю всякої справи. Летів поїзд, а на ньому в'язень побачив ікону. Отак, із ночі, з темряви виринає світлий прямокутник ікони. І дід подумав: “Дзуськи! Так просто не згину. Не буде того ніколи, щоб неправда верхом, а правда низом”. Зрозуміло, то виявилася не ікона, а портрет лисенського вождя. Але для костюмахи момент було втрачено. Втім, вона не покидала надії підстергти діда на війні...

А які характери, які кадри й епізоди проявлялися, наче фотомайстром, тюрмою!.. Таке спеціально не вигадеш. У набитій оселедцями-людьми камері двоє впізнають одне одного: вороги по громадянській. “То це тебе я трохи не приколов, наче жабу, на станції в Прилуках!” – “Я ж кров'ю стікав, а ти, гад, біг за мною!” – “Не добив я тебе, червонозадий!” – “Задушу, мовчи, петлюрівська матня!..” Та на галас вбігли вертухаї, кинули головою до параші обох борців...

А війна! 45-й. Австрія. Однополчанин милується трофейною бритвочкою, крутить і так і сяк: оце веш! “Да, брат, Європа-ть.” Дід бере подивитися, підносить до очей, розкриває, вказує на лезо: “Сделано в СССР”. Вже тоді “європеїсти” й “грунтовики” межі тисячоліть були заплановані Господом Богом на рівні дідів, – з онуків тих дідів одні підуть продавати ньеньку за євро й долляри, інші твердо знатимуть: своє – це своє, кращого ніхто не приготував. Де “великі блага” попереду й історична тьма й чорнуха для лохів позаду – там знати почерк великих брехунів з європ і неєвроп...

Дід був ще тоді, коли жили герої.

Він до останнього не вірив слизьким “Огонькам” епохи Міченого, коли вся світова шушваль кинулася дбати про наше “просвіщення”, затемнюючи наше все.

Віра в героїв (хоч якихось) ще до того щезала, бо про них стали писати й говорити липкі, дрібні й смердючі душею люденята, безживно й фальшиво, і ніхто вже не міг вірити у те, в що не вірили самі фальшотворці. А як було вірити таким писакам, коли були вони “люди під копірку”, а писали ними зажерливість та сатанинська самозакоханість?.. З них потімвилупилася шкурницька прозахідна пліснява, яка зараз мені, признатися чесно, гидша за всіх фанатиків-більшовиків і навіть аль-каїдівців. То, хоч і аномальні – люди ідеї, а не продажу. А в цієї наволочі один бог – гроші, яких все одно, мерзотники, на той світ не заберуть. Ну що поробиш – знайдеться в мені хоч крапля розуміння для тих, кого неможливо купити. Мінатися мені в дусі цивілізованих газетних передовиць уже пізно. Крізь інтернетівські вікна світу мені не видно – бачу його скоріше крізь храмові та крізь шибки старої хати.

(Сумно, до речі, навідуватися до неї. Нема нікого. Тільки пам'ять, один спогад. Та кілька голубів на горісі, та оцей печальний чужий кіт кольору брудної вати на самотньому ганку...)

Про Сталіна дід говорив суворо: “Да, Рябий наробив ділов”. Ні розпитувати, ні уточнювати, ні коментувати не хотілося.

Як би там не було, зняти з діда копію – неможливо. Тут не зарадить навіть кольоровий ксерокс. Намішано було в ньому крові української, російської, грузинської. А по вірі ми люди православні, козаки за всіх режимів, бідна свята Україна.

Таких дідів, не втримаюся повторити, уже нема. Рельєф замінюється площиною, ялинка втрачає хвойний запах, часник смердить ацетоном, паркани глухішають, а пси лютішають, люди сполучають риси псів і парканів. Козацьких онуків ще менше, ніж було таких дідів. Деградуємо, козаки.

Дід-спогад, дід-ностальгія...

Він не творив історію – він сам був нею.

Кожна хвилина його життя була невинуватою, а всяке діяння – масштабним. Як зараз пам'ятаю преглибоке біблійне небо над нами, а ми під ним ідемо польовою дорогою чи гребемо сіно, чи пиляємо циклопічні стовбури, чи причетні до іншого якого чуда. Антураж села зовні невинуватий. Але за ним творило дива життя глибокого духу. І я вірю й не дивуюся, що для нашого люду все було святим – не тільки саме свято з помірною коновкою оковитої, а й дзвінкий удар першої викопаної картоплини об відро, і запашний шовковий покіс, і пісня, й тим більше – молитва. Беруся передати їхню таємницю убогим моїм словом – і натикаюся на спротив, на бунт матеріалу. Що, що було в цій людині, в цих людях незвичайного?..

В них лежало покладами життя віків. Вони були акумуляторами предківських переживань, болів, осянянь, вони були живими антенами, що на цій праведній землі ловили голос Усевишнього. Нам тепер повключав глушилки одвічний світовий дракон.

А дід і в безбожній державі чув голос Бога, крізь червоні перешкоди й повітряні ями лицемірства. Коли він помер, похорон став його останнім задумом. Винесли труну за ворота, відразу п'яненко дядьки, дуалісти за своєю природою, себто напів'язичники, забобонно кинулися зачиняти їх мерщій, а дід уже мандрував дорогою вічною, над його домовиною велично пливли хрести, ікони та корогви, “надгробное риданіє творяще песнь алілуйя”, – і сільський народ, столітньо відхрещений гріхом своїм од віковичної колиски, перехрестився і сказав: “Да, дід Перешивко дав свій останній урок”.

Він був учителем – а ви б і не здогадалися.

Я ж поступово робився школярем, студентом, аспірантом, кандидатом, тепер я кандидат в іроністи у зв'язку з тим, що я відкрив у житті людей ключове бажання більшості людей – виправдати беззмисловність свого життя бажанням знайти йому лжезміст, – так от, в іроністи я став готуватися вже після дідової смерті. До того я ще не відчував катастрофи, не думав: от, закінчатся такі люди. Буде існувати якась ріденьке, слабеньке середовище успішних мерців та благополучних маніяків навколо, буде Україна як велика брехня і новий світ з новим порядком, встановленим ненависниками порядку природнього і доброго, – а чи довго може бути так? Виростає людиноподібний байдужий тип, який відірвався від правди як життя й життя заради правди, тип, який затямив одне: греби, тягни, харлай ТУТ – можеш інколи прикритися стандартно-порожнім словом, а лише не думай про справжнє і святе.

Тож іроністом я став не відразу. Спочатку моє серце сліпло від сліз, як сліпне й тепер щоразу, коли відходить добра людина. Минався світ із рештками добра. Миналися люди д о б р і. Насувався морок брехні й невірності справжнього, і він багатьом сподобається, бо підробка, піднесена в очах загалу, виглядає цінністю. Ніяких зусиль – і ти власник цінного!.. Стає феноменом більша любов до підробки, ніж до оригіналів. А підроблено скоро буде в людському світі майже все.

Мені добре – я вільний, як були вільні мої діди й прадіди, бо бачив і знаю правду, вільні мої сини і всі, хто зі мною. Мені неможливо нічого заподіяти на землі, бо все моє – вище неї, вічніше світу. Воно в моєму серці, а серце просить у Бога єдиного – служити правді.

... Але що робитимуть нещасні, добровільні раби безвірної ситої сліпоті? Як же й про них не забути?.. Прошу: Господи, дай мені такої молитви, щоб навколо мене танув сніг, щоби вона з'єднала живих і мертвих. Дай, Боже, такого слова, аби постало вогняним стовпом од землі до неба. І з ним я помру за мій небесний народ, і з ним я житиму.

– Н-да-а, – сказав якимось дід. – Помру, Сашко, я скоро.

(Вісімдесят вісім років, а все клепає лунко вічну свою косу, ходив косити на цвинтар, і, мов давні пустельники, ще за життя привчив себе знати, що смерть – пристойна мандрівка додому для чистої совісті. Чисту совість злякати вже нема чим на шляху до домівки, якщо не страхалася в блуканнях чужиною).

Щось насувалося, крім порогу тисячоліть.

Про політику говорити набридало. Світ здурівав. Перспективу мали тільки праведники, але цього не розуміли грішники. Треба було щось робити.

І дід помер, весь головніший зміст своєї древньої душі, мов з дискети, “перекинувши” мені.

Дід (останній спогад) лагодив паркана, розгонисто вбивав обухом стовпця для підпори. “Г-гех!” – розлягалася на весь континент.

– А що ж воно далі буде, діду? – не без остраху запитав я.

– Нічого хорошого, Сашко, вже не буде.

Проте витер піт картузом, подивився на мене лагідно, хукнув на долоні. “Г-гех!” – розляглося на цілу галактику, а стовп заїхав на півлікті в землю, аж присіли од землетрусу мисливці в недалекому лісі Козорогах.

Вже й паркан той зітлів, і Козороги вирубали, й межі переділилися – а той стовп дідівський триматиметься землі до самого кінця світу, й триматиме землю.

ДРАМАТУРГІЯ

Наталка Марко
(Марко Галаневич та Наталка Біда,
випускники університету 2003 року)

РИБА
(*п'єска*)

Дійові особи

X – хрестик
O – нулик
З - зайвий
ВОНА - ...

Дія I

*(Двоє сидять на березі річки і ловлять рибу. Вудками. Погода сонячна.
Природа ще краща. Але, наче, не дуже клює.)*

O – Не буде сьогодні кльову!
X – А що таке кльов?
O - ...
X – Я вперше на рибалці...
O – Серйозно? Ну, тоді, може, і кльов буде. Новачкам везе!
X – Так що ж таке “кльов”?
O – Кльов...Кльов...Ха! Кльов.
X – Ну, я здогадуюсь, що це щось приємне.
O – Ха...Приємне. Кльов – це коли у тебе піввідра карасів і піввідра коропів. Оце кльов!
X – А-а-а...
O – У мене є місце трохи вище звідси, мос. Отам кльов. Отам клює! Я сам те місце розчистив, там поклав кладочку отменну...
X – А-а-а. Так чого ж ви тут сидите?
O – Слухай ти, шмаркач, ти тут перший раз прийшов і будеш мені вказувати, де я маю сидіти?

(Тиша)

X – Я там був. Там нема кльову.
O – ...?
X – А де ж є?
O – А біс його знає, де той кльов. Зараз ніде кльову нема.
X – Так чого ж ми тут сидимо?
O – Слухай, що ти з мене якогось дебіла робиш?
X – Вибачте, я не хотів.
O – Може, я для душі рибу ловлю?
X – Для якої душі?
O – Для своєї, для своєї!!!
X – Вона що у вас, любить рибу?
O – Чим би це в тебе кинути? Твоє щастя, що вода холодна, а то я б тобі показав, де на ставку раки зимують!

Х – А що, тут водяться раки? То чого ж ми рибу ловимо? А... Для душі...Раки - до пива, риба – до душі.

О – Ти телепень! Та зрозумій: ось небо, хмарки, сонце, ось ці верби, пташечки, водичка – ось це все для душі...

(Пауза)

Х – А риба?

О - Ну до чого тут риба?

Х – Як до чого риба ? – До душі!

О – Знов за рибу гроші?

Х – Так ви рибу продаєте?!

О – Та ну тебе! Ти не можеш поняти, що тут у мене зв'язок з природою. Можна сказати, з космосом. Зовсім не важливо, скільки ти наловив риби, головне, що ти сидиш і тобі хорошо... Ну от ти чого тут сидиш?

Х – Я вас слухаю.

О – Не...Ти мені нерви мотаєш!

Х – Вибачте, я не хотів...

(Тиша. У повній екіпіровці із рішучим і спокійним виразом обличчя підходить третій рибалка. Розкладає снасті. Дістає пакунок із ретельно перемішаною з яйцем і мукою кукурудзяною кашею “На коропа”. Обидва рибалки здивовано спостерігають за третім, який цілеспрямовано мгне у руках кашу “На коропа” і кидає у те місце, де спокійно і незаймано спочивають ось уже декілька годин два поплавки. Третій рибалка зручно вмощується на принесеному ним же стільчику і закидає свою вудку в те ж місце)

О – Ну це вже воппше наглость!

З – Зараз коропів наловимо! У мене спеціальна каша “На коропа”.

Х- А нам риби не треба. У нас тут зв'язок з космосом. Правильно?

О – Не правильно! Коропи нам теж треба! Але нам і на двох місця мало.*(Єхидно)* Отам, вище звідси, хороше місце є, отуди йди! Там кладочка отменна...

З- Я вже там був... там нема кльову. Та вже й кашу сюди кинув...

О- Тут теж кльову нема.

З- А де є?

О- Ніде нема.

З- То чого ж ви тут сидите?

О- Тебе чекаєм!

Х-Та ні, ви не зрозуміли, для нас головне зв'язок із природою, з космосом: хмарки, пташечки, верби... Ми рибу ловимо для душі.

(З. чухає потилицю)

З-Так вам шо ... риби не треба?

Х- А ви шо - продаєте?

З – Ні, я...ловлю...

Х-А навіщо ви її ловите?

З – Бо люблю.

Х- То ви любите рибу, чи любите ловити рибу? Це принципово.

З – Я л-люблю... р- рибу...

Х- То ідіть і купіть собі!!!

З – Добре...*(змотує вудку, складає снасті)*

Х – Ви не образились?

З- Ні.

Х – Ви справді не образились?

З – Все одно сьогодні кльову нема.*(іде)*

X. (до О.) – Е, так у вас ключє!!!

О – Нічого там не ключє.

X – Ключє!!!

(О. підіймає вудку. Там нічого немає. З. рвучко повертається, але потім іде.

Надзвичайно гучний незрозумілий звук. Гасне світло.)

О- Тобі теж темно?

X – Темно? Ні.

О- А мені темно... Чекай, як не темно? Що ти бачиш?

X- Все бачу.

О-...

X-...

О – І поплавки?

X- І поплавки.

О – Мій не ключє?

X – Ні.

(павза)

О – Не , ну чо ж так темно?

X – Може, вам хтось світло загасив?

О – А тобі ні?

X – Мені ні.

О – А-а-а (неймовірний крик) ...я...осліп!

X – Не кричіть, я пожартував. Я теж нічого не бачу... хоча...

(Повільно світловий промінь падає на незвичайну постать, яка з'явилась невідомо звідки)

О – Ти бачиш?

X – Ні.

О – Це вже не смішно!

X – Вибачте, я не хотів... Як ви думаєте, що це ?

О –Якась... я не знаю, що це таке, мене більше цікавить, звідки воно тут взялось!

(Під спів з'являються одягнені в білі полотняні сорочки жінки, співають пісню про русалку, обходять колом невідому постать , стягуючи з неї шмаття. Це жінка, їй одягають на голову вінок)

О – Що це таке?

X – Жінки співали, ви що знову не бачите?

О – Які жінки?

X – У віночках...

О – А-а-а...

Вона – Ну що, ключє?

X – У вас ключє? І в мене – ні.(До неї) Ні, у нас не ключє.

Вона – Сьогодні кльову не буде.

О – Я знав, я знав! Я одразу казав!

Вона – А чого ж ви тут сидите?

О – (розгублено) Для душі (до X). Чи як?

Вона – Для душі? Душа – нематеріальна, потойбічна, безсмертна сила, що тимчасово перебуває в тілі, і є основою, і джерелом психічних явищ. Дуалізм вважає душу протилежною тілу, самостійною субстанцією. Так?

О - ...

X - ...

Вона – То ви рибу ловите для цієї субстанції?

X – Ні, ні! Все далеко не так просто, як ви кажете

О – Да!

X – Тут звязок з природою!

О – Да...

X – З космосом!

О – Да...

Вона – То ви хочете сказати, що і риби не їсте?

О – Ну... ми їмо...

Х – *(Починає жваво, дедалі більше розпалюючись)* Так! Ми їмо, бо всі їдять, бо це одна з наших природніх потреб - наповнення. А ще є звільнення. Взагалі-то, я вважаю, що наповнення і звільнення – це дві найважливіші та найприємніші речі в житті. Коли ти голодний, чи навіть коли ти не голодний, процес споживання їжі, засовування в себе всього того, що ти любиш, що смачне,- це необхідність і в той же час, неповторна насолода. Дякуючи цьому ми живемо! Проте і процес звільнення, в свою чергу, є не менш приемним. Я маю на увазі природній процес звільнення. Хоча в деяких випадках звільнення організму неприроднім шляхом є для людини бажаним і призводить до полегшення. *(Помічає, що його не слухають)* - Так от , рибу ми їмо!

Вона – Отже, ви отримуєте як духовне, так і фізіологічне задоволення?

О – Так- так-так!

Вона – А я - риба...

Х -?..

О-?..

Х- Так я теж риба!(щось говорить на вухо О.)

О – А я овен...

Вона – Я – риба , риба!!!!

Дія II

(На сцені сидить задоволений З. Він наловив повне відро риби, і ловить ще, в нього знову клює, і він знову витягає. Неподалік сидить Х без вудки і риби, спостерігає за процесом.)

Х (голосно) – Це, мабуть, називається “клює”!

З (збентежено) – Ццц... Не говори голосно!

Х – Чому?

З – Злякаєш рибу!

Х – Ти думаєш, вона нас боїться?

З – Злякається шуму і втече. Ну, може, втекти -- не втече, а клювати перестане! Все, тихо...

Х – Так ти ж уже спіймав рибу.

З – Спіймав, ну то й що?

Х - А чого ж ти іще хочеш?

З – Мені однієї мало.

Х – Знаєш, один мій знайомий двома рибинами нагодував п'ять тисяч людей.

З – Як це?

Х - Він...*(Дістає зім'яту газету, розгортає і починає читати, жує яблуко)*... пішов самотою на місце безлюдне, біля міста, що зветься Віфсаїда. А як люди довідалися, та пішли вслід за ним. Він їх прийняв, і розповідав їм про Боже Царство, та тих уздоровляв, хто потребував uzдоровлення. А день став схилятися, і Дванадцяттеро підійшли та сказали Йому: “Відпусти вже людей, - нехай вони йдуть у довколишні села й оселі спочити й здобути поживи, бо ми тут у місці безлюдному!” А Він їм сказав: “Дайте їсти їм ви!”. Вони ж відказали: “Немає в нас більше, як п'ятеро хліба і дві риби. Хіба підемо та купимо поживи для всього народу цього”. Бо було чоловіків десь тисяч із п'ять. І сказав Він до учнів своїх: “Розсадіть їх рядами по п'яти, десяти. І зробили отак, і всіх їх розсадили. І Він взяв п'ять хлібів та дві риби, споглянув на небо...

З – Та тихо ти! Усю рибу розлякаєш своїми казками

(Швидко вбігає О)

О – Що ви робите? Що ви робите? *(Забирає вудку)*

З- Тихо, тихо. Якраз клює.

О -- Що ви робите?

Х – Ми зараз нагодуємо тисяч із п'ять чоловік.
О – Цю рибу їсти не можна!
З – Як не можна?
О – Вона...хвора!
Х – Та ну , хвора...
О – Так, вона психічно хвора...риба.
З – Як це? Психічно хвора риба?
О – Вона насправді жінка , але видає себе за рибу.
З (виймає з відра рибину) – Оця?..
О – Це вона зараз прикидається. Я ж вам казав – хвора!
З – Так вони всі такі...(Дивиться у воду)
Х – Так, один мій знайомий вийшов у море на човні і спіймав таку...але нічого хорошого з того не вийшло. Він був дуже старим. Тут уже й не знаєш – ловити чи не ловити?

(Зненацька викидає рибу за куліси. Німа сцена. Всі дивляться услід рибі)

Х – *(наче прокинувшись)* Так от, один мій знайомий...
(Звучить дрімба)

З – А в Тібетських горах якийсь лисий монах зараз п'є пиво...

О – *(після довгої паузи)* Я ж вам казав, що вона хвора.

Х – А в когось зараз клює...

О – *(злякано)* Ви мене чуєте?!!

Х – Чого ти кричиш, ти що – захворів?

(Звучить дрімба)

З – А в Тібетських горах якийсь лисий монах зараз п'є пиво...з раками...

Х – А в когось зараз клює...риба...

(О падає)

З – Він помер?

Х – З моїх знайомих від риби не помирав ще ніхто. По-моєму, він просто перенервувався.

З – А як помер? Побіжи, клич на поміч...Так...Не бійся, ми тебе врятуємо.

(Звучить дрімба)

(О піднімається)

О – Тібетські монахи не п'ють пива...

З – Хіба? А рибу ловлять?

(О знову падає)

О – А де той?

З – Хто той?

З – А-а-а, так він пішов.

О – Куди?

З – Туди.

О – Чого?

З – По допомогу. Треба ж тебе рятувати.

О – Навіщо?

З – Що, уже не допоможе?

О – Що?

З – Допомога.

О – Яка допомога?

З – Швидка.

О – Ні, швидка не допоможе.

З – А не швидка?

О – І не швидка.

З – Слухай, так у тебе хандра! Ти хандриш!!!

О – Сам ти такий...

(з'являється Х.)

З – Чуєш, у нього хандра.

Х – Хандра? Серйозно? О-о-о, а-я-я-я-я! Хандра... А чи знаєш ти, друже (до З.), від чого загине наша цивілізація? Так- так, хандра- хвороба майбутнього...

О – Та немає у мене ніякої хандри.

Х – *(Злякано подивившись на О.)* Бач, справді хандра...

З – Ага, хандра, хандра...

О – Та ні, хлопці, я здоровий!

Х – О – о-о-о! Хандра!

З – А хто спочатку подумав би? На вигляд нормальний собі чоловік...

О – Та яка хандра, яка хандра? Я здоровий!!!

(павза)

Х – Тримай носа. Носа тримай.

О – Чого це?

Х – Такі симптоми...

О – Які?

Х – Ніс відвалюється.

О – Так то ж від іншої хвороби...

Х – Тримай, тримай...

(З'являється ВОНА)

В – О-о-о....

Х – Так, так...

В – Де хворий? *(З. і Х. Показують на О.)*

О – Я – хворий???

З – Ти.

Х – *(до Неї)* Він.

О – Я не хворий, я абсолютно здоровий!

З – Не бійся, всі ми рано чи пізно захворіємо...

О – Все! Досить! Пожартували й харе! Я ж абсолютно здорова людина, трошки перенервувався, знаєте, втома дається взнаки. У мене ж нічого не болить, ні тут, ні тут... Нічого! Трошки мене це все збентежило, тому, можливо, ви звернули увагу на такий мій неспокій, душевну нерівновагу, збудження, роздратування цією... дійсністю, цим світом, знаєте, як там у класика: "...ходю-бродю, білим світом нудю..."

У принципі, самі розумієте, чи можна бути задоволеним цим світом, тим більше, що всі ми знаємо, куди ми котимось. І не треба боятись говорити про це вголос! І я не боюсь, не боюсь! Ми котимось...

В – Хандра.

О – Га?

В – Хандра! Чому ви не сказали йому, щоб він тримав носа?

З – Ми казали...

Х – У нього є хоч якісь шанси?

В – Примарні.

З – На що ми можемо сподіватись?

В – Я зроблю все від мене залежне. Його треба лікувати.

Х – Його треба лікувати.

З – Треба лікувати...

Х – А який був рибак...

З – Та-а-ак...

Х – Тепер треба лікувати...

З – Ой, треба...

В – Його треба лікувати!

З – А як він любив природу...

Х – Він любив космос...

(ВОНА сідає біля нього, і люб'язно посміхається.)

З – Так, світ уже не той, що був перед періодом великого кльову.

О – Кльову ж не було...

З – Був, але дуже давно. Зараз уже ніхто й не пам'ятає. Старі люди мені розповідали... Та й риба була не та, що тепер... і листя на деревах було зелене, і пташки літали, і вода прозора...була, і моря...не такі... І п'єси були змістовніші...

РИБА – І риби не розмовляли...

(Завіса)

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. КРИТИКА

**Л.В.Грицик, професор кафедри теорії літератури
та компаративістики**

Щасливі ідеї Ірини Дибко

Ім'я Ірини Дибко, яка нині мешкає у США, сьогодні уже добре відоме українським читачам із публікацій у численних періодичних виданнях („Дністрова хвиля”, „Акорди Митуси”, „Новини Самбора”...). Нарешті з'явився „Літературний портрет Ірини Дибко” (Тернопіль, 2000), автором якого є П. Сорока. Інтереси її, поетеси, перекладачки, дослідниці, педагога і громадського діяча, вражають. І. Дибко авторка низки поетичних та прозових творів, серед яких „На крилах дум”, „По стежинах душі”, „На перехрестях років”, „Білий орел”. У її доробку українські переклади з Бекона, Мільтона, Повпа, Вілксона, Еддісона. „Я, захоплена деякими думками, філософією в психологічному розумінні, – пише вона у зв'язку з роботою над працями „гігантів інтелекту” Клайда Левіса та Зигмунда Фройда, – просто розкошую від обрїю до обрїю душею... Хочу, щоб в Україні користувалися не лише російськими (хоч і цінними) перекладами, а безпосередньо українською”. Привертають увагу фахівців зусилля, спрямовані на перевидання творів Івана Филипчака, численні відгуки на нові книги, розгорнуті рецензії. „...теж своєю любов'ю” пані Дибко вважає роботу в Міжнародному ПЕН-клубі. З появою нового твору „Opus magnum” (у трьох частинах) зовсім недавно привітав її зі сторінок українського часопису „Верховина” (число 28 за 2004 рік) славнозвісний Роман Кухар. Багато чим саме Ірині Дибко завдячуємо появою книги П. Сороки про Докію Гуменну (це й книги, рецензії, відгуки, листи...).

Здається, у творчій лабораторії І. Дибко ніщо не є виявом принагідного зацікавлення. І „дужокрилі думи” постійно у пошуках скарбів духу. І, як нащадки мудрості Тота й Імхотепа, писарі Древнього Єгипту, „оживляє імена, аби на устах була істина”. Сказано в папірусі Нового царства, перекладеному А.Ахматовою:

Книга нужнее построенного дома,
Лучше гробниц на западе,
Лучше роскошного дворца,
Лучше памятника в храме.

Про своє відчуття непроминальної сили прекрасного, вираженого у слові, чи не найбільше сказала авторка своєю роботою над шумерським епосом про Гільгамеша, який „наново ожив” (Р. Кухар). „Це безцінний дарунок ...цілій українській літературі”, – відгукнувся про нього Г. Костюк. Незважаючи на існуючі переспіви й переклади С. Кіндзерявого, Є. Варди (про нього, зокрема, згадував і І. Жила), М. Москаленка (у співавторстві з М. Дьяконовим), праця І. Дибко має свою специфіку. Суть її в тому, що це, цитую авторку, „переспів безпосереднього перекладу з акадської мови – мови оригіналу таблиць, який здійснив англійською Томпсон. Значить не

було між моїм переспівом і Томпсона перекладом, – пише І. Дибко, – іншомовних...”. І на підтвердження ілюструє копії дощечок оригіналу й англомовного тексту... Значне місце у напрацьованому авторкою займає поема „Ахнатон”. Поява її, як, до речі, й „Епосу про Гільгамеша”, невипадкова. „Найдобріша вавилонська поема” (А. Гайдель) як і „Ахнатон” присвячений творцеві „одного з найпоетичніших творінь давнини” – Гімнові Атону-Сонцю, переконана І Дибко, „простелять стежку до розуміння вартості життя. Виключно літературна важливість і вартість, – зізнається вона, – полонила мою увагу”. Обидва твори (їх внесено до „Матеріалів до вивчення літератур зарубіжного Сходу”. – К., 2003. – С.7-23) дають підстави міркувати не тільки про естетичні уподобання Ірини Дибко, а й принципи відображення першоджерела, зафіксованого англійською (як-от, епос про Гільгамеша, виконаний з аккадської Томпсоном, чи „Великий гімн Ахнатона”, записаний Брестедом з єгипетських ієрогліфів). „...у моєму змісті поеми, – уточнює пані Дибко у передмові до „Ахнатона”, – нема ні одного слова, яке не було б у згоді з творами єгиптологів, хоч, признаюсь, не раз кортіло дозволити собі на особисті міркування”. Єдине, що дозволяє авторка – „додаток рими”. Це властиво усім пам’яткам, над якими працює І. Дибко. „Не знаю, писав уже згадуваний Г. Костюк, – яка Божа сила штовхнула Вас на цю ідею (роботу над епосом про Гільгамеша – Л.Г.). Але ідея щаслива. Саме вона, припускає Р. Кухар, і наштовхнула І. Дибко на подальші орієнтальні студії та переспіви. Серед них – пропонувані вашій увазі „Тренос”, вміщений у збірці „На крилах дум”. Це поема, написана шумерською мовою і записана по-німецьки лінгвістом А Фалькенштайном. Разом із поемою про Гільгамеша, „Тренос” збагатить наші знання про найдавніший давній світ і „Дім душі Птаха” Мемфіс.

Злетів вихром лютий буревій і враз
закинув свій аркан – спинив добрий час:
Змів славу на горі і страждання.
Знівечив Сумерії процвітання.
Знищив без пощади і перепони
сумерійські права і закони.

В руїнах городи великі й малі,
вже в них, добрі, не живуть володарі.
Огорожі порожні – черед нема,
не знати де родить овечка ягня?

В полях не росте збіжжя — не буде жнив,
бо поля і степи дикий бурян вкрив.
Просякнута горем і скорботою
вода в проводах стала гіркою.

Не кличе ніжно муж свою дружину.
Мати не пестить й не кормить дитину
і не співає пісень колискових.
Не знатиме дівча пестошів чудових –
не пригорнеться до любого груді.

У чужому краю наші королі,
похилившись, у відчаї шкандибають –
на розпуттях неволі блукають...
Чужинці забрали королівський трон!
Де ж дівся справедливості закон?

Бог Ан¹ –
сердиться,
нас не зберігає.

Бог Енліль² –

на ворогів

ласкаво поглядає...

О, жорстока воля могутніх богів,
запроторила нас у край ворогів.

Чужинці нас прогнали з батьківщини,
субарійцям на погорду і кпини.
На сході Елям³ – соромом таврує,
над королем Сумерії глузує.

В краю елямів Іббісін⁴ страждає,
до своїх палат вороття не має.
Він схожий на птицю, що їй люте зло
безпощадно розторощило гніздо.
Чужинцем пройшов, по Аншан, простори,
батьківщини не побачить ніколи.

Стоптані Тигра й Ефрата береги,
де-не-де вкрили колючі буряни.
Вулиці міст людей страхом проймають –
в руїнах смерть й злидні проживають.

На полях знаряддя вкрилось іржою.
Вівчарик не веде овець лукою.
Спорожніли місця де худоба жила,
не виносять з них масла ні молока.

Мертві й звірята, що в степах стрибали –
жах неспокою і вони зазнали.
Шелестить-сумує очерет кругом,
над окраденим, у лузі, ставком.

Померкла краса огородів, садів,
бо, ось так, бог Ан і бог Енліль велів.
Хто ж посміє змінити волю богів?!

О, Сумеріє!
Краю добірної краси й пошани!
Вже нема короля.
Ти — спустошена вся.
А народ –

оплакує твої руїни-рани...

1984 (Друге видання, 1987 року)

¹ бог Ан – бог богів, бог небес; мав велику святиню в Урук.

² бог Енліль – бог-дух – бог землі, вітру, повітря, цілого всесвіту.

³ Елям – біблійна назва сьогоднішньої частини Ірану; клясичні географи називають цю частину Сусіян. Ця назва постала від назви столиці Суса або Шушан. Інші ще науковці вважають Елям частиною Вавилону, що є розположена межі ріками Ороаміс і Тигром. Елям згадують у Вавилонській мітопогії, як край кедрових лісів. Туди ішов Гільгамеш, щоб знищити злого тирана Гумбабу.

⁴ Король Іббісін – останній король Сумерії. Еляміти напали на Сумерію, жорстоко знищили її, а Іббісіна взяли в полон до Еяму.

Н.В.Костенко, професор кафедри теорії літератури та компаративістики

Метричний репертуар поетів – “сві-й-танківців” (90-ті – 2003р.р.)

Кожне покоління поетів приходить в літературу зі своїм самотнім художнім світом, своїми образами, мотивами, інтонаціями і навіть ритмами. “Навіть”, – тому що поети не тільки творять, а й значною мірою наслідують уже устояні версифікаційні традиції. Причому і творення, і наслідування відбувається найчастіше підсвідомо, і тільки науковець-філолог робить їх об’єктом свого спеціального дослідження. Втім, поети й самі часом виступають у ролі теоретиків і критиків вірша. Так, учасниця альманаху Анна Шевченко самокритично пише: “У вирі слів безглузких та мізерних / Мою печаль поезія засвідчить. / У глибині нав’язливих метафор, / Серед нудьги бездарного ритмізму / Лікує душу, наче вправний знахар, / Безладдя рим межі ідіотизму”. (с.81). Надто іронічне й по-студентськи максималістське судження! Спробуймо з допомогою віршознавчого аналізу більш об’єктивно розібратись в особливостях метричного репертуару поетів – учасників студентського альманаху “Сві-й-танок”, застосувавши загальноприйняті скорочення і позначки.

Для того, щоб побачити специфіку вірша “сві-й-танківців”, доцільно, мабуть, порівняти його метрику-ритміку з метрикою-ритмікою в українській поезії попередніх десятиліть. За нашими спостереженнями, характерними рисами віршування 60-70-х р.р. було підвищення активності несилабо-тонічного, некласичного (НКЛ) вірша, посилення його формотворчих можливостей (навіть більше, ніж у 20-ті р.р.). Класична система українського вірша зберігає своє панівне становище, однак теж динамізується, вступає у взаємодію з некласичним віршем у численних перехідних метричних формах.

Конкретно за метрами і розмірами в українській версифікації 80-х р.р. картина була така. У межах силабо-тоніки (КЛ) серед 2-складових розмірів домінуючими були: (у відсотках – кількість творів – без дужок, кількість рядків – у дужках): Я5=37,7% (36,6); Я4=11,7% (12,7); Ябц=3,3% (2,3); Х5=1,6% (2,1); Х4=1,4% (1,7). Серед 3-складових розмірів: Ам4=1,7% (1,5); Ам3=1,3% (1,1); Ан3=1,2% (1,4).

Серед некласичних розмірів на першому місці був верлібр=11,6% (7,2); перехідні метричні форми – ПМФ КЛ>НКЛ=6,9% (7,5); дольники, зокрема Дк3=5,3% (3,8), Дк4=1,5% (2,4), Дк5=1,3% (2,1). Загальне співвідношення класичних і некласичних форм:

80-ті р.р.	КЛ	НКЛ
	70% (69,2)	30% (30,8)

Пропорції зазначених систем у метриці “Сві-й-танку”, за нашими спостереженнями і підрахунками, мають суттєву відмінність, а саме: – помітне зменшення класичних і нарощення некласичних форм:

90-ті – 2003р.р.	КЛ	НКЛ
	59,8% (59,9)	40,2% (40,1)

Віршова класика (в даному разі – силабо-тоніка) в метричному репертуарі альманаху “Сві-й-танок” підтверджує своє базове, панівне місце. Причому йдеться насамперед про 2-складові розміри, а серед них – ямби, які породжують найбільшу різноманітність форм, дають майже увесь їх розворот – від коротких до довгих: Я2, Я3, Я4цн1, Я5, Я6, Ябцн1, Я7ц, Я8ц, Ярз (різні модифікації). Загалом ямби охоплюють 43,2% усіх творів збірки (40,2 рядків). Розклад хореїв значно бідніший: Х4, Х5, Хрз (різні варіанти). Це всього лиш 4,3% від усіх творів (6,2 рядків).

Серед зазначених 2-складових розмірів абсолютним лідером є 5-стопний ямб, яким написано 25,3 % усіх творів альманаху (25,1 усіх рядків). Це дуже вагомий відсоток, але менший,

ніж у 80-ті р.р. (див. вище – 37,7% творів, 36,6% рядків). Певною мірою підтверджується наше прогнозування (у посібнику “Українське віршування ХХ століття” – К., 1993) про те, що суперактивність 5-стопного ямба “не буде тривати надто довго”, оскільки вже у 80-х р.р. “була відчутна певна втома від усюдисущого розміру”, що надмірне його використання загрожує уніфікацією і стандартизацією, які протипоказані мистецтву.

Могутній ще на початку і в середині ХХ ст. 4-стопний ямб обіймає лише 8,7% творів (6,1 рядків). Це ще менше, ніж у 80-ті р.р. (11,7% творів, 12,7 рядків). Однак про нерозтрачену продуктивність цього розміру свідчать широка варіантність його метрико-строфічних моделей, здатність до цезурування та ін. (Один з промовистих прикладів – цікавий вірш “сві-й-танківця” В. Юхименка “Як здача в Хлібному, два жовтих місяці”, написаний 4-стопним ямбом з цезурним нарощенням на один склад).

Частка архаїчного 6-стопного ямба – взагалі мізерна; ним написано (разом з 6-стопником з цезурним нарощенням на один склад) усього три твори в альманасу; це становить 1,3% усіх творів (0,8 рядків), тоді як у 80-ті р.р. його частка була більшою (3,3% творів, 2,3 рядків). Усі інші ямбічні розміри представлені одним-двома творами.

Однак статистика окреслює лише загальні кількісні параметри розвитку версифікації. А в поезії найважливіші якісні показники. Кожна з активних і пасивних форм дає молодим поетам шанс виявити найсильніші грані свого таланту.

Напр., короткі ліричні ямби: Я2 – у В. Гузієнко (“Згубила сором”), Я3 – у В. Тучика “Жовтаві дзвони груш” або у А. Шевченко (“Я виболю до краю”) з чудовою симетрією передконстантних слабких місць (на другій стопі):

Я виболю до краю:	U-UUU-U
Від п'ят і до рамен.	U-UUU-
Щоденно витліваю	U-UUU-U
Між прізвищ та імен.	U-UUU-
Я вимолю прощення	U-UUU-U
У себе – не у вас!	U-UUU-
Я хочу, щоб імення	U-UUU-U
Моє засвідчив час.	U-UUU-

(с.84).

Анні Шевченко, на мій погляд, належить одна з кращих підбірок у студентському альманасі. Їй вдається створити найрізноманітніші моделі ямбічних розмірів, зокрема: Я4-чЖчЖ (“Красуні глянцеви мовчать”), Я4 – ЖчЖч (“Ті журавлі – мої печалі”), Я5-чЖЖч (“Не можу я в тім збгадки знайти”), Я5 – ДДДД (“Не зморено, не скопано, не видбано”), Я6ц – ДчДч (“І знову боротьба. Куди ти тут подінешся”). (Нагадаю: ч = чоловічі клаузули, Ж – жіночі, Д – дактилічні).

Одна з причин життєздатності ямбів, особливо 5-стопного, можливо, полягає у його спроможності до необмеженої гри клаузулами (а по суті то є грою із силабічною впорядкованістю вірша – то більшою, то меншою кількістю складів). Напр., О. Мамчич у своєму іронічному вірші “Мій приятель” оперує суцільними чоловічими клаузулами, а О. Башкирова у вірші “Зігха платан – по шию у тумані” – суцільними жіночими.

Серед творів, побудованих на різних моделях 5-стопного ямба, на мій погляд, варто також відзначити: Я5ЖчЖч – у О. Ковальчук (“А сірий день – немов фальшиве слово”), О. Лященко (“Здається: спинилось передмістя”), І. Новодран (“В спіралях дум заплутались химери”, “Осінній світ нас ототожнив знову”); Я5 – ЖЖЖЖ – у О. Соболя (“Я знов почну останній день осінній”), В. Юхименка (“Подорожній”); Я5чЖчЖ – у В. Тучика (“До хованки, до хованки гребі”), Н. Сенчило (“Пора прощання”); Я5 – ДчЖч>ЖчЖч – у В. Мацієвської (“Фіолет”) та ін.

Строфічно-клаузульного розмаїття 5-стопному ямбу додають сонети, представлені, правда, творами тільки однієї поетеси Олени О’Лір, – сонети справді майстерні: “Суд божий над Ельзою, герцогинею Брабанту” –аББа аББа ВВг ДгД; “До лицаря” – Абба Абба ввГ дГд.

Що надає 5-стопному ямбу такої потужності? Можливо, те, що його внутрішня структура є зразком “золотої середини” – між довгими і короткими розмірами, між різними клаузульними і цезурно-безцезурними варіантами, між лірикою, ліро-епікою і ліро-драматикою. Цей розмір ідеально втілює панівний у східнослов’янському віршуванні кінця ХХ ст. тип говірної інтонації. Однак у поезії молодих можна зустріти наспівний 5-стопний ямб із симетрією синтаксичних періодів. Напр., у вже згаданому вірші В. Мацієвської “Фіолет”:

Сьогодні знову квіти фіолетові,
 Наповнені печалі і краси.
 В невмілому, незграбному букеті
 Їх не навчили розкішшю цвісти.

(с. 195)

Довгі цезуровані 7-стопні і 8-стопні ямби належать В. Тучику: Я7ц – ЖчЖччччч (“Тубні гармошки інею заграли білі звуки”), Я8цн1 – чччч... (“Колодязі мого натхнення біля сріблястої гори”). Василь Тучик – поет, на мій погляд, справді оригінального, яскравого обдарування; на жаль, після закінчення університету 1995 р. він так і не зміг пробитися в столичні письменницькі об’єднання і не надрукував у республіканській періодиці хоча б невеликої підбірки своїх творів. (Проживає постійно в Яготині). У вірші “Колодязі мого натхнення...” (в якому при наборі нарobili помилок), метрична структура – 8-стопний ямб з цезурним нарощенням на один склад – має справді оригінальну клаузульно-строфічну будову – суцільні чоловічі клаузули при парному римуванні і спорадичних внутрішніх римах:

Колодязі мого натхнення біля сріблястої гори
 Моя любов – вогнисте зйрно у лоні ранньої пори
 Мої думки фантомні птиці у невідгаданих лісах
 Мої слова невтомні жниці у досягаючих степах
 – – – – – – – – – – – –
 – – – – – – – – – – – –

Мій спокій то є рівновага духовності і устремління
 А мій неспокій то є спрага непогамовних покоління
 Моя ганьба то є незнання козацьких подвигів дідів
 Мої гріхи то споглядання і схвалення чужих гріхів
 Моя мета зламати ґрати в своїй закованій душі
 Учитися не підкорятись не підкоряючи собі.

(с. 71-72)

Є певні зміни і в статусі хореїчних розмірів. З одного боку, підтверджується домінуюча роль 5-стопного хорей, що навіть зміцнює свої позиції. У метриці 80-х р.р. його частка дорівнювала 1,6% творів (2,1 рядків), а у віршах альманаху – 2,6% (3,7%). З іншого боку, ще менш популярним став наспівний 4-стопний хорей, використаний лише в одному творі (у В. Тучика Х4 – ЖЖЖЖ – (“От коли б зайти в колибу...”). Це лише 0,4% усіх творів (0,7 рядків); у 80-ті р.р. ця частка була більшою (1,4 творів, 1,7% рядків).

5-стопний хорей структурно подібний до свого універсального ямбічного аналога; йому властиве інтонаційне багатоманіття (елеґійне і неелеґійне), клаузульна варіативність. Напр., у вірші Олесі Мамчич “Скіф’янка” використана традиційна для цього розміру тема дороги, але нічого елеґійного у її висвітленні немає; навпаки – з його рядків так і б’є життєрадісний настрій (слово “жаль” розплескане в цьому настрої):

Степ мій, степ веде мене так п’янку,
 Чебрецем розплескується жаль.
 Я мала усміхнена скіф’янка –
 Світ мені цвіте, як пектораль.

(с.45)

Інші розміри – вольного і різностопного хорей (Хв і Хрз – різні варіанти) застосовується по одному разу, та серед них є напрочуд цікаві. Так, рідкісної краси хореїчний ритм створює Оксана Соболь у ліричному вірші “Відчуття твоїх полум’яних вуст”, написаний розміром хореїчного різностопника, у якому перший і третій рядки – 6-стопний хорей з цезурним усиченням – контрастують з коротким 3-стопним хореем у другому і четвертому рядках (що являє собою передцезурну половину перших довгих рядків), а потім врівноважуються двома рядками 5-стопного хорей – Х6цу136цу1355:

Відчуття твоїх полум’яних вуст
 Розійшлося по тілу.

Пристрасть на межі, не встигає пульс.
Ми так не хотіли.
Розум за межею почуттів.
Ну хіба ти цього не хотів?
(с. 66)

Але такі розкуті, музичні, пристрасні ритми і у О. Соболя, і загалом в альманасі – рідкість.

Точкою росту 2-складових розмірів є різні перехідні метричні форми (ПМФ). Напр., перехід від різностопного хорєя до 4-стопного спостерігаємо у цікавому вірші О.Лященко “Вішому Олегу”, де, можливо, імітується ритм своєрідного замовляння, приказування (“І не буде іншого – / Ні кінного, ні пішого. / І не будеш іншою – / Ні кращою, ні милішою. / Коли так – не жаль, не жаль. / Коли так – то пропадай, / Коли так...” – с. 43).

За межами силабо-тоніки такою ж продуктивною точкою є перехідні метричні форми від класичного вірша до неklasичного; напр., у М. Нечипоренко ПМФ Х1>Дк3 – цікава ритмічна композиція з силабічною симетрією 2-складових відрізків: “тихо” – “лихо”, “лину” – “стріну”.

3-складові метри виявляють досить стабільні позиції. Більшість з молодих авторів звертається хоча б до одного з їх розмірів. Загалом 3-складовиком написано 31 твір (497 рядків), що дорівнює 13,5 % усіх творів альманаху (і стільки ж % рядків); у межах силаботоніки – 22,6 % творів (22,5 рядків). Це більше ніж утричі перевищує те, що давали 3-складовики серед класичних розмірів у 80-ті р.р. (6,8 % творів КЛ, 6,2% рядків КЛ). Пояснити стійку прихильність початківців до 3-складових метрів можна певною мірою їхньою структурною передбачуваністю, рівномірністю; порівняно з 2-складовими вони значно менше допускають відхилення від метричної сітки.

Деякі зміни помітні в пропорціях 3-складових метрів. Якщо у 80-ті р.р. перше місце посідав амфібрахій (переважно 3-стопний і 4-стопний), то тепер в лідери виходить анапест, що обіймає в альманаху 17 творів, 266 рядків (це 7,4% усіх творів; 7,2 рядків). Тоді як амфібрахієм написано 9 творів (163 рядки) – це 3,9% творів (4,4 рядків). Найменш уживані дактилічні структури, але така пасивність відповідає загальній тенденції їх розвитку в українській і російській поезії ХХ ст. Дактилем цікавилися у 1910-20-ті р.р. символісти; ще раз він активізувався у 50-ті р.р. – у період піднесення пісенного жанру. Але з тих пір його позиції помітно послабшали: в альманаху дактилем написано всього 5 творів (68 рядків); це – 2,1% усіх творів (1,8 рядків).

Отже, можна сказати, що боротьба між наспівним амфібрахієм і більш говірним анапестом завершується сьогодні на користь другого. Нагадаю: у 60-70-ті р.р. амфібрахій відступив під натиском анапестів, але знову піднявся у 80-ті р.р.; однак у 90-ті р.р. анапест знову бере реванш, досить суттєво обігнавши свого суперника.

Як і раніше, коло 3-складових розмірів досить вузьке. Переважають: серед дактилів – Д4 і Дрз; серед амфібрахів – Амрз, Ам3, Ам4; серед анапестів – Ан3, Ан5ц, меншою мірою Анрз.

Цікаво: якщо у 70-80-ті р.р. збільшувалась частка 4-стопних амфібрахів і анапестів, то тепер перед ведуть 3-стопні розміри. Серед анапестичних структур поряд з 3-стопником – довгий цезурований 5-стопний анапест, який у 60-ті р.р. любляв Андрій Малишко, а в 70-ті слідом за Малишком його підхопила молода генерація поетів.

Один з яскравих зразків 5-стопного анапесту в поезії альманаху – майстерний як у формальному, так і в смисловому відношенні вірш Сергія Огородника “Научіть” зі змінними клаузулами (чЖчЖ > чДчД):

Научіть, як дивитися чесно у вічі тривоги,
Як не впасти в двобої з собою в густу конюшину,
Як дізнатися в цьому житті, де диявол, де Бог
І кому для ножа не злякатись підставити спину!
Це наука складна, тут не досить закінчувать шкіл,
Покунявши на лекціях, сонно зчинити овації...
Научіть не проспати життя, не осісти у пил,
Захищати любов, а не ваші дурні дисертації!
Научіть, як сказати коханій, що очі – це ніч,

І що я в них тону, мов сп'янілий і щерблений місяць,
Що за всі покоління на цьому сувої сторіч
Нашу пам'ять не Бог освятить і, на жаль, не кохання,

– а вічність... (с. 53-54)

В останньому з наведених рядків 5-стопний анапест подовжується до 6-стопного.

5-стопний цезурований анапест розкриває свої ліричні потенції, напр., в жанрах інтимної (у Н. Сенченко “До моєї душі доторкнися своєю душею...”) і пейзажної (у І. Антипової “Повна болю, ридає і стогне весняна відлига”) лірики.

У 90-ті – 2003 р.р. не зменшується частка різностопних 3-складових розмірів – можливо, тому, що молоді поети вдаються до строфічних експериментів, komponуючи довші й коротші рядки. Напр., у О. Соболя: Ам223223 – ЖЖчЖЖч (“Осінні куплети”) або Д4цу1343 – ЖчЖч (“Легше – забути, легше б мовчати”). Різностопні анапестичні структури знаходимо у віршах В. Гузієнко (“Сірих буднів безмежжя”), Н. Калініченко (“Білий хлопчик біжить...”). До різностопних ритмів не байдужа Оксана Яковина. Один з її кращих віршів – гарна колискова “Брала відерця, йшла до криниці” – написана різностопним дактилем: 4-стопний дактиль (з цезурним усіченням і без) чергується з 2-стопним рядком-приспівом “Ой, люлі, люлі” – Д4цу1424 – ЖЖЖЖ:

Брала відерця, йшла до криниці.
Місяць услід їй стрункий білолиций.
Ой люлі-люлі,
йшла, мов водиця, налита по вінця. –

(с.107)

3-складовики мають стійку тенденцію переходити в дольніки і тактовики, поповнюючи арсенал неklasичних форм. Напр., у О. Яковини ПМФ Амрз > Тк3 (Дк4) (“Переведи через цю кладку, Ісусе..”) та ін.

Урізноманітнюють репертуар 3-складовиків структури нерегулярних, вольних амфібрахіїв (у Н. Шевчук “Я б'юся і боюся не втрат”) і вольних анапестів (у Я. Рибальської “Вірш давно не писався, погасло електрики світло...”).

Аналіз метричного репертуару в поезії альманаху доводить, що в останнє десятиліття певною мірою перегруповуються і неklasичні форми.

Як і у 80-ті р.р., в авангарді – верлібр (вільний вірш –В.в.), але у 90-ті – 2003 р. він робить такий ривок, що залишає далеко позаду усі інші неklasичні розміри, даючи 18,8% усіх творів альманаху (19% рядків). Верлібр уперше стає поряд з найактивнішим силабо-тонічним розміром – 5-стопним ямбом. У 70-ті р.р. на це партнерське місце претендував дольник; але тепер дольніки відсунуті на дальші позиції: 3-іктовий дольник – на п'яте місце, різноіктовий дольник – на одинадцяте, 5-іктовий дольник – на тринадцяте місце (у метричному репертуарі “сві-й-танківців”). За верлібром, після 4-стопного ямба, на четвертому місці – перехідні метричні форми (7,4% творів; 7,6 рядків).

Поширення верлібру в сучасній поезії має загальноєвропейський і навіть загальносвітовий характер. Верлібр сьогодні, як і в 20-ті р.р., асоціюється з найсучаснішим, модерним віршем; як і раніше, вважається формою “молодої” поезії, на що не можуть не зважати початківці.

В альманаху представлені верлібри ліричного жанру, часто в стислій формі ліричної мініатюри (з 43 верлібрових творів –32 не перевищують двадцять рядків). У більшості випадків це – нестрофовані форми, написані білим віршем, але трапляються і строфовані (у І. Лабунської, “Докоряти собі за неказане...”).

Верлібрам надають перевагу Ю. Джугастрянська, Н. Дузінкевич, О. Калашник, О. Ковальчук, Н. Шевчук та ін. У структурах вільного вірша можна виділити два типи: 1) більш нерегулярний із спонтанним розчленуванням рядків на короткі відрізки за семантичним принципом; і 2) регулярний зі зваженими пропорціями рядків. Перший тип демонструють верлібри Н. Шевчук та С. Павлишиної. От приклад з “Мініатюр” Н. Шевчук.

Коли тіло
кохається
у дощах

твоїх рук
пахнуть квіти
божевіллям
та скаженіють крила
доторкаючись до неба
(с. 88).

У С. Павлишин до цього додається ще вільна, навіть свавільна гра словом і звуком, словотворчість (“краще дощ / і здошеволти більше сум / і зсумоволіти” та ін. – вірш “Фарба-ми”, с. 56-57).

Другий тип – у чітко скомпонованому верлібрі О.Кліпкової:
Скресаять стіни наді мною.
І лише колона бездумного
мого погляду тримає їх.
Невже я здатна кинути небо,
затуливши очі?
(с. 197).

Серед перехідних метричних форм найтиповіші моделі виникають внаслідок перетікання 3-складових розмірів у дольники і тактовики – в межах не більше 25% від обсягу твору (у О.Здорика “Наповнила келих, на ньому лишилися сліди”, у П. Щербини “Дощ плаче над площаницею площі...”).

Молодих поетів приваблюють також “чисті” дольникові структури, зокрема 5-іктовий цезурований дольник – у того ж Олега Здорика “Світ на очах: залізного неба блакить” або у Ольги Башкирової “Коли вітряний вечір приходиться у твій будинок”; у першого ритмічні зачини рядків обтяжені схемними і понадсхемними наголосами, а у другої вони плавні, унормовані (на анапестичній основі):

1. Світ на очах: залізного неба блакить, -2-1-2-2-
Біле сонце ночей кривавою пустою світить... -1-2-1-2-2-1
В кожен мій крок вдивляються сотні століть, -2-1-2-2-
А розлючений звір незахищену жертву вже мітить 2-2-2-2-2-1
(О.Здорик, с.34)
2. Коли вітряний вечір приходиться у твій будинок, 2-2-2-2-1-1
Кров'ю заходу набрякає квадрат квартирки. -1-4-2-1-1
Більше нинішого викликати на поєдинок, -1-4-4-1
То долілиць, мовчиш, слухаєш і чекаєш зірки. 3-1-0-4-1-1
(О. Башкирова, с. 12)

Останній рядок з наведеної строфи у О. Башкирової має акцентну структуру (Акц5). Однак узагалі як самостійні розміри акцентовики в альманаху не фігурують. Сучасні молоді поети не виявляють до нього інтересу. Це не 20-ті р.р., коли футуристи піднесли акцентний вірш на рівень загальноживаних форм. Трохи помітніші тактовики, але й вони представлені лише окремими рядками. Напр., у В. Гузієнко:

Краплина застиглої душі 1-2-3- Тк3
Рухається в матерії -4-2 Дк3
(Роль в феєричній містерії)... -2-2-2 Д3
(с.24)

Виявляють інтерес молоді поети і до поліметричних композицій. Частка їх незначна – 4 твори, 108 рядків – у віршах В. Гузієнко, Н. Шевчук, В. Юхименко, Н. Петрук. Але цікавий сам факт свідомої розробки поліметрів. Зміна розміру мотивована в них динамікою смислу та інтонацій. Так, у В. Гузієнко початок вірша “Скажи мені...” витриманий в говірній інтонації і написаний різностопним ямбом, а приспів – явно наспівної інтонації – укладений 3-складовиком зі змінною анакрузою, переважно анапестом. Є і складніші конструкції. Так, ямби komponуються з дольниками в поліметрах Н. Шевчук (“Коромисло Прометей”) і В. Юхименка (“Задихаєш частіше, вчувши зірку”). Останній твір (В. Юхименка) – один з кращих, справді натхнених віршів, з тонким нюансуванням перепадів настрою. У вірші Н. Петрук “Ангел” (“Я ангел рими і натхнення”) зміна розмірів відбувається у межах 2-складових метрів – ямбічні строфи чергуються з хореїчними.

З експериментальної точки зору неабиякий інтерес являють тексти Андрія Підпалого “Каналами повними латаття” – унікальний зразок несеgmentованої безпунктуаційної поетичної форми, одним із зачинателів якої є даний автор; а також – прозіметрум у “Фрагментах поеми “Запах каштанового плоду” Оксани Яковини, де проза вступної частини поєднується з дольниково = 3-складниковою структурою основного тексту.

Отже, метричний діапазон поетів – “сві-й-танківців” досить широкий, багатоманітний і цілком повноцінний. Це справжній “зріз” сучасної української метрики.

Загалом пропорції розмірів у віршах альманаху такі (відсоток творів зазначається без дужок, а відсоток рядків у дужках):

90-2003 р.р.

Я5=25,3% (25,1); В.в.=18,8% (19); Я4=8,7 (6,1); ПМФ КЛ>НКЛ=7,4 (7,6); Дк3=5,2% (4,5); Х5=2,6% (3,7); Ан3=2,6% (2,5); Ан5ц =2,6% (2,2); Яв=1,7% (3,4); ПК=1,7% (2,9); Дкрз=1,7 (1,4); Амрз=1,3% (2,2); Дк 5ц=1,3% (0,9).

<Усього 80,9% і 81,5%>

У статті розглянуто віршові тексти з метричної точки зору. Їх фонічні й строфічні особливості можуть стати предметом окремої розмови. Обмежусь лише кількома зауваженнями про різновиди рим.

Вагома частка творів, написаних верлібром, являє собою неримований, білий вірш (з незначною соткою епізодичного римування).

Однак деякі молоді поети виявляють неабияку винахідливість у створенні багатозвучних оригінальних рим, особливо неточних. Різновиди їх дуже різноманітні. Напр., нерівноскладові рими: непотрібна – срібною (О. Башкирова); пахощі – запаморочень (О. Мамчич), страшні – нірвану; Джа – бажання (С.Огородник). Поети з легкістю оперують асонансами: вітчм – вічність, не жаль – пропадай (О.Лященко); зажур – межу (О. Мамчич); дощі – душі, дим – судин (С. Огородник); радіо – радощі (С. Павлишина). Не винятком є і складені рими: виноградини – не рада я, до біди – догодив (О. Мамчич).

Особливим хистом римотворчості обдаровані поети Віталій Юхименко і Олександр Стусенко. Їхнім неточним римах можуть позаздрити і зрілі майстри. От зразки несподіваних звукових сполук у В. Юхименка: у вірші “Про виродка” – мужчин – очима, щем – очей, на вірші – яскравіші, помовчи – очима, подер – шедевром (!); у вірші “Діти, мабуть, любили море”: море – зморена; пасочки – лампасики, мушлями – синюшними, зрада – зарадити, гілкою – могилки; у вірші “Лев порцеляновий...”: сонце – соціум, левом – кришталевий, ромашці – масці, промені – скромні; у вірші “Подорожній”: непомітний – мідні; у вірші “Задихаєш частіше”: зірку – лірику, вирішив – віршів, білизну – вилизав та ін.

О. Стусенко у вірші “Молекула ночі” створює цілий ланцюг рідкісних різнонаголошених рим: по верхах – пуверхах – страх; у вірші “Його дівка” – цікава коренева, при тому анафорична рима, асонанс: постіль – постріл; у вірші “Тлінопрашшя” – вигадливі складені рими: не ваш я – тлінопрашшя; в дві руки – двірники та ін.

От ця винахідливість, свідомо, копітка робота над словом і віршовою формою дає підстави сподіватись, що у майбутньому початківці – “сві-й-танківці” вийдуть у широкий світ поезії справжніми, зрілими майстрами.

**Сніжана Абліцова, студентка ІV курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

“Замість біографічної довідки, подати лише дату мого народження”

Ці рядки – з листа до редактора поета Олекси Стефановича, непрочитаного в Україні достеменно. Його життя не було сповнене перемог, тріумфів і нагород. Це було життя емігранта, життя “трьох ісходів” – з України, з Чехії, з Німеччини. Але хоч і не мав Олекса Стефанович належного поцінування, його поезія – одна з вершинних в українській літературі. Здається, ще ніколи так гармонійно не поєднувалися ритмомелодика й звукопис з конкретним, об’єктним зоровим образом. У своїх творчих пошуках Стефанович близький до раннього Павла Тичини,

Євгена Плужника, Олекси Влизька, з європейців назвемо Поля Верлена та Райнера-Марію Рільке. Важко визначити тематичну доміную у творчості поета: подибуємо у його збірках античні сюжети, міфологічні й біблійні мотиви, історичні візії, літературні портрети, яскраві пейзажі й напружені медитації. Тематами своїх віршів він обирає переважно відомі події, підкреслюючи тим не так розповідь, як бачення – в Біблії його цікавили Різдво та Апокаліпсис, з української історії він обрав доби визвольних змагань – його поезії присвячені П.Дорошенкові, Б.Хмельницькому, Крутам, Базару, Бродам. Але найбільше вабило українське двовір'я.

Усе життя його роздирали дві сили: поганство і християнство, що у творчості сплелися у чарівну реальність. Його Христос – символ вселюдності протистоїть міфічному Дивові, що з поганського божества переростає в образ світового зла. Витоки цього, мабуть, в народженні.

Народився Олекса Стефанович п'ятого жовтня 1899 року у сім'ї священика на Волині, в краї, що спричинився до написання шедевр світової драматургії – “Лісової пісні”. Мабуть, тому погляд його щораз звертається до хрещення Русі і часів по ньому. Його образ України – і християнки і язичниці водночас, вона однаково догоджає і Ярилові, і Христу, будує церкви і Дажбожі капища, святкує Купала і ходить на прощу:

Її Пречиста– така сама,
Як найдавніша із богинь.
Від неї темними лісами
Дихнула древня Волинь.

Оце двовір'я уявляється автором чи не найглибиннішою сутністю українців, у одній з поезій він напише закатованому Ольжичеві: “і ми вірим: так і було–не вороже звірячо-хиже, а дажбоже перемогло, побідило архистратиже”.

Крім того, варто додати, що у доробку Стефановича одна з найблискучіших інтерпретацій плачу Ярославни. Поет – майстер яскравого об'ємного зображення: залюблений в осінь, щораз подає її своєрідно, несподівано конкретно – вона то молода княгиня-Ладо, то гожа господиня, то вдовиця Осінь. Стефанович одночасно і архаїчний і новаторський: у його творах надзвичайно вдало поєднані старослов'янські, рідко вживані слова й новотвори, що надає його поезіям вишуканості й шляхетності. Такі мовні уподобання не дивні, адже першими літературними зразками поета були фольклорні твори та релігійні тексти, бо ж закінчив духовну семінарію. Церкві себе не присвятив, вирушив до Праги. Там відвідує філософський факультет Карлового університету (докторська дисертація “А.Метлинський як поет”), а також літературно-мистецькі курси в Українському вільному університеті. У Чехії зближується з поетами Празької школи. Вабив Ольжич. Йому Олекса Стефанович присвячує кілька поезій, пише статтю. Втрата дружнього осередку – у часи війни був вивезений в робочі табори до Німеччини, а потім виїхав до США (м.Буффало) – загострила недуги, посилила схильність до замкнутості. 70 року за його труною йтимуть двоє – поет Б.Рубчак та літературознавець І.Фізер.

Олекса Стефанович – автор п'ятих збірок, три з них друком за життя автора не вийшли, двох літературознавчих статей та кількох перекладів російських творів Шевченка.

Він був несподіваним, часто незрозумілим сучасникам, безмежно скромний і невибагливий у житті та витончений й невтомний у творчості. Його кредо: “Просто. Не йди вправоруч ані ліворуч–ні”. Він не був активним у політичній боротьбі. Він був українцем, не розмінючись на ізми. Він жив як писав:

Чорно кругом чи біло,
Не зупиняти рух.
Може зламатись тіло,
Але ніколи – дух.

До височин едельвейсів

Їхньою нареченою була молодість. Вони розпрощалися з нею в серпні 1914 року, щоб ніколи не розлучатися. Їхали на смерть, щоб жити завше. Вони були наймолодшим військом Європи, і кожен третій мав вищу освіту. Багато років потому Е.Козак напише: “Усусуси були якимсь іншим військом, якого не було більше в світі. Військо, попереду якого йшли як генерали – поети”.

Якби я писала роман, я б назвала його “Там, де ростуть едельвейси”. За гуцульським звичаєм, наречений має принести молодій едельвейс з високих гір, як запоруку кохання. Але та квітка росте надто високо і багато хто з наречених гинуть, зірвавшись зі скелі. Запорукою їхньої любові так само було життя.

Роман мав би широку географію: Галичина, Угорщина, Відень, Італійський фронт, Київ і Велика Україна. Мій роман міг би здатися авантюрним, надто примхлива була історія тих років: тут і відхід через Збруч, і переворот у Львові, і оборона Києва 18 року, і заколот на Великій Україні зі спробою замінити гетьмана австрійським ерцгерцогом, і смерть легенди й уособлення їхнього духу сотника Черника, і раптова, безглузда і всезмінююча загибель під час урядового перельоту до Берліна Д.Вітовського, і розстріл “побратима”, командувача Запорозькою дивізією полковника П.Болбочана, і безславний кінець на Поділлі, тиф і більшовики.

Проте це не був би історичний роман, але роман про творчість. Тому головними героями стали б поети Роман Купчинський, Лев Лепкий, Михайло Гайворонський, Софія Галечко, Юра Шкрумеляк, Олесь Бабій, критик Микола Євшан, драматург і диригент Ярослав Барнич. Але стрілецький романтизм – то не лише література, а й малярство (О.Курилас, І.Іванець, Лев Гец, лише дві картини встиг завершити Ю.Назарак), а до того ж фотографія (Ю.Буцманюк, В.Оробець, І.Озаркевич), скульптура М.Гаврилка та М. Цимбрила, театр, що діяв 1917 року в Галичині, а 1918 – у Херсоні, театральна трупа: І.Рубчак, О.Гірняк, Я.Барнич, Л.Новіна-Розлуцький, струнний квартет.

Від чого почати? Від створення 6 серпня Легіону УСС? Чи від організації стрільцями вже у вересні 1914 році Пресової Квартири, з її часописами “Шляхи”, “Самохотник”, “Бомба”, “Самопал”(1916), “Усусу” (1916-17), “Вісник Пресової квартири” (1916), “Стрілецький календар 1917 року”, “Літературний збірник Українського Січового війська”, “Антологія УСС”, чи одразу з організації у 20-х символістської літгрупи “Митуса”?.. Мабуть, це питання доцільно вирішити двома часовими рівнями – воєнні вихори та Галичина в умовах пацифікації. І першу лінію розпочати не з дат, а з співу Першої стрілецької пісні. Коли саме вона народилась і чиєю була, лишимо вирішувати історикам. (Їхній коментар буде приблизно таким: першим кроком до створення свого власного поетично-музичного надбання було пристосування текстів народних пісень до нових обставин. Стрільці актуалізували ці тексти і мілітаризували. До передісторії стрілецьких пісень належить три з-поміж них, які варто згадати окремо. Вони були створені раніше, ніж постав Легіон УСС, але мали виняткове місце у його репертуарі. Це були: “Ой у лузі червона калина”, “Видиш, брате мій” і “Ой нагнувся дуб високий”. Перша пісня була програмою Січових стрільців, вона виконувалась як гімн). Але для мого роману я оберу жартівливі пісні, що вважаються першими авторськими, з п’єси Юліана Назарука “Штурм на полукипки”. Чому саме ці коротенькі пісеньки? То є знаменно, що стрілецька творчість починається саме гумором та веселощами. Ми матимемо змогу дивуватися тій шокуючій різниці між трагізмом описуваних подій та оптимістичним пафосом розповіді. (Коментар історика літератури: практично всі романи, написані вже далеко після війни, закінчуються оптимістичними сценами, як скажімо роман Ол.Бабія “Перші стежі”, фінальна картина якого – схід сонця, хоча насправді львівський переворот мав далеко не такі прекрасні наслідки, а “Заметіль” Р.Купчинського закінчується Різдом). Але то не все. Гумор взагалі є невід’ємною рисою стрілецьких творів: крім жартівливих пісень (“Бо війна війною”, “Колись дівчино мила”, “Як з Бережан до Кадри”), маємо значний масив анекдотів, прекрасних гуморесок Федя Триндика (Псевдо, на жаль, досі не з’ясоване), Луки Луціва, комічних сцен у романах. Але для мого твору важливо також й інше – народження мотиву “штурму на полукипки”, що так чи інакше проінтерпретує кожен автор, зображаючи перший бій свого героя.

Карпатська кампанія змусить стрілецьку музу посерйознішати. Аж до протилежного – найчастішим мотивом стає смерть і могили: “Питається вітер смерти”, “Заквітчали дівчатоська стрілецьку могилу”, “Ой, упав стрілець біля зрубу” тощо. Перший злам душі передає не текст, бо ж він позбавлений будь-якої індивідуальності, а сам факт його появи. Крім того, важливим є генетичний зв’язок стрілецьких пісень з козацькими: маємо таку ж жанрову структуру: бойові, жалісливі, любовні, жартівливі. Але маємо й інше – замкнутий світ канонів козацької пісні – жодного реалізму в передачі стрілецького побуту. Козацтво було настроєм та духовною “еміграцією”(Коментар: у стрілецьких піснях ви не знайдете згадок ні про новостворену літунську сотню П.Франка, ні про скоростріли Черника, ні про газову службу; техніка байдужа

стрільцям, вона не існує в їхньому пісенному просторі, і натомість там повно коней, яких якраз і не було настачить хоч би одній сотні. Вони “законсервували” світ козацької пісні, нічого не впускаючи і не випускаючи звідти. Проте не варто зовсім відмовляти цим пісням у наближеності до реалій, адже вони сумлінно фіксують географію походів, стрілецьких героїв, особливо це притаманно бойовим пісням, що найбільше пов’язані з патріотизмом, а він тоді був дуже конкретно річчю).

І звичайно, мене цікавить пісня “Гей, там у Вільхівці”, де вперше у творчому світі стрільців з’являється герой-легенда Федір Черник. Він став би головним героєм першої лінії мого роману, він загинув тоді ж, у воєнні роки, на широкому полі під Мотовилівкою. Його постать стала б символом надривного життя й героїчного уславлення. В день збірки перед Академічним домом мав 20 років і був студентом правничого факультету, у 22 став сотником скорострільної сотні, далі полон і табір для інтернованих, втеча і вступ до Куреню Січових Стрільців у Києві, учасник оборони столиці, член старшинської ради. Ці чотири роки – сюжет для авантюрного роману, у стрілецьких творах він – втілення героїзму, мужності, патріотизму (“Дума про смерть Хведора Черника” Р.Купчинського, його ж “Заметіль”, “Остання офіра цісареві” О.Бабія, “На вічну пам’ять Черникові” М.Кураха). Його особиста популярність між стрілецтвом була на стільки великою, що навіть одне з панцирних авт було назване на його честь. І навіть 1948 року у Стрию УПА видала біографію сотника у серії випусків для молоді “Слідами героїв”. А щасливим бути тоді, мабуть, не пристало. Далі б варто було б розказати, як ламала героїв невизначеність політики наших урядів, пила по краплі життя зневіра у сенс власної боротьби. Але стрілецькі твори однозначні з визначенням опозиції “хороший”–“поганий”: спершу, в Галичині, це територіальна мораль (герої “Заметілі” Р.Купчинського братаються з українцями “по той бік” фронту, обмінюються газетами, тютюном), а вже Велика Україна вчить розумітися на політичних барвах (старшина з роману “Дві сестри” О.Бабія знає одного ворога – більшовики, байдуже якої нації).

Інша, не менш героїчна постать, зображена зумисне у шаржованому, комічному ключі – четар Іван Цяпка – постійний герой анекдотів, кількох пісень, сатиричної поеми Р.Купчинського “Скоропад”, “Життя і пригоди Цяпки Скоропада” А.Лотоцького та стрілецької інтерпретації “Енеїди” – у далекім Сибіру четар одружується з донькою вождя місцевого племені й засновує нову українську колонію. Герой Іван Цяпка дожив аж до ... перебудови, коли почали з’являтися гуморески з його персоною.

Кажуть: “inter arma silent musae”. А вони мали своїх. Музи-грекині не ходять шанцями, не навідується на передову, не витримують газових атак, а тим паче – прицільного вогню. А українки ходили на стежі, стріляли з скорострільів і командували четами, щоб на перепочинку, стягши протигаз, наплечник, мазепинку, відкрити чоло, варте тисячі поем. УСС були першим українським військом, де служили жінки. Олена Степанів надихнула багатьох стрільців зірвати яскравий едельвейс. Софія Галечко – автор кількох коротких, але виразносуб’єктивних, емоційних новел, і головна героїня драми, що її Юра Шкрумеляк назвав на її честь.

Друга лінія роману була б пов’язана з літгруппами “Митуса”, “12”, і проблемою Творення з попелу війни, хай дорогого і гарячого, але сірого й тлінного. І перший протест О.Бабія: “куди не глянь – всюди жадібне лице патріота, криваве чоло борця, всюди чуєш рев і жахливий вереск кровожадних гієн. І втомилась душа моя серед воєнної хуртовини, зненавиділо моє серце базарні крики фальшивих героїв... Серед брудної, безконечної пустині, серед царства злоби і гніву, в країні гієн і шакалів я невтомно шукаю людини”. І попри все, він так само доклав руки до витворення прекрасної і шляхетної Легенди, що надихала наступні покоління бандерівців, УПА.

Цій лінії також не бракуватиме гостроти – і вбивство Є.Коновальця і полювання на ерцгерцога Вільгельма Габсбурга, команданта групи військ, до якої входив і Легіон УСС, полковник армії УНР. 21 року виходить його збірка поезій “Минають дні”. Слабкість віршів прямопротилежна силі його значення для утвердження Стрільців. Лише з ними він, королевич крові, ідентифікував себе, для них вивчив мову, для них придбав собі ім’я Василь Вишиваний.

Ярослав Барнич, одна з центральних постатей мого сюжету. За війну він не написав ні рядка (принаймні, десь зафіксованого). А після – пише низку драм і вражаючих доладністю оперет, хоч... з позиченими фабулами. Чому безумовно талановита людина, володар Золотої батуту, не змогла відтворити свої власні переживання, своє ставлення до війни, а бере за ядро

своїй найкращій опереті каркас твору Купчинського? Чому позичає навіть у молодого, тоді ще зовсім початківця, Романа Савицького?

Хоча наскільки фабула могла бути оригінальною? Адже сюжет упритул наближався до реальних подій, які більшість чула, знала, пережила. Авторський твір одразу конкурував з позицією інших учасників чи свідків подій. Але часом маємо цікавий прийом переміщених полюсів: вже всезнаючий читач і ще тоді нічого не знаючий наратор (“Нічліг в кімнаті і де інде” Федя Триндика).

Хто завершатиме галерею моїх героїв? Юнак з літгрупи “12”, він написав:, що вони “лише бачили УСС і живемо легендою про їх чин. Працею, зусиллям і завзяттям хочемо стати такими, щоб колись наш вінок УСС гідний був цього їх Чину”. Він вже не знав ні баталій, ні переходів, йому не снилися кулі й не чулися вибухи, і Він відкинув все це, щоб подивитися в очі Людині. Він мав стрілецтво в собі. Свою віру і правду про нього. А через чотири роки після його публікації почалася друга війна. Що сталося з Ним достеменно не знаємо. Але знаємо, що після війни вийшла книжка “За стрілецький звичай”, що оповідала про СС “Галичину”.

Це б міг бути цікавий роман про мистецтво і націю, про Карпати та едельвейси, про творчість і смерть. Це міг бути хороший роман. Шкода, я не вмію їх писати...

Леонід Кореневич

ВИДАННЯ „СМОЛОСКИПА“ – ОЧИМА МОЛОДИХ

Читач „Літературної України“ вже звик до дебютних добірок поезій, прози молодих. А ось критики в цих літературних проектах участі майже не беруть. Один з останніх, надто рідкісних, випадків зафіксовано кілька років тому, коли на сторінках „ЛУ“ дебютував Олександр Стусенко.

З легкої руки професора Михайла Наєнка вже другий рік я веду на відділенні літературної творчості Інституту філології Національного університету імені Тараса Шевченка спецкурс „Проблеми, методи і перспективи сучасної критики“.

Всупереч твердженню, що „критика — це заняття для диваків“, ми зі студентами намагаємося розглядати критику як вироблення у творчої особистості певних критеріїв, орієнтирів, смаків. Для механізму оцінки естетичних явищ потрібно добре знати й сучасний літературний процес, і способи організації літературного матеріалу, і уміння працювати зі словом.

Якщо прозаїк, за висловом Майка Йогансена, розставляє слова так, як того вимагає композиція, а поет — як того править розмір, то критик, користуючись обома способами, ще послуговується і методом пізнання, щоб визначити словом-терміном основну присутню ознаку мистецтва — художню вартісність твору, його винятковість чи вторинність, простежує і виявляє, як автор трансформує думку на почуття, ідею — в образ, наскільки має розвинуте „мовне“ вухо. Нелегкої уваги критика заслуговує також і серйозність ставлення автора до художньої розробки матеріалу – компонування сюжету, фабульної розробки, психологічної достовірності характерів. Одне слово, щоб зрозуміти твір – треба його проаналізувати, що й роблять критики. Бо, „коли ви не бачите, читаючи, всієї механіки твору, — казав Майк Йогансен у своїх студіях „Як будується оповідання“, не бачите причин, чому написано так, а не он як, то ви ще не письменник“. Саме з цього й виходили учасники нашого спецсеминару, студенти 3-го курсу відділення літературної творчості, взявши до розгляду кілька видань молодих авторів, яких вводять у літературу видавництво „Смолоскип“. Чесно кажучи, мене цікавило насамперед, чи побачать мої слухачі авторове перо й авторову думку, чи вловлять його задум, чи зуміють, і наскільки вправно, розповісти про це так, щоб було цікаво не тільки їм, а й читачам, які заохотяться взяти до рук книжку, що полонила чи розчарувала молодого критика. Що з цього вийшло – судити читачеві.

Оксана Андріяшик

ЧУЖИНЕЦЬ У НОВОЧАССІ

Дещо про повість-антиутопію А.Гарасима „Одні“

Як до струни, ми торкаємося до кожної думки А.Гарасима і вона, мов дивна мелодія, розгортається, вихоплює нас зі своєї сучасності і споряджає у подорож часами. Основною ознакою творів письменника є те, що він дає можливість читачеві щось домислити. Словом, як імпульсом, зробити з читача співтворця власного твору — це головне завдання автора. Так народжується співпереживання, так відбувається контакт між читачем і письменником.

Візьмімо бодай перші сторінки повісті „Одні“, де описано плач Богоматері за своїми дітьми, дощ — то її сльози, тільки вони є істинні, решта несе собою смерть. Це твір самонагадування: у відблисках різних епох головний герой Лесь бачить убогі села, війни кланів, людей, у яких невідомо чого більше — страху чи надії, чи страху перед наближенням біди, а це вже є бідую. Ми мандруємо разом з Лесем історією, згодом здається, що потрапили в сьогодні, але і воно — це розвиток у наслідках.

По-свому може інтерпретувати читач назву повісті. Одні — це щось збережене вищим знаменням, покликком. А.Гарасим створює (заслужений для світу) апокаліпсис, і серед нього раптом показує Україну — єдиноврятовану, а вже на прикладі цієї єдиної країни акцентує, що може спричинити до того апокаліпсису: бачимо повне знищення національної мови, ідеї, політичні катаклізми, відсутність єдиного господаря. Для ілюстрації останнього, автор опускає Леся, мов по сходинах, у Дантове пекло, щоб показати те „богемне“ місце, де зберігаються мумії правителів, які колись з цієї країни віддавали накази. Поступово Лесине романтичне бажання бути президентом, щоб врятувати народ, розвіюється, він розуміє, що президент це „маріонетка, штучна людина“, від якої нічого не залежить. Занадто це кривава справа для людини „з чистими руками“ (тобто сумлінням, помислами). Лесь є чужинцем у новому часі. Але він випробуваний автором, його одіссея — це бажання щось зробити, якщо не в світі то, бодай, у собі.

Ірина Антіпова

ДОРОГА ДО СИРЕНОПОЛЯ

Велика людина і маленький світ — так ставили питання ті, хто жив у епоху Відродження та Великих Відкриттів. Ми звикли до іншого — до великого світу і маленької людини, яка заблукала, загубилась у ньому, якій і треба-то не так уже й багато — особистого щастя, взаємного кохання і дому, в який можна повернутись. Та маленькі люди великого світу не підпускають до себе, вони не згодні ділитися своєю душею. І, можливо, є місце, де все не так, місце, в якому і заради якого варто жити... Але казки бувають страшними — це одна з основних їхніх якостей. І тільки тому ще можна жити поза ними. Це — основні теми Яни Дубинянської, молодої письменниці, дипломантки „Смолоскип“ 1999 року, чия творчість — гримучий коктейль з фентезі „дамської прози“,

натяків на детектив і сумної філософії. Збірка новел „Три дні у Сиренополі“ — її дебютна книжка, про яку й піде мова.

„Три дні у Сиренополі“ — яскравий приклад жорстокого раю, міста-казки, міста-мрії, найгарнішого, найчарівнішого, кращого за все, про що можна мріяти, де люди — добрі й чуйні, неймовірно талановиті, якимось не особливо досконалі. Ось тільки час від часу вони перетворюються на кровожерних монстрів, яким треба вбивати — своїми руками, і бачити кров і страх, принаймні раз на рік, щоб решту часу бути милими, ввічливими, незлостивими...

Героїня оповідання — художниця Ліна — знайшла в Сиренополі все, про що мріяла. І загинула — бо знайшла. Всі героїні Яни Дубинянської чимось схожі одна на одну: вони гарні, розумні, талановиті — у малюванні, акторській майстерності, в умінні писати детективи чи грати на гітарі, та навіть у мистецтві вбивати. І — в самотності. Кожна з них має свій світ, особливий, нехай і не схожий на казку, але — не такий, як в усіх. Даніель, композиторка, героїня „Іншого світу“ — божевільна, вона скрізь і в кожному бачить убивцю, який прийшов саме за нею. Та в той же час її називають найчисливішою. Хоча б тому, що її життя наповнене сенсом, її життя яскраве, витончене, як лезо ножа, по один бік якого — безум, а по другий — світ, занадто бридкий для того, щоб у ньому жити.

Ще один твір, який продовжує цю тему — „Лялька на гойдалці“. Сюжет майже детективний: колишній коханець, батько дитини, її вбиває і робить так, щоб мати повірила, ніби зробила це сама. Восьмі промені, двадцять п'яти кадри, комп'ютер, що знає все... Заплутано, малообгрунтовано, але... Цей твір — один з кращих у збірці Яни Дубинянської. Бо побудований він на безумі, на фантазмагоріях, як називає це сама авторка, на асоціаціях, які заводять у прірву, на грі, яка стає смертю, і на безглузді, що дає життя нібито вбитій дитині. На мріях, здійснення яких ламає людей. І на тому, що навіть цей, найбожевільніший зі світів, не без добрих людей. І хоча з прірви, як незабутній Мюнхгаузен, їм доведеться витягати себе бодай і за волосся, — вони є, ці люди. І є те, заради чого варто борсатись замість того, щоб тихо й спокійно, з відчуттям сповненого обов'язку піти на дно. І ще один спосіб втечі від світу — просто не помічати його. Як Сара, героїня „Непереможеної армії“. Вона приїжджає в місто одночасно з Сарою і ображається, що її ніхто не зустрічає. Стіну розбивають снаряди, а вона скаржиться матері, що не полагоджений душ. Для неї і війна ця, і армія — безглузді декорації, те, чому немає місця в її житті. І не сказати б що це вихід — адже один зі снарядів може впасти й на неї — та її життя в той же час простіше, воно не заповнене турботами про долю людства та зайвими клопотоми, які все одно нічого не змінять у цьому світі. З одного боку, світ героїв творів Яни Дубинянської обмежений тільки тим, що безпосередньо їх торкається, а з другого — відкритий для див, як відкрита свідомість дитини. І вони приходять — і чарівний Капітан Семи Вітрів, що не може померти, не побачивши свою Анжеліку („Капітан і Анжеліка“), і упирі, що смокчуть із жінок життя та сили („За рікою“), і лікар, який виховав зі своєї пацієнтки вампіра, щоби потім його, цього кровопивцю, вбити („Фелісі“). Дива необов'язково добрі — хоча є й такі, а це вже чимало, дива в більшості своїй моторошні, просто жахливі. Але вони є. Вони ніби доказ того, що якщо в цьому світі є місце для таких явищ, то вже тим паче в ньому мусять бути значно банальніші й потрібніші речі — щастя, наприклад. Навіть якщо для цього треба буде втекти у Невеленг („По той бік дощу“) або вбити людину („Під пеленою“). Твори Яни Дубинянської перегукуються з іншим творами цього жанру, зокрема з художньою концепцією Марини і Сергія Дяченків, і водночас мають специфічну самотність.

Юлія Джугастрянська

СЛОВО, НЕ ПРИБОРКАНЕ ГУБАМИ

Буває, береш в руки книжку і чекаєш, що тобі відкриється, так, ніби це не зшиток крейдяного (і то не завше) паперу, а щонайменше — двері до потойбіччя, крок до іншої долі. Буває інакше — коли ні на що не сподіваєшся, просто береш її задля відпочинку-нічогонедумання, і тягнешся, як до останнього порятунку. Хтось бере вишуканий мейнстрімовий роман Кортасара, ще хтось — Марініну, твій сусіда по затишній лаві у тихому закутку сквера — Дяченків, а пані в автобусі — Даніелу Стілл. І вкрай рідко — на те вже, мовляв, потрібен, як мінімум, відповідний настрій, — читаються вірші. Бо поезія — то вже чужа далека галактика, і так просто, зопалу, наче з підземки на сонце, до неї не вихопишся.

Надто ж — коли врахувати, що у такому непростому світі, де кожен день — уже маленьке прожиття, якоїсь миті, якогось дня кожен із нас час від часу стомлюється і починає шукати черговий (може, хоч це — дієвий, „саме той“) рецепт щастя. Свій шлях. Кому — до зірок, кому — до Раю, кому — до Авалону. Останній — у вимірі поезії Олени Степаненко. У кельтській міфології — це острів блаженних, де зупиняється час і панує вічна молодість. Туди після фатальної битви при Камлані перенесла смертельно пораненого короля Артура фея Моргана. Своєрідний рай, власний шлях до якого розкриває перед читачем у поетичній збірці „Передчуття Авалону“ Олена Степаненко, дипломантка літературного конкурсу видавництва „Смолоскип“. Жінка, що вміє передчувати Рай. У її віршах розташований „потойбіч обірваної телефонної розмови“. Там — сказано авторкою — „рівний мені в Мелісі купає молочних коней господар у темних шатах чекає на мене чекає до Авалону до Авалону“. Там — світ магії й містики, світ слова, вільного і всевладного, як у перший день буття. У ньому живе Жінка — лірична героїня поезії — втілення первинної жіночої сутності, де все як у житті — разом: чистота і гріх, і сила, і слабкість, щастя і біль. Крок за кроком вона супроводить читача до омріяного Авалону. Але шлях до Раю лежить через смерть. І її подих час від часу проринає з віршів. Проте це не та смерть, до якої ми звикли, — з жалобою, чорнотою і неодмінним страхом того, що за дверима, це — просто пішохідний перехід між двома світами. Він веде через сугестію лірики, через небезпечно прекрасну гру фольклорною ритмікою, імітацією народнопоетичних жанрів: пісень, голосінь, замовлянь, звуконаслідуванням, відчайдушною мозаїкою архетипів та образів — символів.

Мотив смерті, присутній у більшості віршів, особливо підсилений сугестивністю. Несподівані, неповторно-яскраві метафори, де, здавалося б, і слова немає про кінець буття, поєднуються, викликаючи з глибин несвідомого, однозначні асоціації. Саме низка символічних образів, уміло переплетених асоціацією на позасвідомому рівні, є одним із улюблених прийомів поетки і, слід визнати, невідпорним безвідмовним.... філософія сонця — диво святого Юра: ув осоння бажань зеленкаві заземлено списи. А накрити б лице китайкою та й заснути — заповзти з головою в тривку мов земля зіницю. Списи, які заземлено, лице, накриті китайкою (нею ж накривали очі козакам, що полягли в бою), заснути — заповзти з головою, тобто зовсім, повністю, до кінця, у зіницю (асоціація з колом — кругообігом життя і смерті), до того ж — тривку, мов земля. Так, це смерть. Але й філософія сонця, диво святого Юра. У такому неймовірному поєднанні — прояв магії слова і надзвичайної енергетики авторки.

Тож не дивно, що її ліричне „я“ — „Жінка“ — проходить цей шлях світлої смерті, щоб тільки залишити позаду світ посеїбіч, „домовину чекання“, де лунає „асфальтова мантра газдинь, перону“ і „м'ясорукх жінок“, які „чийсь голос шовковий витіпують гірше від льону“, і „щелепи ходором хлібно-ковбасні танці жити — живіт — чи жувати — в них корінь один...“ Щоправда, тут же, у прозорому світі однієї книги, Прозерпіна

молотить жито, зжате Божою Матір'ю, Лорелай, як біль, біліє, й Офелія пряде воду і ловить хмари скляною мотузкою.

І ще одна особливість поетичного самовираження авторки, яка називає себе слабкою Сивілою, втіленою недосяжністю прощень — її розділові знаки, ставлені вільно — на власний розсуд — а відтак подвійно красномовні, це вже не знаки пунктуації, а маркери почуття. Віхи емоцій по дорозі до Авалону. І читач вже їм вірить. Все. З його душі виметено всі стереотипи. Не знаєш, де правда, де гріх, де любов, де ідеали. Все це — інше — лишилося там, за дверима, по той бік обкладинки.

Ксенія Штукерт

ОБЛИЧЧЯ ЖАХУ

Чи існує жах історії? Що це має бути? Вибухи світових війн? Газові камери для мирного населення? Геноцид? Глобальні економічні катастрофи? Тероризм? А може, й щось інше, незбагненне й надсвідоме, що рухає нашим світом, мов персонажами лялькового театру? У кожному разі нас цікавить першоджерело, адже наслідком є розплата за людську непередбачуваність.

Саме таке першоджерело висмикує на світ Божий з-під архівного пилу Дмитро Білий у своєму історичному романі „Басаврюк ХХ“. Хоча романом цей твір назвати важкувато, хіба що за зовнішнім оздобленням, бо ж автор зробив його у вигляді цілого коктейлю різноманітних прозових жанрів: вставних новел, оповідок, легендарних переказів, епістолярної та мемуарної літератури, сповідей і навіть елементів готичного роману (про останнє каже автор словами свого героя Кожуха: „Знаєш, сотнику, ніколи не думав, що можу стати персонажем готичного роману“). Це те, що одразу ж впадає в око, ніби автор хотів попередити: „Дивись пильніше, буде важко відтворити серед цього нагромадження цілісну картину“. Але на те вона й експериментальна література, що має заплутувати сюжетну колізію до стану гордієвого вузла, де далеко не все розкладено по полицках. А в незвичності її жодний не матиме сумніву, якщо прочитає, а головне, вчитатися у зміст.

Справді, пан Андрій справжній майстер своєї справи. Його інтерпретації історичних подій сприймаються принаймні на десять років свіжішими за ті, що нам викладаються сьогодні в школі. Хоча іноді він не може позбутися своїх фахових звичок все розписувати до зайвих деталей. Згадати хоча б один важливий епізод, у якому полковник Дмитро Гай вперше збирає на своїй підпільній квартирі (це вище цілком відповідає духові післяреволюційних 20-х років на Західній Україні) обраних воїнів для здійснення загадкового завдання. В ньому зачитуються точні короткі біографічні дані героїв. Таке досьє дуже нагадує голос за кадром у славнозвісному серіалі „Сімнадцять миттєвостей весни“. З цього моменту ми неминуче звертаємо увагу на те, як стрімко автор змінює тон оповідача, переходячи на тон університетського професора під час лекції. І таких епізодів безліч у романі.

Після знайомства з героями ми одразу ж занурюємось у трохи моторошну алузію розповіді того ж полковника. Жах постає перед нами у всій своїй надприродності і оголює гострі ікла вампіра. Де художньо створена картина переходить від цілком реального світу до світу, в якому всім править війна, хаос, божевілля. Як тоді, коли полковник зі своїм загonom після відриву від переслідувачів потрапляє до оселі Зла. Такий хід не випадковий, автор постійно веде своїх читачів від наслідків до першопричин. В подальшому ця тема просто ширше розгортається і наводиться низка

доказів. Автор навіть вкладає свої доволі сміливі ідеї у уста почесного професора історії, людини із світовим ім'ям, в передсмертні його хвилини, коли настає підсумок життя, підсумок великої праці. Ось одна важлива річ, яку каже професор Курц своєму улюбленому студенту Анджею, в ній уся сіль авторського задуму: „Я обминав дослідження завойовницьких війн — в цілому їх можна було пояснити, — я зупинився на найжахливішому — революціях і внутрішніх громадянських війнах — на природі явища, яке я назвав світовим жахом“. Такі висловлення зустрічаються і в інших представників інтелігенції: отця Василя, студента Андрія Балкового та його прототипі романтичних героїв в минулому, Анджея, полковника Гая і сотника Кожуха. Всім їм притаманна певна філософічність до самозаглиблення, кричуща фатальність у житті. Кожний герой — це окремих внутрішній світ з його частіше плюсами, ніж мінусами. А всі разом вони — невеличка купка повстанців проти сил зла. Оригінально формує автор образ нечистої сили. Він починає із самої назви твору — „Басаврюк ХХ“. Це ніби стара пісня на новий мотив. У романі диявол міняє обличчя, немов приміряє на себе страшні маски смерті. І всюди, де з'являється Басаврюк (упир, пан Гопнер, вервольф, псевдоіталійці, група „Михася“, аківці, Фельдман) спалахує епідемія злочинів та безжального насилля. Фанатично відданий захисту людства професор Курц прагнув розкрити калейдоскоп причин і наслідків історії Жаху, але не встиг. Та хіба може вистачити одного, хай навіть найгуманнішого, людського життя, щоб викоренити культивовану мільйонами років отруту?

І ось, коли ми вже, подолавши всі перепони, разом із героями, підійшли до кульмінації, то... автор вирішив нас її позбавити. Ніяких розробок а-ля „Жахи на вулиці В'язів“ немає і, перегортаючи наступну сторінку роману, ми зустрічаємо ті самі імена в новому часі, в нових обставинах. Що сталося в Храмі Жаху в безкраїх волинських лісах? Чим скінчився двобій зі злом? Чому так трагічно уривається життя всіх їх після повернення звідти? Можливо ТАМ ці люди досягнули нове знання або, навпаки, втратили все і, яскраво спалахнувши наостанок героїчним вчинком, зникли. Зостався один Андрій в очікуванні своїх друзів. В ньому все майбутнє України, тому полковник не взяв його із собою, усвідомлюючи це. Якщо у них не залишається зв'язку з цим світом, то не треба взагалі ніяких жертв, хтось повинен бути ТУТ, щоб стримувати Жах і зберігати віру в його подолання. А поки що йому, бідному студенту сільгоспакадемії, залишається одне — чекати. До того ж, автор залишає нам декілька темних плям у творі. Наприклад, виникає питання: а що сталося з гарненькою панночкою Наталеною? Здається, востаннє ми бачили її налякану в турботливих обіймах Андрія Балкового, але подальше її майбутнє історія замовчує... А якщо в тому полягає пропозиція автора читачеві домислити кінцівку самостійно, тоді можна без докорів сумління підхопити ініціативу. В самому образі дівчини завуальована, як на мене, одна дуже цікава ідея зіставлення її трагічного минулого й минулого нашої України. Там і там — знатне походження, аристократичне середовище і витончена благородна краса. В їхніх долях відбуваються суцільні поневіряння: викрадення — обкрадання, захоплення в полон — руйнація батьківських земель, їхній перекуп, знищення маєтків. А потім вони обидві потрапляють під протекторат німців, які не можуть їх втримати і оборонити (згадаймо падіння Гетьманату Скоропадського). І ось вони обидві віддані на розшматування фанатикам різного штибу. Такою ми бачимо дівчину-вамп востаннє на 94 сторінці. Такою була Україна довгі „полум'яні роки“. Ой, щось не дуже добре віщує нам історик, якісь дикі метаморфози, розпач і зникнення. Та в цілому все збігається, особливо у хронології війн. Причому постійно використовується кабалістика як варіант нагнітання сюжету. Чим цей роман приваблює, так це широтою авторського бачення. На неповних двохстах сторінках перед нами постала ціла історична епоха з її суперечностями, її жорстокими реаліями,

епоха, чії жертви вираховувались мільйонами загиблих від голодомору й репресій, громадянських війн і революцій.

Щось залишається нерозкритим. Деякі ідеї роману ледь окреслені. Але завдяки цьому творові можемо дивитися крізь час й виправляти свої помилки.

Оксана Соболь

НЕ ВІРЮ!

Ступінь майстерності художнього твору визначається певною мірою ступенем довіри читача до тексту. Чому не розвіяти загадкову ауру навколо містичних витворів Булгакова чи Кінга? Відповідь: бо, читаючи сторінку за сторінкою їхні твори, ти (хоч би яким скептиком був) забуваєш про те, що насправді такого не буває. Ти їм віриш. Віриш — вміють-бо переконати, засліпити, захопити.

Перечитавши чотири рази повість П.Бондаренка „Година чорного причастя“, я умовно поставила на останній сторінці тексту величезну червону печатку з яскравим написом „НЕ ВІРЮ!“

У чому суть цього „цікавого взірця сучасної урбаністичної прози“ (як рекомендує твір нам видавець)? Пропрацювавши десять років у відділі боротьби з незаконним обігом наркотиків, головний герой Сергій Градов (як і „годиться“ сучасному працівникові органів) опиняється, так би мовити, „за бортом“ і починає займатися власною справою (що теж не дивно: переважає природний інстинкт самовиживання). Робота приватного детектива, звісно, не з легких, але ж гроші платять, та й працюєш ніби „за спеціальністю“. Єдине „але“: до тебе в будь-який момент можуть звернутися „не ті“ люди, яким би ти навряд чи погодився допомагати, була б на те твоя воля. А вони таки приходять одного разу до офісу Сергія. Йому пропонується розібратися у справі, від якої з самого початку тхне ладаном й корицею. Хто ж його наймає? Ні, не підозрілива дружина чи батьки, в яких викрали дитину... Його клієнт — лідер найбільшого в місті кримінального угруповання Андрій Щербина, який став жертвою... (чого б ви думали?) чарів. Знайти і знешкодити чаклуна — ось завдання, що ставлять перед Градовим Світлана Щербина (дружина мафіози) та головний його помічник Малюченко.

Нічого робити, слід братися за цю справу. Сергій відвідує екстрасенса, вислуховуючи цілу лекцію на тему „Магія. Основні види. Як з цим боротися?“, викриває клініку, що займається гіпнотичним кодуванням людей, бере в заручники головного лікаря, від якого дізнається про таємничу масонську ложу „Лицарі Святого Храму“, на чолі якого стоїть Великий Інквізитор (він же — чаклун). До того ж паралельно з цим встигає вислухати знов-таки ще одну повчальну лекцію (тепер вже з історії), яка описово ознайомлює нас із періодом від „відлиги“ до Єльцина, і в той же час йому вдається ухилитися від куль та кулаків, застосовуючи прийоми рукопашного бою тощо.

Чим все закінчується? Певне, це є найскладнішим питанням, бо на противагу очікуваному розставленню „всіх крапок над „і“, автор фінішує настільки загадково, що мимоволі запитуєш себе: „А чи нічого я не пропустила?“ Зовсім заплутує цікавий вислів: „Минуле, яке раптово стало і теперішнім, чекає на мене за рогом найближчого майбутнього“. Не знаю, може, певне коло читачів захопиться такою фразою... Мене ж вона остаточно засмутила. За законом жанру кінцівка мала б бути прозорою, як джерельна вода, але в автора вона чомусь вийшла наймутнішою з усіх структурних частин твору.

Прикрим є й те, що система образів не виблискує новаторськими знахідками, а є ніби українським перелицюванням героїв славнозвісних Мариніних, Донцових тощо. Персонажі - подібні, побудова сюжету — схожа. Якщо ця повість є спробою прищепити і на українському ґрунті жанр легенького детективчику, трошки ожививши його елементами фантастики, яким би зачитувалась половина метро та маршруток, то не думаю, що ця ідея вдалася.

Не заперечую, автор спробував використати цікавий художній прийом: поєднати площину буденної сірості з пригодами в стилі „fantazy“. Певно, малося на увазі за допомогою такого собі контрастного зображення дійсності досягти максимального зацікавлення читача. АЛЕ!!! Як можна захопитися текстом, де є речі, читаючи які, позбуваєшся найменшої довіри до нього! Ось лише кілька фактів, які мені особисто муляли протягом цілого твору. Даруйте, але де ви бачили представників кримінального світу, які б розмовляли чистою літературною українською мовою? Вона настільки штучно звучить в загальному контексті, що видається, ніби замість людей у повісті грають маріонетки. На мій погляд, це — найслабший момент твору. Не знаю, чи то автор не дуже тонко відчуває мову, чи то ще існує певна „видавнича цензура“, але найбільше від цього потерпають штучні діалоги. Вони ніби з паперових квітів складені.

Окрім того, вважаю, зовсім недоречно усі ці неймовірно-фантастичні викрутаси включаються в реальну географічну оболонку із детальним зазначенням усім відомих (у даному разі київських) вулиць, районів, узвозів. Це робить тьмянішим фантастичне тло повісті.

Не знаю, на яке коло читачів орієнтувався автор під час написання „Години чорного причастя“, але з погляду свого „молодіжного“ прочитання, можу лише висловити надію, що книжка знайде позитивну оцінку серед якогось іншого осередку поціновувачів літератури, ніж серед грамотних читачів.

Завжди неприємно висловлювати негативну думку чи то стосовно книжки, чи то людини, події. Та думаю, що негатив з погляду хай і молодого критика — це все ж позитив для досвіду молодого письменника. Хай автор відточує свою майстерність, плекає мову, плідно працює — і успіх не забариться.

Тетяна Третяк

СТІНА ВІД БАЙЧУКА

Тема стінотворення далеко не новаторська. Китайська стіна, Берлінська, Pink Floyd'івська... Підхоплена літераторами і жваво ними описана. Навіть в Україні, де, здавалося б, нічого ділити. Хоча, якщо взяти до уваги — схід і захід...

Описаний Олександром Ірванцем уявний поділ України продовжили інші автори. Зокрема, іванофранківський поет Іван Бойчук, який у „Смолоскипі“ видав книжку „The Wall Стіна“. Для нього люди стіни: „попереду скільки людей — стільки стін пройти би хоч одну з них чи зайти в гості — порозуміться би...“

Отже, людина зі своїм внутрішнім світом, відгороджена від світу зовнішнього стіною, витвореною із суміші обох світів. Обидва вони тісно переплітаються, існують одне в одному, але, попри все, розділяються чутливою бранню, — мембраною, міцною чи хиткою в залежності від більшого чи меншого впливу цих світів: зовнішній — „Суєта суєт — все суєта“ і внутрішній — „словами тебе не вимовиш“!

Книга складається з двох частин — властиво, „Стіна“ і „Крамола стіни“. Це вже є парадоксальним само по собі. Яка функція стіни? На це, здається, не може відповісти й

сам автор. Для нього „і стіни уже не стіни“, і, можливо, поезія — вже не поезія. Навіть славу він не оцінює дорого: „...А сла — ва — то пусте: то тільки транс душі...“

Під тягарем слави псується душа. Отже, стіна — це не лише, властиво, стіна. Вона може виступати і у вигляді завіси, вуалі... Стіна — це та сама слава. Це: Радість. Любов. Зрада. Байдушність. Спокій. Самотність. Самозречення. Це, врешті-решт, Смерть. Це й саме Життя, що відділяє (? з'єднує!) три сутності буття. Стіни — навіть у порах року: прозорі, але видимі. Тому зрозуміло, що стіна існує не лише на рівні матеріальному, а більше — на чуттєвому. Адже, коли між людьми відбувається так зване „коротке замикання“ на енергетичному рівні — між ними починає рости СТІНА. Пригадується концерт гурту „Димна Суміш“. Коли соліст оголосив пісню, із зали долинули захоплені вигуки: „Наступна пісня — „Між нами з тобою завжди стіна“ (хіт у їхньому репертуарі, — Т.Т.). ...Але я не розумію, чому ви радієте“. Так, коли виростає стіна між людьми, — це страшно. Але БУДЬ-ЯКУ стіну дуже легко зруйнувати. Бо „...до дідька будуть всі стіни прямі чи дотичні бо закоханий...“ А перед справжнім коханням жодна стіна не встоїть.

Крістіна Забудько

„ХРОНІКИ“ ТВОРЧОГО ПОШУКУ

Кожного року премія видавництва „Смолоскип“ відкриває читацькому загалові нові імена, вводячи їх до сучасної української літератури. І цим дає можливість без обмежень у жанрах, формах і тематиці заявити про себе молодому авторові.

Для Андрія Пехника премія видавництва „Смолоскип“ була продовженням його творчих спроб, результатом яких стала збірка оповідань „Хроніки“. Очікувана послідовність викладу була одразу відкинута за непотрібністю. Уявіть собі калейдоскоп: нізащо не здогадаєшся, яка фігура буде наступною. Так само й у збірці: неможливо чітко визначити домінуючу форми, жанру або теми. Складається враження, ніби автор хотів спробувати все й одразу.

Отже, розгортаючи сторінки цієї книжки, майте на увазі, що вам доведеться разом з автором погратися в пошуковців, адже пропонується збірка не дає жодної однозначної відповіді. Коротенька передмова до видання визначає її як книгу фантастичних оповідань та авантюрно-романтичних пригод, але не варто довіряти такому простому визначенню. Воно стосується лише циклу оповідань про капітана Шторма. У „Хроніках“ знаходимо і невеликі повісті, й оповідання, і монологи, і нариси, і навіть дуже вдалу спробу „роману в епіграфах“, та не дуже вдалу фейлетонів; проте пошук на цьому далеко не завершено, кожна з форм має велику кількість жанрових різновидів, які дуже часто концентруються в одній із них. Здається, що сам автор не зміг визначитися, у якому жанрі написано той чи той твір. Наприклад, детективне за своєю суттю оповідання „Справа про підказку Селени“, швидко, як хамелеон, пристосовується до фантастичного за допомогою лише однієї деталі: герої прилітають з іншої планети на Землю.

Фантастична пародія „Пригоди шляхетного лицаря Сера Ланселота Болотяного“ створена за настановами, які написав сам Пехник у своєму іронічному „Пораднику на всі випадки життя“. „Якщо вам мало своїх персонажів — без жодних мук совісті позичайте чужих“. Отже, й фігурують у пародії „позичені“ король Арматур, сер Персиковаль, сер Гектар та інші.

Науково-фантастичне оповідання „Великий Девонширський експеримент“ занадто насичене технічними подробицями переміщення в часі та просторі, що значно

порушує динаміку викладу подій. Проте у цьому творі фантастичний жанр не переплітався з будь-яким іншим.

Цікавими знахідками є „Удар на випередження“ та „Хроніки“ — твори без жодної зайвої деталі. Нові, цікаві, із насправді неочікуваними розв'язками.

Теми, обрані автором не нові: подорожі в часі, заміна історичної особи, перемога штучного розуму над людиною. Активно використовується міф як тема та міф як сюжет. Одна з великих труднощів, яку автор так і не зміг розв'язати, — це творення власного типу героя. Андрій Пехник обирає героєм особистість історичну або міфологічну (Мікеланджело, Синдбад, Мерлін), тобто таку, яку вже не потрібно описувати, бо усім відомо, що це за герой, який він на вигляд, який у нього характер, і який світ його оточує. У цьому разі автор від імені героя розповідає якусь незвичайну пригоду, і таким чином ніби дозволяє побачити його в зовсім іншому світлі. Коли ж доводиться творити власного героя, то останній перетворюється на суму запозичень. Анрі Шторм, він же Андрій Штормило, він же майже двійник Стернівського капітана Шторму. Завзятий, дивакуватий, іронічний, інколи нетактовний — класичний супергерой американських фантастичних коміксів. Причому спроби наблизити іноземного капітана до сучасного українського читача, на жаль, не відбулося. Здається, що читаєш переклад з англійської. Ще один приклад створення героя знаходимо в „Октавіані Терціусі“. В думки головного персонажа вкладено дуже багато відомостей про „реальність“. Виходить, що герой, який сидить на балконі і чекає на смерть від холоду, надто активно розмірковує про довколишній світ. Часом це починає бути схожим на статистичний звіт, що не додає твору художності.

Одна із найважчих проблем для письменника-фантаста — донести до читача всю картину „нового світу“. Якщо це виходить в цілковито вільній манері, ненав'язливо, твориться справжня література. Якщо ж автор надмірно поспішає розказати усі подробиці, то відбувається внутрішній злам всередині твору. Тоді й виходить опис технічних характеристик новітньої технології або статистична звітність героя перед смертю.

Пошук себе у великій кількості жанрових форм приніс Андрію Пехнику певні результати. Знайдені цікаві сюжети, несподівані думки. Проте, на жаль, глибокої ідеї у творах немає. Зараз це тільки гра в несподіванку, спроба знайти парадокси у давно відомому. Філософське осмислення подій відсутнє. Читач іще не думає над твором. У новітній українській літературі поки що не існує гідних представників фантастичного жанру. Тому подальша творча робота над текстом може дозволити Андрієві Пехнику стати гідним представником української фантастичної прози.

МЕМУАРИСТИКА

**Лідія Александрова, доктор філологічних наук,
професор**

Александрова Лідія Павлівна (нар.4 (18) лютого 1917 р., м. Луганськ) – доктор філологічних наук, професор, літературознавець.

У 1941 р. закінчила філологічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю російська мова і література. Розпочала трудову діяльність директором середньої школи. У 1943 р. за викликом ЦК КП(б)У працювала в Київському обкомі комсомолу. Завідувала відділом літератури і мистецтва газети „Сталинское племя“. З 1946 по 1949 рр. була аспіранткою кафедри історії російської літератури КДУ. В 1952 р. захистила кандидатську дисертацію на тему „Дейно-художні особливості роману О.Фадєєва „Молода гвардія“.

З 1953 р. працювала в Київському держуніверситеті ім. Т.Г. Шевченка на кафедрі історії російської літератури; з 1962 по 1990 – доцентом, згодом професором кафедри теорії літератури і літератур народів СРСР. У 1974 захистила докторську дисертацію на тему “Російський радянський історичний роман (жанрова своєрідність і поетика)”.

Основний напрям наукової і педагогічної діяльності: теорія літератури, жанрологія, поетика жанру історичного роману, історія російської літератури.

Опублікувала близько ста наукових статей і монографій, в тому числі: „Радянський історичний роман (Деякі питання теорії жанру)” (1961); „Радянський історичний роман і питання історизму” (1971); „Історизм літератури соціалістичного реалізму” (1976); „Радянський історичний роман: Типологія і поетика” (1987). Підготувала ряд посібників і підручників: „Літературні роди, види і жанри (підвиди) як змістовні форми” (в співавторстві, 1968); „Русская литература”. Підручник для спеціальних і середніх навчальних закладів (у співавторстві, чотири видання – з 1961 по 1973), „Теорія літератури” (у співавторстві, 1975).

СТАНОВЛЕННЯ

Середина жовтня 1943 року. Поїзд, поступово набираючи швидкість, відходить від станції Саратов і бере курс на Захід. Переважна більшість пасажирів – люди, які повертаються з евакуації відроджувати рідний край. Серед них і я.

Попереду – зруйнована Україна, яка ще стогне під фашистським чоботом. Позаду – неозорий Приволзький степ, який став для мене за ці майже два роки таким близьким і рідним. Рідним тому, що колгоспники маленького села Бідняківка, яке загубилося у цьому безкрайому степу, прийняли, зіграли і допомогли стати на ноги молодій дівчині, яка з хворою матір’ю була закинута сюди воєнним лихоліттям.

За спиною – два місяці вчителювання в одній з шкіл м. Серго Ворошиловградської області. А перед тим – керівництво бригадою студентів Київського держуніверситету, які допомагали збирати врожай у Чернобаївському районі. А ще перед тим був університет, філологічний факультет, останній державний екзамен, який склала 27 червня 1941 року.

У Бідняківці, куди я приїхала, побачила труднощі, які, крім мене, ніхто не буде долати. Велике шкільне приміщення (не за сільськими масштабами) зовсім не опалюється. У ледве прикриті вікна задуває сніг, на партах замерзає чорнило. Усі намагання протопити школу бадиллям соняшника, що залишився у полі з осені, були марними. Що робити? Вчителі радять закрити школу (війна спише), а вас, як евакуйовану, мовляв, колгосп прогодусь.

Ні! Так не буде! Не маю я права закрити школу. А що буде після війни? А як ми глянемо у вічі воїнам, які повернуться до мирного життя? Чим пояснимо „неможливість” вчити їхніх дітей?

Вирішуємо: розмістити школу у дві зміни (молодші класи здвоєні) у трьох хатах, які стоять поряд, а колгоспи будуть завозити соломку для опалення. Так навчальний рік довели до кінця. Потім, уже влітку, всі вчителі заготовили кизяки, рубали і вивозили ліс для опалення школи.

Турботою парторга, яким мене обрали, була не лише школа, а й два колгоспи. У приміщенні колишньої церкви лежала пшениця, яку не встигли вивезти на елеватор. Тепер зима, сніг, та найголовніше – немає коней, немає людей, які змогли б вивезти зерно.

Знову приймаємо рішення: вся інтелігенція села вивезе зерно вночі, коли коні трохи відпочинуть після робочого дня. І ось дивна валка, у якій одна пара коней має віжки, а друга йде за нею без віжок, вирушає у путь.

На все життя запам’ятається ця січнева ніч 1942 року, коли у засніженому степу, який сріблом вигравав під місячним сяйвом, йшов наш хлібний поїзд, а десь далеко-далеко йшли бої... Ми розуміли, що воїнам вкрай потрібен хліб.

Нові труднощі прийшли з весною, коли потрібно було сіяти, а зерна не вистачало. Скільки мужності, відповідальності й доброти виявили жінки (чоловіків у селі майже не було), коли вони відривали зерно від столу своїх дітей (хто його зна, можливо, уже сиріт, бо з фронту звісток майже не було) і здавали його у посівний фонд. А з якою гордістю і щиросердям вони здавали овець, телят для звільнених районів! У цих людей я вчилася великій життєвій відповідальності, набиралися досвіду, мужніла.

...Все це пригадалося під монотонний стукіт коліс, коли поїзд уже підходив до Харкова. Тут нас обстріляли з літака.

А 22 жовтня – с. Гоголів Броварського району, де розташувались усі обласні організації Київщини. Я – працівник обкому комсомолу. Готуємось до роботи у Києві. Який він? Як зустрінуть нас юнаки та дівчата області, ті, з ким потрібно буде піднімати з руїн столицю України, міста і села області.

Разом із першим секретарем обкому комсомолу Петром Тимофійовичем Троньком пишу текст листівки-звернення до молодих киян (Відновлюю її текст по пам'яті. Не розуміли, що творимо історію, не зберегли документа). „Юнаки та дівчата рідного Києва! Червона Армія з переможними боями наближається до Києва. Шалений ворог намагається знищити красу і гордість нашого народу – Київ, а його людей знищити або погнати на каторгу до Німеччини. Не давайте ворогові вчинити цей злочин. Уникайте гітлерівської мобілізації. Допомогайте воїнам Червоної Армії: зривайте мости, псуйте комунікації! Не випускайте ворога живим з Києва!

Ми вже близько. Скоро будемо з вами!

Київський обком комсомолу.”

Текст листівки розмножили у друкарні фронтової газети, яка була у Красиківі, і льотчики скинули листівку над містом.

Як ми чекали їх повернення! Запитували, де і як скинули листівки. Та льотчики не знали міста і не могли відповісти, де точно вони скинули, але точно бачили, як люди піднімали листівки, читали і тут же ховали їх.

Ці листівки потім були своєрідною візитною карткою для юнаків та дівчат, які у Києві приходили в обком і відразу включались у роботу.

5 листопада ввечері ми побачили заграву на півнеба. Горів Київ... Серце стислось від болю. А ранком – радісна звістка: Київ звільнено! Чекаємо переправи через Дніпро – понтонного мосту.

Не пам'ятаю точно коли, але, здається, 8-го чи 10-го листопада ми покинули гостинне село Гоголів.

Так, як запам'яталась та люднева місячна ніч у Привольському степу, так і запам'ятався цей листопадовий вечір 1943 року, коли ми поруч з гарматами, тягачами, вантажівками пройшли по щойно наведеному понтонному мосту і вступили на київську землю. Де ми вийшли? Звернулися до солдата, який стояв біля мосту: „Де Київ?” Відповів: „Дівчата, ви киянки?” – „Так”. „А я вперше стою на Київській землі. Десь там, на горі”.

І ми пішли вгору, вийшли на Печерську... Чорні остови спалених будинків, тривожна тиша, запах горілого... Так зустрів нас Київ.

І почалися напружені дні з 9-ї до 12-ї ночі, без вихідних днів. Десятками приходили юнаки та дівчата, просили дати їм доручення. Всі хотіли щось робити. А роботи було повно. Треба було підняти з руїн Хрещатик. Під завивання вітру у віконних пройомах та свист і стукіт бляхи, яка грізно звисала над головою, по цеглиночці, по балочці розбирали ці величезні купи, яким, здавалося, не буде кінця і краю. Все це вантажилось на платформи, що стояли на трамвайній колії, прокладеній тут же, і вивозилось за місто.

Запам'ятався перший недільник по відбудові Хрещатика. Рано, тільки-тільки вставало сонце і в його промінні бруківка на вулиці Леніна (нині – Богдана Хмельницького) здавалася рожевою, з веселими піснями, під звуки оркестрів йшла молодь. Скільки енергії, завзяття, святої віри у те, що піднімемо з руїн древній Київ і зробимо його молодим, красивим, дужим. Він стане на виду у всього людства. Заради цього їздили у села, мобілізували молодь на відбудову Хрещатика.

А зробити це було не так-то й просто. Потрібно було зрозуміти матерів, яким пощастило заховати своїх дітей і врятувати їх від мобілізації до Німеччини. Тепер прийшли ми і запрошуємо їх до Києва, відриваючи від материнського серця. Але зрозуміли вони нас, відпустили дітей. І піднявся з руїн та згарищ красень Київ.

1946 рік – повернення до рідного університету в ролі аспірантки. Працювала до 1990 року, благословила на світ справу виховання підростаючого покоління тисячі вчителів. Вчила батьків, а потім їхніх дітей.

Працюючи в обкомі, оформила звіт про роботу комсомольсько-молодіжного підпілля Київщини. Вчитуючись у документи, зримо уявляючи життя і подвиг молодих героїв, я

..А Небо... наче-неначе...
А Небо... ніби-неніби...
Німби...
Янголи... ніжно... ошатні...
Ниткою ясно-синьо...
з неба до низу
линуть...

**Василь Загрейчук, студент I курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

ВЕЧІРНІЙ НАРИС

Вечір спав на тиху землю
І прийшов кінець подій.
Тихий вітер віє, тепло,
Тепло так в душі моїй.

Сич у гаї обіззався,
Повертають косарі,
Став в туман густий убрався,
Місяць тужить по зорі.

В хижах гомін затихає,
Гасне світло у вікні,
Тиша темряву вітає
Й дивом бачиться вві сні.

ОСІННЯ ПОРА

Осінні дні я знов зустрів
Після жарких спекотних днів,
Що холодом лоскочуть ніздрі-
Як же по них я зголоднів.

Осіннє сонце лле проміння,
Таке ласкаве, золоте,
Золотить листя, луг, каміння-
Всю землю золотом плете.

Осінній вітер невгамовний
Збира до купи зграї хмар-
У небі військо непоборне
Веде на сонце-власожар.

Осіннє небо. Хмари бурі,
Мов велетенський злий тиран,
Останній промінь проковтнули
І ллють дощем із свіжих ран.

Осінні вулиці холодні,
Окуті в сирість і туман,
Які ж прекрасні ви в безодні
Надій і мрій, і сподівань.

ТЕПЛО ДУШИ

Звідкіль приходиш ти до мене,
Тепло душі, моя ти нене,
Що грієш серце у сумні,
Покриті темрявою дні?

Тепло душі, ти ллєш проміння
Тепла і спокою, сумління
Стає чистіше за сльозу,
І сонце світить у грозу.

ДО СЕБЕ

*Як прийшов же той цар на гостей
подивитися, побачив там чоловіка, в
одежу весільну не вбраного, та й каже
йому: „Як ти, друже, ввійшов сюди, не
мавши одежи весільної?” Той же мовчав.*

Єв. від Мф. 22, 11-12

Поглянь у небо голубе,
Вдивись у тую глиб прозору,
Дивись, як сонце вже зайде,
Дивись у пізню ночі пору.

Тобі відкриються світи
Нові, не бачені ніколи,
Тобі захочеться іти,
Піднявши зідраніі поли.

І ти побачиш новий світ,
Тим світом ти зігрієш душу,
Собі ти скажеш: “Скільки літ
Провин спокутувать я мушу”.

Мій одяг геть вже обвітшав,
Його сприймати я не можу,
Мене все ж Ангел утішав
І я молюсь:”Врятуй, о Боже!

Врятуй від нечесті буття,
Очисти одяг мій душевний,
Настав на праведне життя,
Щоб в дні грядущім був я певний.

І світлий образ твій святий
У чистоті сердечній зрїти,
І певним кроком в путь іти,
Що хоч вузький, та благом вкритий”.

Зникає мерехтіння зір,
І ти, прокинувшись, зведешся,
Помолишся, і наче власний зір,
Свій одяг будеш берегти.
Ти схаменешся.

* * *

День приходить і відходить-
Пролітають так літа.
Поряд радість і скорботи ходять-
Так життя все відліта.

То, буває, завірюха
Всі надії замете,
То не вистачає духу
Пережити щастя те.

Ти ж, моя душа убога,
Спокою відчуй тепло,
Попроси щедрот у Бога,
Звий же пристанку кубло.

СОЛОВ'Ю

Заспівай свою ти пісню,
Соловейку, що в саду,
Так, щоб вітер буревісний
Заридав в траву руду.

Пробуди моє ти серце,
Холодну душу розігрій,
Жаги життя міцне ядереце
Всели ти в мене, чудодій.

ДУХ ПОЕТА

Ти небом мариш часто синім,
О дух поета, тяжко так
Дивитися на тебе. Дивним
Здаєшся ти. Ніби дивак.

Замріяні глибокі очі
Вдивляються, хто-зна куди,
В них містика жаркої ночі.
Не зважиться їх хтось збудить.

Незрозумілість ця лякає
Зустрічних, що в виру життя.
Твоя особа наче тає
У мріях, чуждих від буття.

Твій корабель пливе по морю
Життєвих бур. І вправно так
Ним хтось вправляє. Зорі
Просвітлюють нелегкий шлях.

Та ось у залі многолюдно
І мертва тиша. Мов жасмин,
Із уст твоїх незвично, чудно
Чарує, пахне слово,
І серце люду зве із тьми.

**Світлана Озимчук, студентка I курсу,
спеціальність “Українська мова та література”**

* * *

..Тоді у Латинській Америці

я був собі лепським мурином...

!не бреши, не брини

серце моє!

був я чорним негром
і знав лише працю до крові
плантації знуджене небо
і тихі співи щовечора..

...А ти була така біла...

Я був життєлюб,
веселий,
білі зуби на пів-обличчя
вродливий працею
безжурний злиднями
спина нечутлива нагаям -
з дитинства ж бо,
і ноги спечені - землею, піском,
перетлілими мріями..

...А ти була така біла...

...незаймана...

Гарував, із сил вибивався я,
видивлявся спекотного неба,
гиб лихоманкою, тряскею,
знав ходити до церкви,
знав танцювати макумбу
і співати богам,

слухав старого Йохе..

...А ти була така біла...

...незаймана...

...така світла...

...дивився на тебе... здаля...

краяв душу -

богинею зла
звав тебе старий Йохе,
як усіх блідохорих
кровопивць,
вас,
що дерли на шмаття
шкіру чорну мою

Але ти не дерла... шкіру мою...

...ти дійшла

серця...

і я гиб тобою...

...А ти була така біла...

...незаймана...

...така світла...

...дивився на тебе... здаля...

краяв душу,

а ти читала...

поези...

мережена палітурка...

та все про чорного пілігрима

не мурина...

і не негра...

гралась у рай...

А тоді...

!тоді!

...тоді...

ти знаєш...

А як мені не хотілось вмирати!

...тіло.. дуже... роботою викарбуване...

як воно опиралося!..

та мотуз..

з..

з...

...?...

з.

А тоді ти була

білою панею

і мріяла про чорного пілігрима

та у снах до тебе приходив я

і чомусь без голови...

**В'ячеслав Острозький (Митрога), студент I курсу,
спеціальність "Літературна творчість"**

* * *

Підходить ранок. Ніч без сну.
У темряві шматки паперу
тримаю мовчки і пишу
слова, що схожі на пантеру.

Між смолоскипами зіниць
іскряться вогнищ блискавиці.
Я опускаюсь свято ниць
п'ред силуетом плащаниці.

Талан важкий, важкі слова.
Руками обіймаю небо.
А в серці мука грозова
кричить, що я лише амеба

Стихає ранок. Мовкнуть далі.
Туманом падає мій щем.
І я наводжу магістралі
ще не написаних поем.

* * *

На п'єдесталі Голгофи
збиваю хрест для себе

із дерев'яної строфи,
що виросла між ребер.

Вдягаю терни. В суть віків
вдивляюся під мікроскопом
і відчуваю, що хрестів
все більше з кожним роком.

На зритім цвинтарі зима,
горять свічки воскові
і квазічорна пелена
сміється з-під крові.

* * *

Герметично замкнений простір.
Тіло – долання меж.
Споглядає мене навпроти
стоголовий голодний пес.

Допивають шматки зневіри,
мов вампіри, мої думки;
залишаю під тином тіло,
оп'яніле від дикості.
Проминаю шалені гони,
розчепіривши дві руки...
Коби міг – полетів у гори,
щоб зігріли мене зірки.

ЖМУТ БОЖЕВІЛЛЯ

Дайте мені крила,
щоб літати
чайкою
по Океану
Істини;
Вічністю,
щоб крокувати
чобітьми армійськими...
Дайте мені крила...
Скільки ще благати?..
Губиться-бо голос
в тріщинах
розіп'ятої землі
на хресті: екватора і віссі.

Жорна перемелюють
у пил, у муку
тисячу бажань,
хвороби, гроші, клопоти...
Залишаються вічними:
сонце і
океанічні куполи.

Босі ноги топчуть
заквітчану землю,

забур'янену, зауранену,
по обидва боки Дніпра.
Полинові букети несучі коханій,
а вона –
вишиває хрестиком і хрестами
придане.

* * *

За хмарами сонце
поле синім ходить,
жне серпом
пшеницю і жито... (Заростають роки травою –
прожито...)

За ставом село лежить,
у долині,
коминами стріхами квилить:
„Ой людоньки, що це дієце?
Світу Божого не видно...”

Чорні лиця у чорній землиці
перетруться у квіти,
різнобарвні,
і чорна кров намість водиці
потече по резервуарах.
Заплаче сльозами гіркими
Скорботна Мати...
Ой, нащо Тобі питати
з ким нинечки буде спати
доня?..

**Світлана Рудніченко, студентка I курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

МАМІ...

А весни летять, мов на крилах.
Далеко вже й сорок твоїх.
Але у погожих цих днинах
Не згадує сльозою ти їх.
Недарма вони відлетіли –
Вже вирости дочка і син.
І сад, що ви з татом садили,
Бує, поглянь, який він!
А душа ж бо - багата скарбниця;
Скільки всього в собі лиш таїть.
Мов джерельна чиста водиця.
Голос твій материнський бринить.
Ти небесна дівко, матусю.
Провідна моя ти зоря.
Лиш коли я до тебе горнуся,
Чую спів у душі солов'я.
А коли на душі в мене сніжно,
Ти обіймеш - й цвіте вже весна.
Я люблю тебе гаряче й ніжно,

Ти ж, матусю, у мене одна.

ЯК ЖАЛЬ...

Як жаль, що ти не мій, я не твоя.
Минулого ніяк не повернути.
В твоєму серці згасла вже зоря,
Лиш я любов не можу ще забути!

Вона небесному подібна ореолу.
Зорею він й над Мавкою сіяв.
Тільки Лукаш позбавив її волі,
Коли сопілкою весну ту вигравав.

Я, мов та Мавка, друге серце мала.
Здавався мені прекрасним весь наш світ.
Своїм коханням я небес торкала,
Душа буяла, як весняний цвіт.

Ти ж не зумів злетіти до вершини,
Де Мавка лісова вічно жива.
Ти, як Лукаш, все стоптуєш стежини,
Не розуміючи високі ті слова.

Ти викинув із свого серця зорі,
А я цього зробити не змогла.
Тепер чужії стали наші долі,
Що як одна недавно ще була.

"Пробач", - почула тихо я востаннє.
Пробачу, хоч тебе і не виню.
Ти моє перше зоряне кохання,
Розчарувань в душі своїй стерплю.

НІ, НЕ ПИТАЛИ...

Мов грім мене ударив в серце грізно,
І на чужині світ стемнів в ту днину,
Й зробилося душі до болю слізною,
Коли мене спитали про Україну.

Ні, не питали про Франка й Шевченка,
Про цвіт барвінку, тихий шум гаїв,
І про рушник, що вишивала ненька,
Про хлібний подих ще нежатих нив.

Ні, не питали про святиню-мову.
Про мій народ в славетних орденах,
Гордливо вершили свою промову
Про свій народ, що в почестях й трудах.

Ні, не питали про дніпрові хвилі,
Про київські замріяні каштани,
Про ночі зоряні, казкові й милі,
Соборів вічності вогненні бані.

Ні, не питали про людські долі,

Про труд їх чорних, працьовитих рук.
І про бабусь стареньких ген у полі,
Про їхній погляд, стомлений від мук.

Ні, не питали, їх вуста мовчали.
Та проклятою стала та хвилинка,
Коли вони мене одне спитали:
-А де ж знаходиться ота...твоя...Україна?

- Не чули ми... Не знаєм про таку.
Вона десь на країні Росії?..
О Боже милий! Про мою ж святую,
До болю рідну так говорять в світі!

Про Маму... Про мою одну-єдину,
Про душу, серце і покликання моє.
Я-УКРАЇНКА! Й вірю, що Україну
Гімн слави й почесі ще осяйне!

Я - УКРАЇНКА! І горджуся свято,
Й вклоняюся землі я повсякчас.
Чужих країв на світі є багато,
Та калиновий край - лише у нас!

ЯБЛУКО НА ДОЛОНІ

У садку на яблуні
Разом з ясним сонечком
Прокидалось яблучко,
Яблунева донечка.

Туман вранці яблучку
Грів босії ніжки,
Притулявся біля нього
Відпочити трішки.

Умивалось росами,
Утиралось листячком.
І ніжками босими
Мандрувало літечком.

Дощик обціловував
Його з усіх боків.
Вітрик тиху пісеньку
На вушко шепотів.

А ночами зоряними
Мріялася осінь,
Ніжна прохолода
Й вереснева просинь.

Налилося яблучко
Соками медовими.
Чарувало бджілочок

Барвами червоними.

Діждалося осені.
Із саду осіннього
Потрапило яблучко
На гільце весільне.

Тримаю на долоні
Яблуко весільне.
Відчуваю в його лоні
Дозрілість осінню.

**Тетяна Скиба, студентка I курсу,
спеціальність “Літературна творчість”**

Моя ікона. Втрачена істина. Мій символ життя. Уособлення бажань. Втілення мрії. Ідеал невичерпності. Океан очей, в яких весь світ. Досконалість почуттів. Дитяча щирість. Зі мною. Відвертість серця. Душа, сповнена радості і щастя. Зі мною. Майбутнє. Можливо... Минуле. Не сьогоднішнє. Не моє. Перший. Найпрекрасніший. Незабутній.

Тільки ти...

Шум машин. Холодні зелені тополі серед голих каштанів. Якийсь незрозумілий сніг. Присутній-неприсутній вітер. Всесвіт білої істини. Небесна манна падає і ледь торкаючись землі відразу перетворюється в ніщо. Брудні автомобілі. Незнайомі обличчя. Байдужі погляди. Нещирі стосунки. Дуже рідко—щасливі посмішки. Дорога в кудись. Калюжі. Бризкіт. Шалена швидкість. Тепло метро. Годинник. Світло в кінці тунелю. Спогад про минуле. Навіщо ж так? Неприємний запах. “Вже об’явили посадку?”. Хіба що в недолю. Хтось незнайомий. Невідомий. Нецікавий. Лапаний сніг. Може десь “кольорова” людина. Тільки де? Нащо ми в цьому світі... Якийсь так звук. Відчуття погляду. А очі намагаються сховати.

“Зараз виключать опалення”. Ваші проблеми. В душі має бути тепло. Де душа? Яка? Чия? А точно? Да невже? А чому? Та тому! Не палити! Паління може викликати захворювання на рак. А яке захворювання викликає нудота і пустка в житті? Нецензурні думки. Рання зима. Ні, морози. В почуттях. Відчуженість найріднішої людини в світі. І скрізь лише самотність.